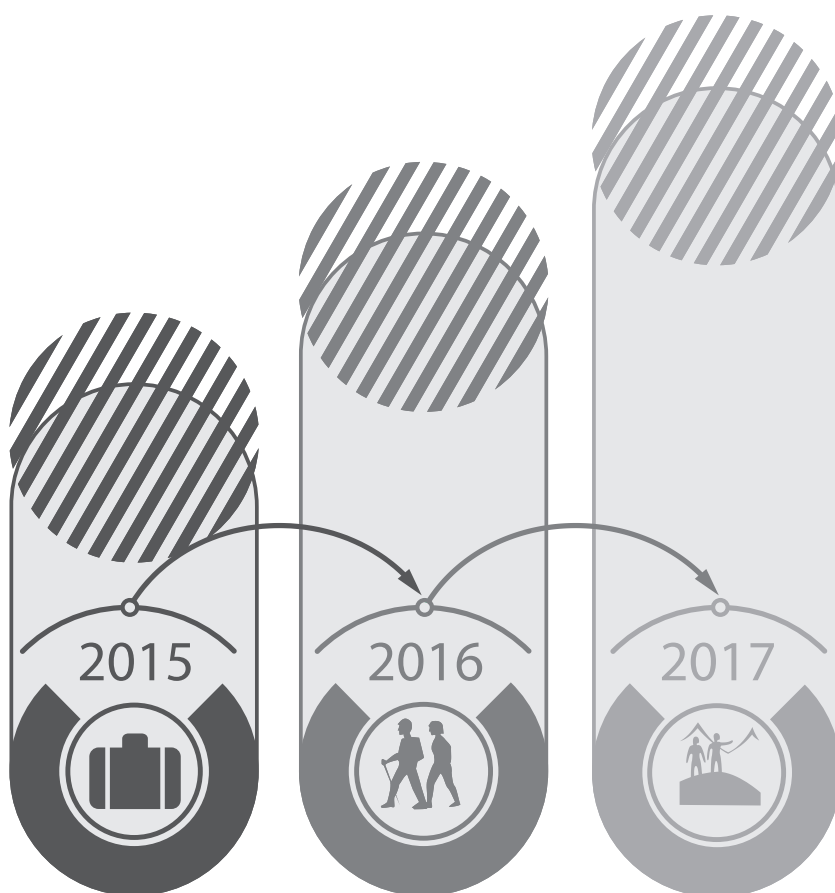

Turystyka w województwie dolnośląskim w latach 2015-2017

Tourism in Dolnośląskie Voivodship in 2015-2017

Turystyka w województwie dolnośląskim w latach 2015-2017

Tourism in Dolnośląskie Voivodship in 2015-2017

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych

Statistical Office in Wrocław – Dolnośląskie Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Alicji Pietrusiewicz

Zespół autorski

Editorial team

Beata Bał-Domańska, Sławomir Banaszak, Iwona Ładysz, Dorota Smoczyńska

pod kierunkiem

supervised by

Beaty Bał-Domańskiej

Zespół Redakcyjny Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Editorial Board of Statistical Office in Wrocław

Przewodniczący

President

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Redaktor Główny

Editor-in-Chief

Stanisław Kamiński

Członkowie

Members

Beata Bał-Domańska, Sławomir Banaszak, Monika Bojanowska, Leszek Cybulski, Joanna Gierak-Kieruzalska, Agata Girul, Agnieszka Ilczuk, Eliza Kawecka-Jung, Paweł Sobik, Elżbieta Stańczyk, Halina Woźniak (Zastępca Przewodniczącego/*Vice President*), Marta Woźniakiewicz (Sekretarz/*Secretary*)

Tłumaczenie

Translation

Grzegorz Pawlaczek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Wojciech Szpakowski, Anna Litewka

ISBN 978-83-89593-87-0

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

wroclaw.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38

Przedmowa

Przekazujemy Państwu w nowej odsłonie graficznej kolejną edycję publikacji ukazującej się w cyklu 3-letnim, w której zaprezentowano informacje o infrastrukturze turystycznej oraz jej wykorzystaniu w województwie dolnośląskim w latach 2015-2017. Poprzednie pozycje, prezentujące turystykę w województwie dolnośląskim, obejmowały lata 2008-2011 oraz 2012-2014 i dostępne są na stronach internetowych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

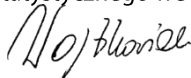
W publikacji przedstawiono analizę opisową ważniejszych zjawisk, wzbogaconą ilustracjami graficznymi, uzupełnioną o wyjaśnienia podstawowych pojęć i definicji charakteryzujących zjawiska z zakresu zagospodarowania turystycznego oraz intensywności ruchu turystycznego.

Zasadnicza część publikacji dotyczy danych o województwie dolnośląskim jako całości. Wybrane informacje zaprezentowano także w przekroju powiatów i gmin. Ponadto w celu przedstawienia możliwie pełnego potencjału turystycznego województwa, najważniejsze informacje ukazano również na tle kraju oraz pozostałych województw. Wybrane zjawiska zilustrowano na wykresach i mapach.

Informacje przedstawione w publikacji pochodzą ze stałych badań statystycznych realizowanych przez statystykę publiczną, ze sprawozdań PTTK oraz informacji Euroregionów Nysa i Glacensis. Podstawowym źródłem danych jest miesięczne badanie prowadzone na sprawozdaniu o wykorzystaniu turystycznych obiektów noclegowych (KT-1), obejmującym obiekty o liczbie miejsc noclegowych 10 i więcej.

Wydawnictwo dostępne jest na stronie internetowej Urzędu Statystycznego we Wrocławiu wroclaw.stat.gov.pl. Dane, w dużej części, dostępne są także w formie elektronicznej w zasobach Banku Danych Lokalnych (BDL) GUS w kategorii Turystyka.

Mamy nadzieję, że opracowanie okaże się przydatnym źródłem informacji o zmianach zachodzących w infrastrukturze i ruchu turystycznym w województwie dolnośląskim w ostatnich latach.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Dr Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Wrocław, sierpień 2018 r.

Preface

We would like to present the next edition of the publication in a new layout, appearing in a 3-year cycle, which presents information on the tourism infrastructure and its use in Dolnośląskie voivodship in years 2015-2017. The previous editions, presenting tourism in Dolnośląskie voivodship, included years 2008-2011 and 2012-2014 and are available on the website of the Statistical Office in Wrocław.

The publication consists of a descriptive part with a rich graphic design and it is supplemented with explanations of basic concepts and definitions describing phenomena relating to tourism development and the intensity of tourist traffic.

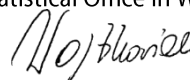
The main part of the publication concerns data on Dolnośląskie voivodship as a whole. The selected information is presented by powiats and gminas. In addition, in order to present the region's full tourist potential possible, the most important information was shown also on the background of the country and other voivodships. Selected phenomena are illustrated in charts and maps.

The information presented in the publication comes from ongoing statistical surveys carried out by the public statistics, from the PTTK reports and the information from Euroregions Nysa and Glacensis. The primary source of data is a monthly survey conducted on the report on the use of tourist accommodation establishments (KT-1), including establishments with a capacity of 10 and more beds.

The release is available on the website of the Statistical Office in Wrocław wroclaw.stat.gov.pl. The data, in large part, are also available in electronic form in the resources of the Local Data Bank of Statistics Poland in category Tourism.

We hope that the study will prove to be a useful source of information about changes in infrastructure and tourist traffic in Dolnośląskie voivodship in recent years.

Director
of the Statistical Office in Wrocław

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka, PhD

Wrocław, August 2018

Spis treści

Contents

	Strona Page
Przedmowa..... <i>Preface</i>	3
Spis treści..... <i>Contents</i>	5
Spis tablic..... <i>List of tables</i>	7
Spis wykresów i map..... <i>List of charts and maps</i>	9
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty..... <i>Symbols. Major abbreviations</i>	11
Wstęp..... <i>Introduction</i>	12
Synteza..... <i>Executive summary</i>	14
Turystyka w województwie dolnośląskim..... <i>Tourism in Dolnośląskie voivodship</i>	14
Baza noclegowa turystyki..... <i>Tourist accommodation establishments</i>	14
Ruch turystyczny..... <i>Tourist traffic</i>	15
1. Wybrane aspekty rozwoju turystyki w województwie dolnośląskim na tle kraju..... 1. <i>Selected aspects of tourism development in Dolnośląskie voivodship against the background of the country</i>	18
1.1. Walory turystyczne..... 1.1. <i>Tourist attractions</i>	18
1.2. Ekonomiczne aspekty turystyki..... 1.2. <i>Economic aspects of tourism</i>	27
1.3. Baza noclegowa turystyki..... 1.3. <i>Tourist accommodation establishments</i>	30
1.4. Wskaźniki turystyczne..... 1.4. <i>Tourist indices</i>	36
2. Zagospodarowanie i ruch turystyczny w województwie dolnośląskim..... 2. <i>Tourist development and tourist traffic in Dolnośląskie voivodship</i>	40
2.1. Turystyczne obiekty noclegowe i ich wykorzystanie..... 2.1. <i>Tourist accommodation establishments and occupancy rate</i>	40
2.2. Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych w ujęciu miesięcznym..... 2.2. <i>Occupancy rate in tourist accommodation establishments by months</i>	53
2.3. Turyści zagraniczni..... 2.3. <i>Foreign tourists</i>	55
2.4. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych..... 2.4. <i>Catering units in tourist accommodation establishments</i>	57
2.5. Zaplecze sportowo-rekreacyjne w turystycznych obiektach noclegowych..... 2.5. <i>Sport and recreational infrastructure in tourist accommodation establishments</i>	60
2.6. Zaplecze konferencyjne w turystycznych obiektach noclegowych..... 2.6. <i>Conference infrastructure in tourist accommodation establishments</i>	61
2.7. Udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością ruchową..... 2.7. <i>Adaptation for people with reduced mobility</i>	63

	Strona Page
3. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach i powiatach.....	66
3. <i>Tourist accommodation establishments in gminas and powiats</i>	
3.1. Dostępność turystycznych obiektów noclegowych w gminach i powiatach	66
3.1. <i>Avability of tourist accommodation establishments in gminas and powiats</i>	
3.1.1 Turystyczne obiekty noclegowe ogółem	66
3.1.1 <i>Tourist accommodation establishments total</i>	
3.1.2 Obiekty hotelowe.....	71
3.1.2 <i>Hotels and similar facilities</i>	
3.1.3 Stopień wykorzystania miejsc noclegowych i pokoi	74
3.1.3 <i>Occupancy rate of bed places and rooms</i>	
3.2. Ruch turystyczny w gminach i powiatach.....	77
3.2. <i>Tourist traffic in gminas and powiats</i>	
3.2.1 Turyści	77
3.2.1 <i>Tourists</i>	
3.2.2 Udzielone noclegi	82
3.2.2 <i>Nights spent</i>	
4. Turystyka w regionie.....	84
4. <i>Tourism in region</i>	
4.1. Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze (PTTK).....	84
4.1. <i>Tourist and Sightseeing Society Poland</i>	
4.2. Turystyka na pograniczu – odwiedzający jednodniowi	84
4.2. <i>Tourism on the borderland – one-day visitors</i>	
4.3. Działania transgraniczne wspierające turystykę.....	86
4.3. <i>Cross-border activities supporting tourism</i>	
Uwagi metodologiczne.....	88
<i>Methodological notes</i>	

Spis tablic

List of tables

	Strona Page
Tabela 1. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2017 r.	20
<i>Table 1. Area of special nature value under legal protection in 2017</i>	
Tabela 2. Parki narodowe w 2017 r.	21
<i>Table 2. National parks in 2017</i>	
Tabela 3. Parki krajobrazowe w 2017 r.	21
<i>Table 3. Landscape parks in 2017</i>	
Tabela 4. Instytucje kultury według rodzajów	25
<i>Table 4. Institutions of culture by categories</i>	
Tabela 5. Imprezy masowe.....	26
<i>Table 5. Mass events</i>	
Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w działach 55 i 56 sekcji I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” oraz w dziale 79 sekcji N „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”	28
<i>Table 6. Entities of the national economy entered in the REGON register of the NACE rev. 1.2 (PKD 2007) in “Accommodation and food service activities” (section I) and in division 79 section N “Administrative and support service activities”</i>	
Tabela 7. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w sekcji „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” (sekcja I)	29
<i>Table 7. Employed persons (actual workplace) in Accommodation and food service activities (section I)</i>	
Tabela 8. Turystyczne obiekty noclegowe i miejsca noclegowe.....	31
<i>Table 8. Tourist accommodation establishments and bed places</i>	
Tabela 9. Turystyczne obiekty noclegowe według rodzajów.....	32
<i>Table 9. Tourist accommodation establishments by categories</i>	
Tabela 10. Wybrane statystyki opisowe dla wskaźników turystycznych w powiatach województwa dolnośląskiego.....	38
<i>Table 10. Selected descriptive statistics for tourist indicators in powiats of Dolnośląskie voivodship</i>	
Tabela 11. Turystyczne obiekty noclegowe	41
<i>Table 11. Tourist accommodation establishments</i>	
Tabela 12. Hotele według kategorii	42
<i>Table 12. Hotels by categories</i>	
Tabela 13. Motele według kategorii.....	44
<i>Table 13. Motels by categories</i>	
Tabela 14. Pensjonaty według kategorii	45
<i>Table 14. Boarding houses by categories</i>	
Tabela 15. Domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe	47
<i>Table 15. Excursion hostels, shelters, youth hostels, school youth hostels</i>	
Tabela 16. Ośrodki wczasowe, kolonijne, szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej.....	49
<i>Table 16. Holiday, holiday youth, training-recreational centres, creative arts centres</i>	
Tabela 17. Zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele.....	50
<i>Table 17. Complexes of tourist cottages, camping sites, tent camp sites, hostels</i>	

	Strona Page
Tabela 18. Pokoje gościnne/kwatery prywatne, kwatery agroturystyczne, zakłady uzdrowiskowe i inne (pozostałe) turystyczne obiekty noclegowe.....	52
<i>Table 18. Rooms for rent, agrotourism lodgings, health establishments and miscellaneous facilities</i>	
Tabela 19. Obiekty noclegowe turystyki z zapleczem konferencyjnym w 2017 r.....	63
<i>Table 19. Tourist accommodation establishments equipped with conference infrastructure in 2017</i>	
Tabela 20. Wybrane obiekty noclegowe turystyki wyposażone w udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością ruchową w 2017 r.	65
<i>Table 20. Selected tourist accommodation establishments equipped with adaptation for persons with reduced mobility in 2017</i>	
Tabela 21. Turystyczne obiekty noclegowe i miejsca noclegowe według typu gminy	66
<i>Table 21. Tourist accommodation establishments and bed places by type of gminas</i>	
Tabela 22. Ranking gmin województwa dolnośląskiego według liczby miejsc noclegowych (powyżej 500)	69
<i>Table 22. Ranking of gminas of Dolnośląskie voivodship by number of bed places (above 500)</i>	
Tabela 23. Zakłady uzdrowiskowe w 2017 r.....	71
<i>Table 23. Health establishments in 2017</i>	
Tabela 24. Obiekty hotelowe i miejsca noclegowe według typu gminy	72
<i>Table 24. Hotels and similar facilities and bed places by type of gmina</i>	
Tabela 25. Ranking gmin województwa dolnośląskiego według liczby turystów korzystających z noclegów w 2017 r.....	80
<i>Table 25. Ranking of gminas of Dolnośląskie voivodship by number of tourists accommodated in 2017</i>	
Tabela 26. Ranking gmin województwa dolnośląskiego według liczby udzielonych noclegów w 2017 r.....	82
<i>Table 26. Ranking of gminas of Dolnośląskie voivodship by number of nights spent in 2017</i>	

Spis wykresów i map

List of charts and maps

	Strona Page
Wykres 1. Obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków według województw w 2016 r.....	23
Chart 1. <i>Immoble monuments in the register of monuments in Polanda by voivodships in 2016</i>	
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w sekcji „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” (sekcja I) oraz w dziale 79 sekcji N „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca” według województw w 2017 r.	29
Chart 2. <i>Entities of the national economy entered in the REGON register of the NACE rev. 1.2 (PKD 2007) in “Accommodation and food service activities” (section I) and in division 79 section N “Administrative and support service activities” by voivodships in 2017</i>	
Wykres 3. Miejsca noclegowe według typu turystycznego obiektu noclegowego i województw w 2017 r.	34
Chart 3. <i>Bed places by type of tourist accommodation establishments and voivodships in 2017</i>	
Wykres 4. Miejsca noclegowe według typu obiektu turystycznego.....	35
Chart 4. <i>Bed places by type of tourist accommodation establishments</i>	
Wykres 5. Wskaźniki zagospodarowania turystycznego	37
Chart 5. <i>Indicators of tourism development</i>	
Wykres 6. Wskaźniki intensywności ruchu turystycznego.....	37
Chart 6. <i>Indicators of tourist traffic intensity</i>	
Wykres 7. Wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej - stopień wykorzystania miejsc noclegowych (%).....	39
Chart 7. <i>Index of accommodation capacity utilization - the degree of accommodation capacity (%)</i>	
Wykres 8. Turyści korzystający z noclegów ogółem według miesięcy w 2017 r.....	54
Chart 8. <i>Tourists accommodated total by months in 2017</i>	
Wykres 9. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według miesięcy (%).....	54
Chart 9. <i>Occupancy rate of bed places by months (%)</i>	
Wykres 10. Liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na 1 turystę według miesięcy w 2017 r.....	55
Chart 10. <i>Number of nights spent (overnight stay) per 1 tourist by months in 2017</i>	
Wykres 11. Turyści zagraniczni korzystający z noclegów na obszarze województwa dolnośląskiego według wybranych krajów	56
Chart 11. <i>Foreign tourists accommodated in Dolnośląskie voivodship by selected countries</i>	
Wykres 12. Placówki gastronomiczne w obiektach noclegowych turystyki według typu	58
Chart 12. <i>Catering units in tourist accommodation establishments by type</i>	
Wykres 13. Placówki gastronomiczne w obiektach noclegowych turystyki w przeliczeniu na 1 obiekt noclegowy według typu obiektu noclegowego.....	59
Chart 13. <i>Catering units in tourist accommodation establishments per 1 tourist accommodation establishment by type of accommodation establishments</i>	
Wykres 14. Obiekty noclegowe turystyki posiadające zaplecze sportowo-rekreacyjne według typu	61
Chart 14. <i>Tourist accommodation establishments equipped with sport and recreation facilities by type of facilities</i>	
Wykres 15. Obiekty noclegowe turystyki z zapleczem konferencyjnym	62
Chart 15. <i>Tourist accommodation establishments equipped with conference infrastructure</i>	
Wykres 16. Obiekty noclegowe turystyki wyposażone w udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością ruchową	64
Chart 16. <i>Tourist accommodation establishments equipped with facilities for persons with reduced mobility</i>	

	Strona Page
Wykres 17. Pokoje w obiektach hotelowych w powiatach w 2017 r.....	73
<i>Chart 17. Rooms in hotels and similar facilities in powiats in 2017</i>	
Wykres 18. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ogółem w powiatach (%).....	75
<i>Chart 18. Occupancy rate of bed places total in powiats (%)</i>	
Wykres 19. Stopień wykorzystania pokoi i miejsc noclegowych w obiektach hotelowych w powiatach w 2017 r. (%).....	76
<i>Chart 19. Occupancy rate of bed places and rooms in hotels and similar facilities in powiats in 2017 (%)</i>	
Wykres 20. Turyści krajowi i zagraniczni korzystający z noclegów na obszarze województwa dolnośląskiego (w tys. osób).....	78
<i>Chart 20. Domestic and foreign tourists accommodated in Dolnośląskie voivodship (in thous. persons)</i>	
Mapa 1. Zabytki w województwie dolnośląskim w 2017 r.....	24
<i>Map 1. Monuments in Dolnośląskie voivodship in 2017</i>	
Mapa 2. Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców według powiatów w 2017 r.....	68
<i>Map 2. Bed places per 1000 inhabitants in powiats in 2017</i>	
Mapa 3. Miejsca noclegowe w gminach w 2017 r.....	70
<i>Map 3. Monuments in Dolnośląskie voivodship in 2017</i>	
Mapa 4. Turyści korzystający z noclegów według gmin w 2017 r.....	79
<i>Map 4. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments in gminas in 2017</i>	
Mapa 5. Turyści korzystający z noclegów na 1000 mieszkańców w powiatach w 2017 r.....	81
<i>Map 5. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments per 1000 inhabitants in powiats in 2017</i>	
Mapa 6. Udzielone noclegi na 1000 mieszkańców w powiatach w 2017 r.	83
<i>Map 6. Nights spent per 1000 inhabitants in powiats in 2017</i>	
Mapa 7. Drogowe przejścia graniczne w województwie dolnośląskim w 2018 r.....	85
<i>Map 7. Road border crossings in Dolnośląskie voivodship in 2018</i>	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło <i>magnitude zero</i>
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 <i>magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 <i>magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit</i>
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych <i>data not available or not reliable</i>
Znak #	oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics</i>
„W tym” <i>Of which</i>	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy <i>indicates that not all elements of the sum are given</i>

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
mln <i>mln</i>	milion <i>million</i>
zł <i>zł</i>	złoty <i>zloty</i>
p. proc. <i>pp</i>	punkt procentowy <i>percentage point</i>

Wstęp

Turystyka jest jednym z tych zagadnień statystyki, które przenikają różne wymiary rozwoju regionów - kulturowy, przyrodniczy, gospodarczy i społeczny. W publikacji, którą mamy przyjemność Państwu przekazać, staramy się chociaż w zarysie nawiązać do każdego z nich, kierując jednocześnie główną uwagę na zagadnienia związane z rozwojem bazy noclegowej i intensywnością ruchu turystycznego województwa dolnośląskiego w latach 2015-2017.

Informacje zawarte w publikacji zostały pogrupowane według różnych przekrojów i zaprezentowane w czterech odrębnych rozdziałach.

Rozdział pierwszy dotyczy oceny przyrodniczych i kulturowych walorów sprzyjających rozwojowi turystyki w województwie. W pierwszej części rozdziału przedstawione zostały wybrane informacje o zasobach przyrodniczych, w tym parkach narodowych, oraz zasobach kulturowych, w tym o zabytkach, teatrach i imprezach masowych, jako elementach sprzyjających rozwojowi turystyki. Omówione zostały także wybrane informacje prezentujące turystykę jako jedną z gałęzi gospodarki regionu. Na tej kanwie, przedstawiono podstawowe dane o bazie noclegowej turystyki województwa dolnośląskiego jako elementu gospodarki krajowej. Informacje prezentowane w tym rozdziale dotyczą całości województwa dolnośląskiego i ukazane są na tle wartości dla kraju lub innych województw.

W rozdziale drugim zaprezentowane zostały informacje na temat zagospodarowania turystycznego województwa z uwzględnieniem rodzajów turystycznych obiektów noclegowych. Dla każdego typu obiektu noclegowego przedstawione zostały metryki z najważniejszymi danymi o liczbie obiektów i miejsc noclegowych, jak również o liczbie turystów i udzielonych noclegach z uwzględnieniem turystów zagranicznych. Ważnym elementem rozdziału jest informacja o wyposażeniu obiektów noclegowych w dodatkowe funkcje jak zaplecze konferencyjne, czy sportowo-rekreacyjne oraz udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością ruchową.

Rozdział trzeci dedykowany jest rozwojowi funkcji turystycznej w gminach i powiatach. Zaprezentowane informacje dotyczą liczby obiektów i miejsc noclegowych, a także intensywności ruchu turystycznego z uwzględnieniem ich przestrzennego rozłożenia. Dane uzupełnione zostały o rankingi gmin z najlepiej rozwiniętą funkcją turystyczną.

Ostatni rozdział niniejszej publikacji poświęcony został wybranym aktywnościom z zakresu rozwoju i propagowania turystyki, a w szczególności tym związanym z transgranicznym położeniem województwa. Zaprezentowane informacje opracowane zostały na podstawie danych przekazanych dzięki uprzejmości władz PTTK, a także Euroregionów Nysa i Glacensis. Dodatkowo w rozdziale dołączono informacje o ruchu przygranicznym pozyskane w ramach badania prowadzonego od 2014 roku przez Główny Urząd Statystyczny i Urząd Statystyczny w Rzeszowie we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim oraz Ministerstwem Sportu i Turystyki obejmującego wybrane przejścia graniczne na wewnętrznej lądowej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski.

Introduction

Tourism is one of those issues of statistics that permeate different dimensions of development of regions, i.e. cultural, natural, economic and social. In the publication, which we are pleased to present to you, we try, at least in a generally outline, to refer to each of them, focusing at the same time on issues related to the development of accommodation establishments and the intensity of tourism in the Dolnośląskie voivodship in years 2015-2017.

The information contained in the publication was grouped by different sections and presented in four separate chapters.

The first chapter refers to the assessment of natural and cultural values promoting tourism development in the voivodship. The first part of the chapter outlines selected information on natural resources, including national parks, and cultural resources, including monuments, theatres and mass events, as elements promoting tourism development. Selected information showing tourism as one of the sectors of the region's economy has also been discussed. On this background, basic data about the tourism accommodation database of the Dolnośląskie region as part of the national economy were presented. The information presented in this chapter applies to the entire voivodship of Dolnośląskie and is shown against the background of values for the country or other voivodships.

The second chapter presents information on the tourist development in the voivodship, taking into account the types of tourist accommodation establishments. For each type of accommodation establishment, there are metrics with the most important data on the number of establishments and places of accommodation, as well as the number of tourists and the accommodation provided, taking into account foreign tourists. An important element of the chapter is information about the additional functions of accommodation establishments such as conference facilities, sport-recreation facilities for people with mobility disabilities.

The third chapter is dedicated to the development of tourist function in gminas and powiats. The information presented relates to the number of establishments and places of accommodation, as well as the intensity of tourist traffic, taking into account their spatial distribution. The data are supplemented with rankings of gminas with the best developed tourist function.

The last chapter of this publication is dedicated to selected activities from development and promotion of tourism, and in particular these associated with cross-border location of the voivodship. The presented information was drawn up on the basis of the data provided by the courtesy of the PTTK authorities, the Euroregions Nysa and Glacensis. In addition, the chapter includes information on cross-border traffic obtained in a survey which has been carried out since 2014 by the Central Statistical Office and the Statistical Office in Rzeszów in cooperation with the National Bank of Poland and the Ministry of Sport and Tourism covering selected border crossings on the internal land border of the European Union in Poland.

Synteza

Turystyka w województwie dolnośląskim

Województwo dolnośląskie jest jednym z regionów Polski o dobrze rozwiniętej funkcji turystycznej. Istotnym elementem rozwoju turystyki w regionie jest korzystna lokalizacja województwa na granicy z Niemcami i Czechami, dogodne warunki do rozwoju turystyki górskiej, walory przyrodnicze i kulturowe (m.in. zabytki). Województwo dolnośląskie posiada blisko 8,5 tys. zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru, co plasuje je na pierwszym miejscu w kraju pod względem liczby zabytków ogółem oraz wskaźnika liczby obiektów wpisanych do rejestru zabytków w przeliczeniu na 100 km², który wynosi 42,4.

Działalność związana z rozwojem obiektów noclegowych turystyki oraz usług towarzyszących stanowi ważną gałąź gospodarki regionu, która w 2016 roku dała pracę w sekcji I "Zakwaterowanie i gastronomia" blisko 25,5 tys. osób (w 2015 roku było to 23,2 tys. pracujących). W 2015 roku pracujący w sekcji I stanowili 2,2% ogółu pracujących w województwie, a w 2016 roku - 2,3%. Dla porównania w Polsce udział ten wyniósł 1,8%.

Lata 2015-2017 to wzrost (szybszy niż w kraju) liczby podmiotów działających w branży turystycznej. Dotyczyło to podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON funkcjonujących w zakresie działalności usługowej związanej z żywnością (sekcja I dział 56) oraz działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanych (sekcja N dział 79).

Okres ten to także wzmocnienie turystycznej funkcji województwa wyrażające się szybszym niż przeciętna dla kraju wzrostem liczby turystycznych obiektów noclegowych (o blisko 10%) i miejsc noclegowych (o niemal 13%). W tym czasie baza noclegowa turystyki, mierzona liczbą miejsc noclegowych ogółem na 1000 mieszkańców, dysponowała 21, a dwa lata później 23 miejscami plasując województwo na 5. lokacie w kraju. W przypadku miejsc noclegowych w obiektach hotelowych województwo znalazło się na lepszej pozycji - 3. lokata - ze wskaźnikiem miejsc na 1000 mieszkańców na poziomie 11 - w 2015 roku i 13 - w 2017 roku.

Województwo na tle kraju wyróżniała relatywnie duża liczba zakładów uzdrowiskowych, schronisk i pensjonatów. W ujęciu bezwzględny dominują hotele, pozostałe obiekty hotelowe oraz pokoje gościnne/kwatery prywatne.

Pod względem wskaźników intensywności ruchu turystycznego województwo zajęło 4. lokatę osiągając w 2017 roku niemal 30 udzielonych noclegów oraz przyjmując około 11 turystów na 10 mieszkańców.

Baza noclegowa turystyki

Baza noclegowa turystyki, obejmująca obiekty noclegowe powyżej 10 miejsc noclegowych, liczyła w Dolnośląskim w 2017 roku 951 obiektów dysponujących 67,9 tys. miejsc noclegowych. Oznacza to, że 8,8% krajowych miejsc noclegowych zlokalizowanych było w gminach województwa dolnośląskiego. Spośród obiektów noclegowych zlokalizowanych na obszarze województwa największą grupę stanowiły hotele (26,2%). W 2017 roku obiektów tego typu było 249 (o 17 więcej niż w 2015 roku) i oferowały one 42% miejsc noclegowych w województwie.

Silną stroną województwa jest baza noclegowa związana z funkcją uzdrowiskową rozwijaną w 9 gminach, położonych na terenie powiatów kłodzkiego, jeleniogórskiego, lubańskiego, a także obejmujące miasto Jelenia Góra. Działające na obszarze tych gmin 43 zakłady uzdrowiskowe oferowały w 2017 roku 4,6 tys. miejsc noclegowych. W porównaniu z 2015 rokiem liczba zakładów i miejsc w zakładach uzdrowiskowych zwiększyła się odpowiednio o 8 zakładów i 0,5 tys. miejsc. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w zakładach uzdrowiskowych w ostatnich latach wyraźnie wzrósł osiągając poziom 75%.

Baza noclegowa turystyki była skoncentrowana w wybranych ośrodkach. Najbardziej rozwiniętą ofertę noclegową posiadały miasta na prawach powiatu - w szczególności Wrocław (1. lokata w województwie pod względem liczby oferowanych miejsc noclegowych), a także wybrane gminy położone na terenie

trzech spośród 26 powiatów ziemskich województwa, a mianowicie: jeleniogórskiego (Karpacz, Szklarska Poręba, Podgórzyn, Mysłakowice i Piechowice), kłodzkiego (Duszniki-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Polanica-Zdrój, Bystrzyca Kłodzka, Łądek-Zdrój, Radków, Stronie Śląskie) i lubańskiego (Świeradów-Zdrój).

Większość gmin o rozbudowanej funkcji turystycznej rozszerzała w badanym okresie swoją ofertę noclegową. Szczególnie widoczne to było w trzech gminach turystycznych, które zwiększyły liczbę miejsc noclegowych o ponad 30% (Szklarska Poręba, Podgórzyn, Polanica-Zdrój).

W 2017 roku w obiektach noclegowych turystyki funkcjonowały 833 placówki gastronomiczne, w tym 66,3% w obiektach hotelowych. Najwięcej placówek gastronomicznych działało w hotelach. W 2017 roku na 100 hoteli przypadało 155 placówek gastronomicznych.

Wśród zaplecza sportowo-rekreacyjnego dostępnego w obiektach noclegowych turystyki najwięcej funkcjonowało saun, pokojów zabaw dla dzieci, stołów do tenisa i siłowni. Porównując zmiany w wyposażeniu obiektów w zaplecze sportowo-rekreacyjne można zauważyć wzrost liczby takich atrakcji jak: pokoje zabaw dla dzieci, zajęcia prowadzone przez instruktora, zabiegi SPA, kryty basen i sauna.

Wiele obiektów noclegowych turystyki rozbudowało swoją ofertę o usługi konferencyjne. W 2017 roku w 334 obiektach noclegowych dostępnych było 720 sal konferencyjnych dysponujących 46,7 tys. miejsc. Najwięcej (71%) z tych miejsc oferowały hotele.

Ruch turystyczny

Lata 2015-2017 przyniosły zwiększenie liczby turystów korzystających z noclegów na terenie województwa dolnośląskiego. W 2015 roku korzystających z noclegów było 2,6 mln osób, a dwa lata później liczba ta przekroczyła 3,3 mln. Tym samym liczba turystów była większa niż liczba mieszkańców województwa, która wynosiła ok. 2,9 mln osób.

Liczba turystów korzystających z noclegów zwiększyła się w niemal wszystkich typach turystycznych obiektów noclegowych. Niewielki spadek liczby odwiedzających odnotowały kwatery agroturystyczne. Ośrodki kolonijne utrzymywały liczbę turystów na zbliżonym poziomie przez cały okres. Dla wielu typów obiektów turystycznych liczba korzystających z noclegów zwiększyła się o więcej niż 100%. Często wynikało to ze zwiększenia liczby obiektów danego typu i co za tym idzie liczby oferowanych miejsc noclegowych. Dotyczyło to takich obiektów jak schroniska i pola biwakowe. Wyraźnie zwiększyła się także liczba turystów (przy jednoczesnym wzroście liczby obiektów) korzystających z noclegów w pensjonatach, schroniskach młodzieżowych, hostelach, pokojach gościnnych/kwaterach prywatnych oraz zakładach uzdrowiskowych. Zwiększoną liczbę turystów odnotowały także zespoły domków turystycznych przy nieznacznym zmniejszeniu liczby obiektów i jednocześnie niewielkim wzroście liczby oferowanych miejsc noclegowych.

Najchętniej turyści (w tym zagraniczni) korzystali z noclegów od maja do września. W sierpniu z noclegów skorzystało blisko 11% turystów odwiedzających województwo w ciągu całego 2017 roku. Miesiące o najmniejszej liczbie turystów to listopad, styczeń i marzec. Najdłuższe przeciętne pobyty w województwie odnotowano w lutym (3 udzielone noclegi na 1 turystę).

Największa część turystów odwiedziła Wrocław. W 2017 roku było to około 1,2 mln osób (35,4% wszystkich osób korzystających z noclegu). W dalszej kolejności dużą popularnością cieszyły się miasta Karpacz i Szklarska Poręba. Wśród uzdrowisk najwięcej turystów korzystało z noclegów w Świeradowie-Zdroju. Natomiast spośród gmin wiejskich dużą liczbę osób korzystających z noclegów odnotowała gmina Kobierzyce koło Wrocławia.

Dużą część turystów korzystających z noclegów stanowili goście z zagranicy. W 2017 roku było to 655 tys. osób (19,7% ogółu turystów). Tempo wzrostu liczby turystów zagranicznych w województwie było wyższe niż w kraju. W 2017 roku zdecydowaną większość turystów zagranicznych stanowili Europejczycy (89,3%), a wśród nich najliczniejsi byli Niemcy, Ukraińcy i Brytyjczycy. Była to jednocześnie grupa turystów o najwyższej dynamice wzrostu.

W 2017 roku udzielono blisko 8,5 mln noclegów. Było to o blisko ¼ więcej niż dwa lata wcześniej. Ponad 1,4 mln noclegów udzielono turystom zagranicznym.

Executive summary

Tourism in the Dolnośląskie voivodship

The Dolnośląskie voivodship is one of Polish regions with a well-developed tourist function. An important part of the development of tourism in the region is the advantageous location of the voivodship on the border with Germany and the Czech Republic, favourable conditions for the development of mountain tourism, natural and cultural values (amongst others monuments). The Dolnośląskie voivodship has almost 8.5 thous. immobile monuments registered, which places it on the 1st place in the country in terms of the total number of monuments, as well as the index of number of objects entered in the register of monuments per 100 km², which is 42.4.

The activity related to the development of tourism accommodation establishments and associated services constitute an important branch of the region's economy, which in 2016 provided work in section I "Accommodation and food service activities" to almost 25.5 thous. people (in 2015 it was 23.2 thous. working persons). In 2015, working people in section I accounted for 2.2% of the total working people in the voivodship, and in 2016 - 2.3%. Just for comparison, in Poland the share was 1.8%.

The years 2015-2017 saw an increase (faster than in the country) of the number of operators operating in the tourism industry. This related to entities of the national economy entered in the REGON Register operating in the area of food and beverage service activities (section I division 56) as well as activities of tourism organizers, travel agents and agents, as well as booking and booking related activities (section N division 79).

This period also saw a strengthening of the tourist function of the voivodship expressed in a faster than national average increase in the number of tourist accommodation establishments (by almost 10%) and bed places (by almost 13%). At that time, the tourism accommodation establishments, measured by the number of beds in total per 1000 inhabitants, had 21, and, two years later, 23 bed places, placing the voivodship on the 5th place in the country. In the case of bed places in hotels and similar establishments, the voivodship was in a better position - 3rd place - with an indicator of bed places per 1000 inhabitants at the level of 11 - in 2015 and 13 - in 2017.

The voivodship on the background of the country was distinguished by a relatively large number of health establishments, shelters and boarding houses. In absolute terms, hotels, other hotel facilities and guest rooms.

In terms of the intensity indicators of tourist traffic, the voivodship took 4th place reaching nearly 30 overnights stays in 2017, and receiving nearly 11 tourists per 10 inhabitants.

Tourist accommodation establishments

Tourist accommodation establishments, covering accommodation establishments with more than 10 bed places, amounted to 951 facilities in the Dolnośląskie voivodship in 2017 and had 67.9 thous. bed places. This means that 8.8% of the domestic bed places were located in the gminas of the Dolnośląskie voivodship. Among the tourist accommodation establishments located in the voivodship, the largest group was hotels (26.2%). In 2017, there were 249 facilities of this type (by 17 more than 2015), offering 42% bed places in the voivodship.

The strong side of the voivodship is the tourist accommodation establishments associated with a spa function developed in 9 gminas located in the powiats: Kłodzki, Jeleniogórski, Lubański and in Jelenia Góra. In 2017, 43 health establishments offered 4.6 thous. bed places. Compared with 2015, the number of establishments and bed places in health establishments increased by 8 facilities and 0.5 thous. bed places respectively. The occupancy rate of bed places in health establishments has increased significantly in recent years, reaching a level of 75%.

Tourist accommodation establishments were concentrated in selected centres. The most developed accommodation offer was provided by cities with powiat status, in particular Wrocław (1st place in the voivodship in terms of the number of bed places offered), as well as selected gminas located in the area of three of the powiats of the voivodship, namely: Jeleniogórski powiat (Karpacz, Szklarska Poręba, Podgórzyn, Mysłakowice and Piechowice), Kłodzki powiat (Duszniki-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Polanica-Zdrój, Bystrzyca Kłodzka, Lądek-Zdrój, Radków, Stronie Śląskie) and Lubański powiat (Świeradów-Zdrój).

Most of the gminas with extended tourist function expanded their accommodation offer during the studied period. This was particularly evident in the three tourist gminas which have increased the number of bed places by more than 30% (Szkłarska Poręba, Podgórzyn, Polanica-Zdrój).

In 2017, 833 catering units operated in the tourism accommodation establishments, of which 66.3% in hotels and similar establishments. Most catering units operated in hotels. In 2017, there were 155 catering units per 100 hotels.

Among the sports and recreational infrastructure available in tourist accommodation establishments, the biggest part were saunas, playgrounds, tennis tables and gyms. Comparing changes in the equipment of establishments with sports and recreation infrastructure, one can notice an increase in the number of attractions such as: playgrounds, instructor-led activities, SPA treatments, an indoor swimming pool and a sauna.

Many tourist accommodation establishments expanded their offer with conference services. In 2017, there were 720 conference rooms with 46.7 thous. places available in 334 tourist accommodation establishments. Most (71%) of these places in conference rooms were offered by hotels.

Tourist traffic

The years 2015-2017 saw an increase in the number of tourists accommodated in the Dolnośląskie voivodship. In 2015, there were 2.6 million people using accommodation, and two years later this figure exceeded 3.3 million. Thus, the number of tourists was greater than the number of inhabitants of the voivodship, which was about 2.9 million people.

The number of tourists accommodated increased in almost all types of tourist accommodation establishments. A slight decrease in the number of visitors was recorded by agrotourism lodgings. The camps centres received the number of tourists at a similar level throughout the entire period. For selected types of tourist establishments, the number of people using accommodation increased by more than 100%. This was often due to the increase in the number of facilities of a given type and, consequently, the number of available bed places. This referred to such establishments as shelters and camping sites. The number of tourists (and facilities) also clearly increased: boarding houses, youth hostels, hostels, guest rooms and health establishments. An increased number of tourists was also recorded by complexes of tourist cottages, with reduced number of facilities and at the same time a small increase in the number of bed places offered.

Tourists (including foreigners) most preferably used accommodation from May to September. In August, nearly 11% of the tourists visiting the voivodship throughout the whole year used the accommodation. The months with the smallest number of tourists were November, January and March. The longest average stays in the voivodship were recorded in February (3 nights spent per tourist).

The largest part of tourists visited Wrocław. In 2017, about 1.2 million people (35.4% of all people using the accommodation) visited the city. Subsequently, the cities of Karpacz and Szklarska Poręba were very popular. Among the health resorts, most tourists used accommodation in Świeradów-Zdrój, and among rural gminas - in Kobierzyce gmina, near Wrocław.

A large part of tourists using accommodation were guests from abroad. In 2017, the number amounted to 655 thous. people (19.7% of all tourists). The rate of increase in the number of foreign tourists in the voivodship was higher than in the country. In 2017, the vast majority of foreign tourists were Europeans (89.3%), of which the most numerous were the Germans, the Ukrainians and the British. At the same time, it was a group of tourists with the highest dynamics of growth.

In 2017, nearly 8.5 million overnights stays were provided. It was nearly ¼ more than two years earlier. Over 1.4 million overnight stays were provided to foreign tourists.

Rozdział 1

Chapter 1

Wybrane aspekty rozwoju turystyki w województwie dolnośląskim na tle kraju

Selected aspects of tourism development in Dolnośląskie voivodship against the background of the country

1.1. Walory turystyczne

1.1. Tourist attractions

Turystyka

oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Walory turystyczne

utożsamiane są z atrakcjami turystycznymi o charakterze przyrodniczym oraz kulturowym.

Województwo dolnośląskie jest regionem dysponującym dużym potencjałem turystycznym o atrakcyjnym transgranicznym położeniu na południowym zachodzie kraju. Graniczy z Niemcami na zachodzie i z Czechami na południu, z województwem lubuskim i wielkopolskim na północy oraz z województwem opolskim na wschodzie. Województwo zajmuje 7. miejsce w Polsce pod względem powierzchni oraz 5. miejsce pod względem liczby mieszkańców. Stolicą województwa i największym miastem jest Wrocław (w 2017 roku 638,6 tys. mieszkańców).

Krajobraz województwa dolnośląskiego jest bardzo zróżnicowany. Do najważniejszych obszarów turystycznych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym zaliczane są Sudety wraz z Przedgórzem Sudeckim i stolicą województwa Wrocław. Pozostałe obszary o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym to Bory Dolnośląskie, Dolina Baryczy ze Stawami Milickimi, Pogórze Izerskie i Kaczawskie, Dolina Bystrzycy i Bobru oraz Wzgórze Trzebnickie.¹

Zgodnie z oceną atrakcyjności turystycznej województw przygotowaną przez GUS² województwo dolnośląskie zajęło w 2016 roku 3. miejsce w Polsce po małopolskim i pomorskim. Na ocenę tę składały się informacje o intensywności ruchu turystycznego w powiatach województwa.

O atrakcyjności turystycznej województwa dolnośląskiego decydują walory przyrodnicze i krajobrazowe, kulturowe (zwłaszcza zasoby dziedzictwa materialnego) oraz związane z bazą noclegową i infrastrukturą. Do silnych stron zaliczyć można także bliskość atrakcji turystycznych znajdujących się w Republice Czeskiej oraz Saksonii.

Wśród popularnych atrakcji przyrodniczych i krajobrazowych wymienić można tereny górskie z najwyższymi szczytami:

¹ Uchwała XXXII/932/13 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia *Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego 2020*.

² "Analiza walorów turystycznych powiatów i ich bezpośredniego otoczenia", Notatka informacyjna, GUS, Warszawa, grudzień 2017 r.

- Karkonosze: Śnieżka (1603 m n.p.m), Wielki Szyszak (1509), Smogornia (1489), Łabski Szczyt (1471), Mały Szyszak (1436),
- Masyw Śnieżnika: Śnieżnik (1425) i Goworek (1314),
- Góry Izerskie: Wysoka Kopa (1126), Smrek (1124), Kamienica (973),
- Góry Białskie: Postawna (1124) i Smrek (1109),
- Góry Orlickie: Orlica (1084) i Zielony Garb (1026),
- Góry Sowie: Wielka Sowa (1015), Kalenica (964), Słoneczna (950),
- Góry Złote: Kowadło (987) i Czortowiec (944),
- Góry Bystrzyckie: Sasanka (980) i Jagodna (975),
- Rudawy Janowickie: Skalnik (935),
- Góry Kamienne: Waligóra (934) i Suchawa (928),
- Góry Stołowe: Szczeliniec Wielki (919) i Skalniak (915).

Wędrówki po Sudetach umożliwiają rozbudowana sieć pieszych szlaków górskich zarządzanych przez PTTK o łącznej długości ponad 4,7 tys. km, obejmująca 41,7% ogółu pieszych szlaków górskich w Polsce. Pod tym względem Dolnośląskie zajmowało pierwsze miejsce w kraju.

Warte zobaczenia są także jaskinie w regionie sudeckim, z których najdłuższe to: Jaskinia Niedźwiedzia w Kletnie (dł. 4081 m, gł. 118 m), Jaskinia z Filarami – Prosta (dł. 727 m), Jaskinia Gwiazdzista (dł. 562 m, gł. 65 m), Szczelina Wojcieszowska (dł. 440 m, szer. 113 m) Jaskinia na Potoku (dł. 280 m), Jaskinia na Ścianie (dł. 270, szer. 21), Jaskinia Jedyńka (dł. 230 m), Jaskinia Nowa (dł. 227, gł. 49 m), Jaskinia Porcelanowa (dł. 211 m), Jaskinia Złota Sztolnia (dł. 170 m, gł. 26 m), Jaskinia Błotna (dł. 155 m, gł. 40 m).

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona

powierzchnia obszarów objętych formami ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu w celu ochrony zasobów, tworów i składników przyrody.

Dążąc do zachowania atrakcyjności przyrodniczej i krajobrazowej od wielu lat rozwijane są różnorodne formy ochrony prawnej obszarów i obiektów, a także poszczególnych gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk. Powierzchnia **obszarów prawnie chronionej przyrody** w województwie dolnośląskim (bez tej części obszarów Natura 2000, która mieści się w granicach obszarów prawnie chronionych) w końcu 2017 roku wynosiła 371,5 tys. ha (18,6% powierzchni województwa, Polska 10 175,6 tys. ha i 32,5%).

Tabela 1. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona^a w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII

Table 1. Area of special nature value under legal protection^a in 2017
As of 31 XII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		w ha <i>in ha</i>	w % powierzchni ogólnej <i>in % of total area</i>	na 1 mieszkańca w m ² <i>per 1 inhabitant in m²</i>
PL – Polska (<i>Poland</i>) DL – Dolnośląskie				
Ogółem <i>Total</i>	PL	10 175,6	32,5	2 648
	DL	371,5	18,6	1 280
Parki narodowe <i>National parks</i>	PL	315,1	1,0	82
	DL	12,3	0,6	42
Rezerваты przyrody <i>Nature reserves</i>	PL	169,2	0,5	44
	DL	10,7	0,5	37
Parki krajobrazowe ^a <i>Landscape parks^a</i>	PL	2 518,3	8,1	655
	DL	195,4	9,8	673
Obszary chronionego krajobrazu ^a <i>Protected landscape areas^a</i>	PL	7 000,0	22,4	1 821
	DL	138,4	6,9	477
Użytki ekologiczne <i>Ecological arable lands</i>	PL	53,4	0,2	14
	DL	5,2	0,3	18
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe <i>Landscape-nature complexes</i>	PL	118,8	0,4	31
	DL	9,5	0,5	33

a Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within landscape parks and protected landscape areas.

Do obszarów szczególnie cennych przyrodniczo i wartościowych z punktu widzenia rozwoju turystyki i generowania ruchu turystycznego, zalicza się parki narodowe, parki krajobrazowe oraz rezerваты przyrody. W województwie dolnośląskim występują wszystkie formy ochrony przyrody: 2 parki narodowe, 12 parków krajobrazowych, 67 rezerwatów przyrody (4 faunistyczne, 5 krajobrazowych, 38 leśnych, 7 torfowiskowych, 8 florystycznych i 5 przyrody nieożywionej), 16 obszarów chronionego krajobrazu, 3 stanowiska dokumentacyjne, 18 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i 2 521 pomniki przyrody (w tym 2 145 pojedynczych drzew, 196 grup drzew, 59 alei, 28 skałek, 43 głazy narzutowe), a także wiele obszarów objętych programem NATURA 2000, w tym obszary specjalnej ochrony ptaków (14,7% powierzchni ogólnej), specjalne obszary ochrony siedlisk (17,8% powierzchni ogólnej) oraz obszary objęte porozumieniami międzynarodowymi.

Tabela 2. Parki narodowe w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Table 2. National parks in 2017

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia Area			
	ogółem w ha grand total in ha	w tym % lasów of which % of forests	z powierzchni ogółem – pod ochroną ścisłą ^b of grand total area – strictly protected ^b	
			razem w ha total in ha	w % powierzchni ogółem % of total area
Polska Poland	315 087	61,8	75 815	24,1
Dolnośląskie ^a	12 303	83,1	2 929	23,8
Gór Stołowych	6 352	91,7	771	12,1
Karkonoski	5 951	73,9	2 158	36,3

a Powierzchnia parku w granicach województwa. b Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Area of park in boundaries of the voivodship. b The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

Tabela 3. Parki krajobrazowe w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Table 3. Landscape parks in 2017

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia ^a Area ^a		
	ogółem w ha total in ha	w tym % powierzchni ogółem of which % of total area	
		lasów forests	wód water
Polska Poland	2 604 726	50,8	3,8
Dolnośląskie	206 321	54,1	4,6
Dolina Baryczy	70 040	42,4	9,0
Śnieżnicki	28 800	74,0	0,1
Przemkowski	22 340	48,0	4,9
Chełmy	15 991	48,2	0,7
Rudawski	15 705	48,2	0,7
Dolina Bobru	10 943	41,0	3,9
Dolina Bystrzycy	8 570	25,2	11,7
Ślężański	8 190	68,0	0,2
Gór Sowich	8 141	97,2	0,0
Dolina Jezierzycy	7 953	57,6	2,7
Sudetów Wałbrzyskich	6 493	88,1	0,5
Książański	3 155	88,1	0,5

a Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków.

a Including nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within parks.

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej³ obowiązkiem państwa jest ochrona dziedzictwa kulturowego. Dziedzictwo kulturowe materialne i niematerialne, krajobraz kulturowy i zabytki są dobrem wspólnym i wyznacznikiem tożsamości, a dbałość o nie nakazuje art. 82. Konstytucji. Obejmuje ono dorobek materialny i duchowy poprzednich i współczesnych pokoleń. Oznacza wartość – materialną lub niematerialną – przekazaną przez przodków i określającą naszą kulturę. Zachowane dziedzictwo kulturowe przyczynia się do wzrostu atrakcyjności turystycznej regionu, tworzenie nowych miejsc pracy oraz kreowanie pozytywnego wizerunku regionu. Stanowi także istotny element aktywności lokalnej. Ważne staje się podniesienie rangi obiektu w świadomości mieszkańców, ustalenie zasad zarządzania, możliwość skuteczniejszej promocji oraz staranie się o dotacje ze źródeł innych. Objęcie zabytku formą ochrony prawnej może przyczynić się do lepszej opieki nad nim oraz zachowania w niezmienionej postaci dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Rejestr zabytków

prowadzony przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, na podstawie uznania obiektu za oficjalny zabytek przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Zabytek

nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Światowe Dziedzictwo

ma przedstawiać różnorodność kulturalną i bogactwo natury wszystkich regionów świata. Szczególna opieka, jaką miejscom zaliczonym w poczet Światowego Dziedzictwa mają zapewnić państwa, ma je chronić przed zniszczeniem i pozwolić na zachowanie ich w możliwie niezmienionej postaci dla przyszłych pokoleń.

Lista światowego dziedzictwa UNESCO

obejmuje wpisy miejsc zaliczonych w poczet Światowego Dziedzictwa odpowiadających wymogom autentyczności i integralności, stanowiących wspólne dobro ludzkości. Wyróżnia je „najwyższa powszechna wartość” uznana w rozumieniu Konwencji UNESCO z 1972 r. dotyczącej Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego.

Elementem dziedzictwa kulturowego są **zabytki**, które można podzielić na: zabytki ruchome, zabytki nieruchome oraz zabytki archeologiczne. Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce jest ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁴, regulująca w sposób całościowy pojęcia zabytku, ochrony i opieki nad zabytkami, form ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków, w tym administracji rządowej i samorządowej, formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowania, etc. Istotne znaczenie dla ochrony dziedzictwa narodowego ma ochrona zabytków, której podstawą jest ewidencja zabytków, niezbędna do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej.

Największa liczba zabytków nieruchomych znajduje się w województwach: dolnośląskim, wielkopolskim, mazowieckim, warmińsko-mazurskim i małopolskim. Stanowią one 48,0% wszystkich zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru. Województwo dolnośląskie posiada 8 452 zabytki wpisane do rejestru, co plasuje je na pierwszym miejscu. Wpis obiektu do rejestru zabytków stanowi jedną z ustawowych form ich prawnej ochrony, wiążącej się z przywilejami dla właścicieli obiektów i jednocześnie ich obowiązkiem związanym z opieką nad posiadanym zabytkiem.

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483)

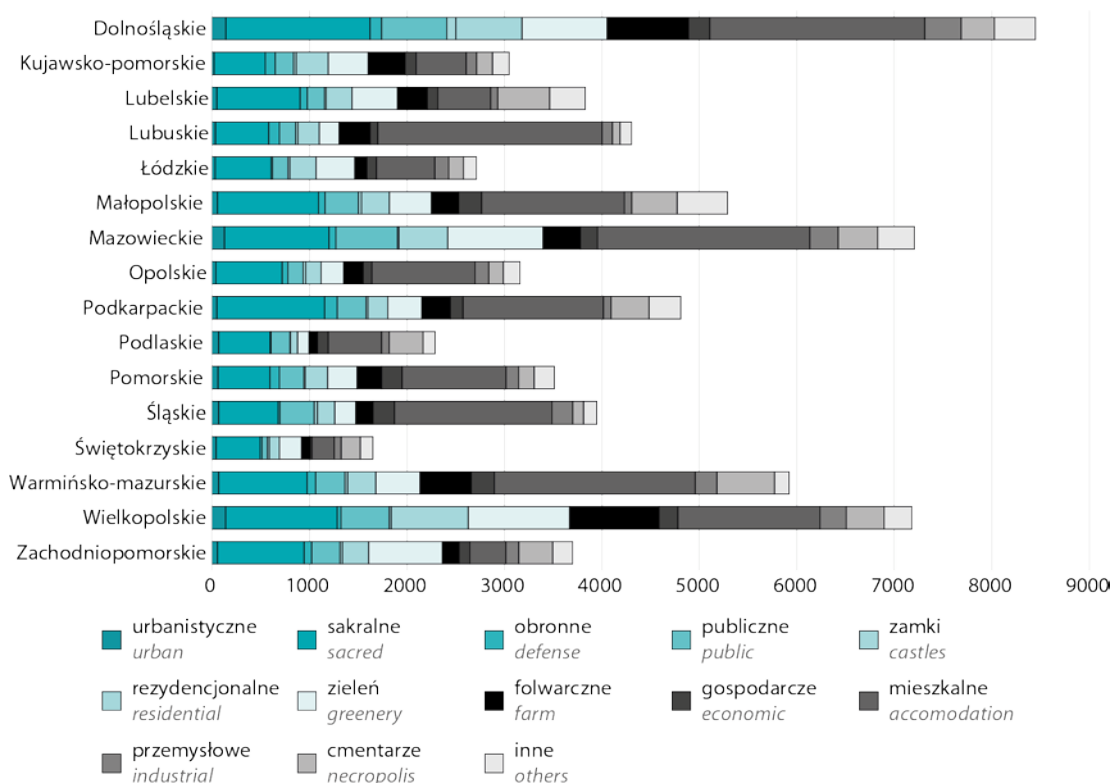
⁴ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2017 poz. 2187).

Do ważnych turystycznie obiektów kulturalnych w województwie dolnośląskim należą 3 obiekty, będące na liście światowego dziedzictwa UNESCO (Hala Stulecia we Wrocławiu wraz z zespołem dawnych terenów wystawowych, zespoły ewangelickich Kościołów Pokoju w Jaworze i Świdnicy). Ważnymi zabytkami dla regionu są także 22 pomniki historii, czyli zabytki nieruchomości o szczególnym znaczeniu dla kultury kraju. Ich rangę podkreśla fakt ustanowienia przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej specjalnym rozporządzeniem na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Wykres 1. Obiekty nieruchomości wpisane do rejestru zabytków według województw w 2016 r.

Stan w dniu 28 IX

Chart 1. Immobile monuments in the register of monuments in Poland by voivodships in 2016
As of 28 IX

Źródło: Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

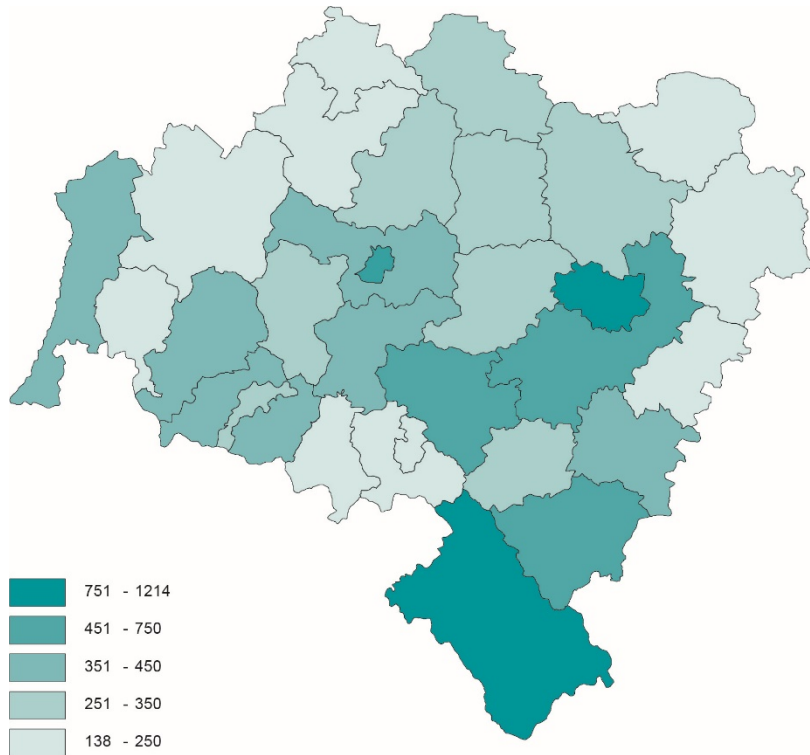
Source: Data of National Heritage Board of Poland.

W województwie dolnośląskim jest także 9 116 zabytków nieruchomości i 1 480 zabytków archeologicznych. Obejmują one 1 477 obiektów sakralnych, 118 obiektów obronnych, 93 zamki, 682 pałaców wiejskich i miejskich oraz dworów wiejskich, podmiejskich, obronnych, 871 obiektów zieleni (parków pałacowych i dworskich, ogrodów dworskich, parków miejskich, alei, ogrodów willowych i przydomowych, elementów naturalnego krajobrazu), 669 budowli użyteczności publicznej, 836 zabudów folwarcznych, 216 budynków gospodarczych, 2206 budynków mieszkalnych, 373 obiekty budownictwa przemysłowego, 340 cmentarzy, 142 zabytki urbanistyczne i 428 inne obiekty. Duże znaczenie w zasobach krajowych mają dolnośląskie zamki i wieże mieszkalne, w tym największy w regionie zamek Książ koło Wałbrzycha wraz z zabytkowymi założeniami kształtowanej zieleni miejskiej, a także zespół 11 rezydencji wraz z założeniami parkowymi w Dolinie Pałaców i Ogrodów.

W 2017 roku w obszarze kultury w województwie dolnośląskim funkcjonowało 6 teatrów dramatycznych i 3 teatry lalkowe, 7 teatrów muzycznych (3 opery i operetki, 4 filharmonie), 74 muzea i 16 instytucji paramuzealnych, 24 galerie sztuki, 348 centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów, świetlic oraz 43 kina.

Mapa 1. Zabytki w województwie dolnośląskim w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII

Map 1. Monuments in Dolnośląskie voivodship in 2017
As of 31 XII

Źródło: Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: Data of National Heritage Board of Poland.

Tabela 4. Instytucje kultury według rodzajów

Stan w dniu 31 XII

Table 4. *Institutions of culture by categories*
As of 31 XII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	
			ogółem <i>total</i>	2015=100
PL – Polska (<i>Poland</i>) DL – Dolnośląskie				
Teatry dramatyczne <i>Dramatic theatres</i>	PL 71 DL 7	74 7	75 6	105,6 85,7
Teatry lalkowe <i>Puppet theatres</i>	PL 32 DL 3	34 3	36 3	112,5 100,0
Teatry muzyczne (opery i operetki) <i>Musical theatres (operas, operettas)</i>	PL 30 DL 3	30 3	30 3	100,0 100,0
Filharmonie, orkiestry i chóry <i>Philharmonic halls, orchestras and choirs</i>	PL 41 DL 4	41 4	43 4	104,9 100,0
Muzea (łącznie z oddziałami) <i>Museums (including branches)</i>	PL 926 DL 67	945 72	949 74	102,5 110,4
Instytucje paramuzealne <i>Institutions related to museums</i>	PL 106 DL 12	113 16	125 16	117,9 133,3
Galerie i salony sztuki <i>Art galleries</i>	PL 331 DL 22	335 23	341 24	103,0 109,1
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice <i>Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres</i>	PL 4070 DL 302	4204 337	4230 348	103,9 115,2
Kina stałe <i>Indoor cinemas</i>	PL 444 DL 38	484 42	491 43	110,6 113,2

Muzea, jako jednostki organizacyjne nienastawione na osiągnięcie zysku, zajmują się gromadzeniem, trwałą ochroną dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowaniem o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianiem podstawowych wartości historii, nauki i kultury, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianiem korzystania ze zgromadzonych zbiorów.⁵ W 2017 roku w województwie dolnośląskim prowadziły działalność 74 muzea posiadające 2 840 tys. sztuk muzealiów. Dominowały muzea artystyczne, techniki i nauki oraz historyczne. Zbiory muzealne prezentowane były w ramach stałych wystaw oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. W 2017 roku muzea prezentowały 572 wystawy czasowe w kraju, 166 obcych oraz 83 współorganizowanych. Zwiedziło je 1 978,1 tys. osób (o 1,5% mniej niż w 2016 roku). Młodzież szkolna stanowiła 27,9% ogółu zwiedzających. Okazją do nieodpłatnego poznawania polskiego dziedzictwa narodowego jest corocznie organizowana „Noc Muzeów”, w ramach której muzea zwiedziło 120 tys. osób.

Atrakcją turystyczną województwa dolnośląskiego są także instytucje paramuzealne, czyli jednostki organizacyjne zbliżone swoim charakterem do muzeów, których celem jest trwała ochrona dóbr kultury, nauki i techniki oraz przyrody. Do instytucji paramuzealnych zaliczono: Ogród Zoologiczny we Wrocławiu, 5 ogrodów botanicznych (Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wrocławskiego, Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wrocławskiego (filia) – Arboretum Wojsławice, Arboretum Leśne im. Prof. Stefana Białoboka, Stroński Park Sp. z o.o. w Stroniu Śląskim, Arboretum - Ośrodek Badań Dendrologicznych w Pawłowicach Uniwersytetu Przyrodniczego), rezerваты przyrody i parki kulturowe (o ile – oprócz udostępniania zwiedzającym – prowadzą także działalność wystawienniczą) oraz inne jednostki obejmujące, m.in. planetaria, centra techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe przedstawiające osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp. W 2017 roku w województwie dolnośląskim funkcjonowało 16 instytucji paramuzealnych,

⁵ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U.2018 poz.720).

które zgromadziły 14,5 tys. sztuk eksponatów, tj. o 1,3% więcej niż w 2016 roku. Przygotowały one 34 wystawy czasowe w kraju, w tym 17 wystaw własnych (w tym 1 wirtualną), 7 wystaw współorganizowanych i 10 obcych (9 krajowych i 1 zagraniczna). Zrealizowano także 6 wystaw stałych w kraju. Wystawy instytucji paramuzealnych zwiedziło 2,6 mln osób.

W 2017 roku działalność sceniczną w województwie dolnośląskim prowadziło 18 teatrów i instytucji muzycznych, w tym 16 posiadających własny zespół artystyczny. Teatry i instytucje muzyczne zorganizowały 5,5 tys. przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 954,5 tys. widzów i słuchaczy. W porównaniu z 2016 rokiem nastąpił spadek liczby przedstawień i koncertów (o 6,9%), przy jednoczesnym spadku o 2,4% liczby widzów i słuchaczy. Wyjątkowo duża liczba przedstawień i koncertów w 2016 roku, jak również widzów i słuchaczy, związana była m.in. z faktem, że Wrocław pełnił funkcję Europejskiej Stolicy Kultury.

W latach 2015-2017 wzrosła liczba galerii, których głównym celem działalności jest promocja, prezentacja i propagowanie współczesnej twórczości artystycznej poprzez organizację wystaw, działań plastycznych oraz imprez towarzyszących. Oprócz prezentacji dzieł sztuki współczesnej, galerie prowadzą różnorodną działalność okołowystawienniczą, tj. imprezy muzyczne, filmowe, konkursy, performance oraz aukcje dzieł sztuki. W województwie dolnośląskim w 2017 roku działały 24 galerie i salony sztuki organizujące wystawy, przy czym 17 z nich działało na terenie miasta Wrocławia. Z roku na rok wzrasta liczba posiadanych eksponatów. Wszystkie galerie i salony sztuki zorganizowały w województwie dolnośląskim 282 ekspozycje (167 we Wrocławiu). W 2017 roku galerie sztuki odwiedziło 362,2 tys. osób (207,0 we Wrocławiu).

Kina zawsze cieszyły się dużą popularnością i zajmują czołowe miejsce pod względem frekwencji wśród podmiotów działających w obszarze kultury. Według stanu na koniec 2017 roku w województwie dolnośląskim działały 43 kina, tj. o 1 więcej w porównaniu z poprzednim rokiem. Kina dysponowały 135 salami z 29,1 tys. miejscami na widowni. Najwięcej kin stałych prowadzi swoją działalność w najbardziej zurbanizowanych obszarach, tj. Wrocławiu (18,6% ogółu kin województwa dolnośląskiego), Jeleniej Górze (9,3%), Legnicy i Wałbrzychu (po 4,7%). W 2017 roku zgromadziły 5,1 mln widzów (o 218,8 tys. widzów więcej niż 2016 roku).

Kulturową atrakcyjność turystyczną podnosi także organizacja imprez masowych. W 2017 roku w województwie dolnośląskim odbyły się 643 imprezy masowe (9,4% imprez w Polsce). Ważniejsze festiwale muzyczne odbywały się we Wrocławiu, Kudowie Zdroju, Dusznikach Zdroju. Wzrosła liczba ich uczestników (z 2,0 mln osób w 2015 roku do 2,4 mln osób w 2017 roku). W imprezach masowych w województwie w 2017 roku wzięły udział 823 osoby w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, o 142 osoby więcej niż średnio w Polsce.

Tabela 5. Imprezy masowe

Table 5. Mass events

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		2015	2016	2017	
				ogółem <i>total</i>	2015=100
Ogółem <i>Total</i>	PL – Polska (<i>Poland</i>)	6 280	6 480	6 876	109,5
	DL – Dolnośląskie	571	576	643	112,6
w tym: <i>of which:</i>					
Artystyczno-rozrywkowe <i>Art and entertainment</i>	PL	2 751	3 151	3 251	118,2
	DL	230	273	290	126,1
Interdyscyplinarne <i>Interdisciplinary</i>	PL	97	106	80	82,5
	DL	9	9	3	33,3
Sportowe <i>Sports</i>	PL	3 432	3 223	3 545	103,3
	DL	332	294	350	105,4

W 2017 roku przeciętnie w 1 imprezie masowej w województwie dolnośląskim wzięło udział 3,7 tys. uczestników (wzrost o 5,6% w relacji do 2015 roku).

Najbardziej popularnymi imprezami masowymi w 2017 roku, podobnie jak w roku poprzednim, były imprezy sportowe, które stanowiły 54,4% ogółu imprez masowych. Uczestniczyło w nich około 1,6 mln osób (65,5% ogółu uczestników imprez masowych).

1.2. Ekonomiczne aspekty turystyki

1.2. *Economic aspects of tourism*

Podmiot gospodarki narodowej

jest to osoba prawna, jednostka organizacyjna, która nie posiada osobowości prawnej (również jej zakłady, oddziały, filie stanowiące jej jednostki lokalne) oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

REGON (Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej)

jedyny w Polsce zintegrowany rejestr obejmujący wszystkie podmioty gospodarki narodowej. Każdy podmiot ma nadany przez Główny Urząd Statystyczny unikatowy dziewięciocyfrowy numer identyfikacyjny REGON, który stosowany jest w systemie bankowym, celnym, podatkowym, a także w przetwarzaniu danych handlu zagranicznego i innych systemach handlowych i marketingowych.

Turystyka stanowi jeden z obszarów aktywności gospodarczej przyczyniających się do rozwoju gospodarczego i tworzenia miejsc pracy. W rejestrze REGON podmioty gospodarki narodowej, których działalność skierowana jest na zapewnienie krótkotrwałego pobytu włącznie z wyżywieniem przeznaczonym do bezpośredniej konsumpcji, zarejestrowane są w sekcji I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się zwiększenie liczby podmiotów działających w sekcji I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”. W skali kraju w 2017 roku liczba podmiotów w tej sekcji wynosiła 133,7 tys. jednostek i była wyższa od tej odnotowanej w 2015 roku o 3,0%. W województwie dolnośląskim przyrost liczby podmiotów działających w obszarze zakwaterowania i działalności gastronomicznej był szybszy niż w kraju i w 2017 roku w porównaniu z 2015 roku wyniósł 4,5%. Ostatecznie w 2017 roku liczba aktywnych podmiotów działających na terenie województwa dolnośląskiego w sekcji I wynosiła 10,9 tys. W tym samym okresie najszybciej wzrastała liczba podmiotów zarejestrowanych w sekcji I w województwach mazowieckim (o 7,1% do najwyższej liczby podmiotów spośród wszystkich województw wynoszącej w 2017 roku 20,8 jednostek) i pomorskim (wzrost o 6,7%). W dwóch województwach liczba zarejestrowanych podmiotów z zakresu zakwaterowania i usług gastronomicznych zmalała (w śląskim spadek o 1,8%, w opolskim o 1,6%).

Wraz z rozwojem usług związanych z zakwaterowaniem i działalnością gastronomiczną rośnie aktywność towarzysząca, tj. działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanych (sekcja N dział 79). W 2015 roku na terenie województwa działało 1 135 podmiotów tego typu, w 2017 roku ich liczba wzrosła do poziomu 1 208, tj. o 6,4% (w tym samym czasie w kraju nastąpił wzrost podmiotów tego działu o 2,2%).

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w działach 55 i 56 sekcji I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” oraz w dziale 79 sekcji N „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”
Stan w dniu 31 XII

Table 6. *Entities of the national economy entered in the REGON register of the NACE rev. 1.2 (PKD 2007) in “Accommodation and food service activities” (section I) and in division 79 section N “Administrative and support service activities”*
As of 31 XII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	
			ogółem <i>total</i>	2015 = 100
OGÓŁEM (dział 55, 56 i 79) <i>TOTAL (division 55, 56 and 79)</i>				
Polska <i>Poland</i>	143 259	144 414	147 490	103,0%
Dolnośląskie z liczby ogółem: <i>of total number:</i>	11 579	11 755	12 117	104,6%
sekcja I dział 55 (zakwaterowanie) <i>section I division 55 (accommodation)</i>				
Polska <i>Poland</i>	33 755	35 032	36 953	109,5
Dolnośląskie	2 699	2 752	2 907	107,7
sekcja I dział 56 (działalność usługowa związana z wyżywieniem) <i>section I division 56 (food and beverage service activities)</i>				
Polska <i>Poland</i>	96 041	95 895	96 777	100,8
Dolnośląskie	7 745	7 852	8 002	103,3
sekcja N dział 79 (działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane) <i>section N division 79 (travel agency, tour operator reservation service and related activities)</i>				
Polska <i>Poland</i>	13 463	13 487	13 760	102,2
Dolnośląskie	1 135	1 151	1 208	106,4

W ramach sekcji I wyróżnione zostały dwa działy obejmujące podmioty gospodarki narodowej działające w zakresie krótkoterminowego zakwaterowania (dział 55) oraz usług gastronomicznych (dział 56). W zależności od warunków regionalnych relacja pomiędzy liczbą podmiotów świadczących usługi z zakresu zakwaterowania i/lub gastronomii różniła się między województwami. W województwie dolnośląskim spośród podmiotów zarejestrowanych w sekcji I 25,8% w 2015 roku i 26,6% w 2017 roku działało w zakresie zakwaterowania (sekcja I dział 55). Na podobnym poziomie utrzymywał się odsetek podmiotów działu 55 w ogóle podmiotów zarejestrowanych w sekcji I w Polsce (26,0% w 2015 roku i 7,6% w 2017 roku). Oznacza to, że na 1 podmiot prowadzący działalność gospodarczą z zakresu zakwaterowania (dział 55) w województwie dolnośląskim przypadało 2,8 podmiotów działających w zakresie wyżywienia przeznaczonego do bezpośredniej konsumpcji (dział 56). Dla porównania w dwóch województwach pomorskim i zachodniopomorskim liczba podmiotów świadczących usługi zakwaterowania i gastronomii była zbliżona (na 1 podmiot działający w sekcji I w dziale 55 Zakwaterowanie przypadało 0,9 podmiotu z działu 56 świadczącego usługi gastronomiczne).

Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w sekcji „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” (sekcja I) oraz w dziale 79 sekcji N „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca” według województw w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Chart 2. *Entities of the national economy entered in the REGON register of the NACE rev. 1.2 (PKD 2007) in “Accommodation and food service activities” (section I) and in division 79 section N “Administrative and support service activities” by voivodships in 2017*
As of 31 XII

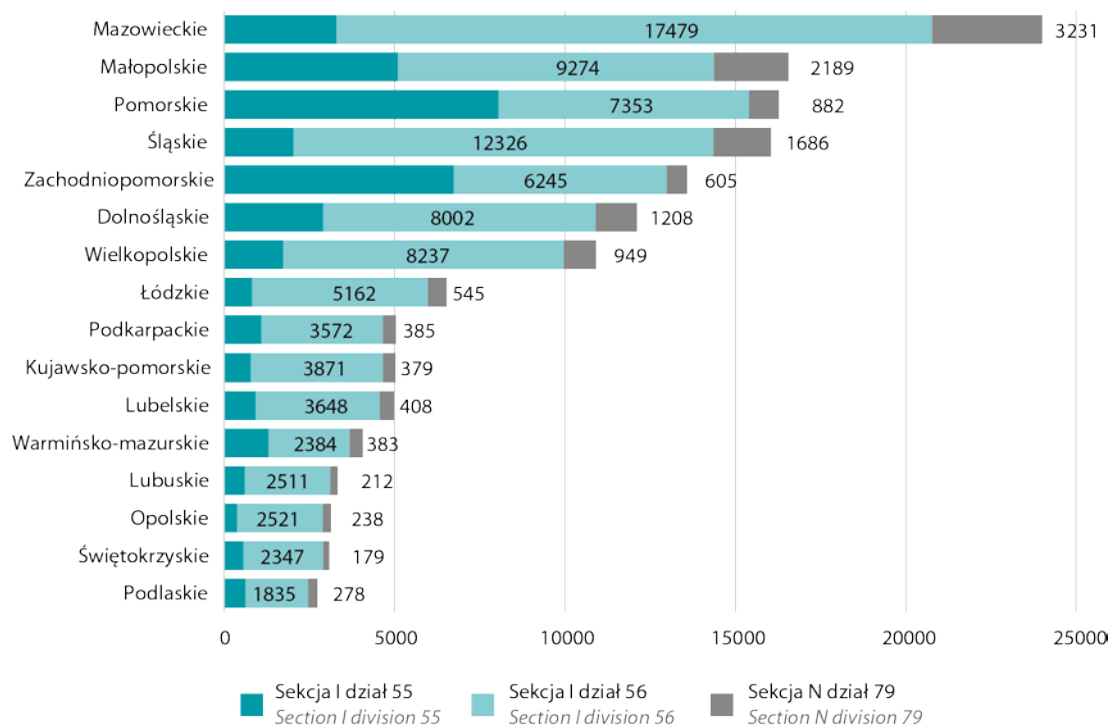

Tabela 7. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w sekcji „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” (sekcja I)

Stan w dniu 31 XII

Table 7. *Employed persons (actual workplace) in Accommodation and food service activities (section I)*
As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	2015	2016
OGÓŁEM		
<i>TOTAL</i>		
Polska Poland	258 230	276 383
Dolnośląskie	23 241	25 479
Udział w ogólnej liczbie pracujących w % <i>Share in total employment in %</i>		
Polska Poland	1,8	1,8
Dolnośląskie	2,2	2,3

Pomimo rosnącej liczby podmiotów zarejestrowanych w sekcji I ich znaczenie w strukturze gospodarki regionu utrzymywało się na względnie stałym poziomie. W latach 2015-2017 udział podmiotów z zakresu zakwaterowania i usług gastronomicznych (sekcja I) w ogóle działających podmiotów gospodarki narodowej w województwie dolnośląskim kształtował się na poziomie 2,9%-3,0%, był to nieznacznie niższy odsetek niż dla Polski (3,1%). W województwach o najmniejszej roli podmiotów działających w obszarze zakwaterowania i działalności gastronomicznej odsetek ten kształtował się na poziomie 2,4% i dotyczyło to czterech województw: podlaskiego, łódzkiego, kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego. Największą rolę w strukturze podmiotów gospodarki narodowej województw odgrywały podmioty sekcji I w województwach zachodniopomorskim (5,8%) i pomorskim (5,2%).

Udział podmiotów działu 79 przynależących do sekcji N prowadzących działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji w ogóle wszystkich działających podmiotów gospodarczych w Dolnośląskim kształtował się przez cały okres podobnie jak w Polsce na poziomie 0,3%.

Mniejszą rolę odgrywała sekcja I w strukturze pracujących województwa. W Dolnośląskim spośród wszystkich pracujących 2,3% w 2016 roku pracowało w zakwaterowaniu i usługach gastronomicznych. W Polsce odsetek ten był niższy i wynosił 1,8%. Łączna liczba pracujących w województwie dolnośląskim w 2015 roku w sekcji I wynosiła 23,2 tys. osób, a kolejnym roku wzrosła o 9,6% (w Polsce w tym samym czasie odnotowano wolniejszy wzrost pracujących w sekcji I o 7,0%). Spośród 25,5 tys. osób pracujących w województwie dolnośląskim w sekcji I 65,6% stanowiły kobiety, tj. 16,7 tys. W 2016 roku liczba zatrudnionych kobiet w stosunku do poziomu z 2015 roku wzrosła o 8,8%, podczas gdy mężczyźni o 11,2%.

1.3. Baza noclegowa turystyki

1.3. *Tourist accommodation establishments*

Metodologia badania bazy noclegowej turystyki

źródłem danych o stanie i wykorzystaniu turystycznych obiektów noclegowych w Polsce, posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych, jest stałe badanie statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, realizowane zgodnie ze specjalizacją przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie. Informacje pozyskiwane są za pośrednictwem sprawozdań o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego KT-1 w poszczególnych miesiącach. Począwszy od 2016 r. dane ze sprawozdania KT-1 prezentowane są z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

Dane dotyczące liczby obiektów i miejsc noclegowych obejmują wszystkie obiekty czynne w dniu 31 VII oraz obiekty nieczynne w tym dniu, ale czynne w innych dniach badanego miesiąca. Przyjęto dla nich maksymalną liczbę miejsc.

Tabela 8. Turystyczne obiekty noclegowe^a i miejsca noclegowe
Stan w dniu 31 VII

Table 8. *Tourist accommodation establishments^a and bed places*
As of 31 VII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		2015	2016	2017		2015	2016	2017	
a – ogółem <i>total</i>		obiekty <i>facilities</i>			2015=100	miejsca noclegowe <i>bed places</i>			2015=100
b – Polska=100 <i>Poland=100</i>									
OGÓŁEM <i>TOTAL</i>									
Polska <i>Poland</i>	a	10024	10509	10681	106,6	710274	749191	773957	109,0
Dolnośląskie	a	867	950	951	109,7	60147	65896	67861	112,8
	b	108,6	109,0	108,9	x	108,5	108,8	108,8	x
w tym obiekty całoroczne <i>of which open all year facilities</i>									
Polska <i>Poland</i>	a	6845	7214	7310	106,8	490023	521938	532598	108,7
Dolnośląskie	a	815	904	903	110,8	56169	61827	62766	111,7
	b	111,9	112,5	112,4	x	111,5	111,8	111,8	x
udział obiektów całorocznych w obiektach ogółem w % <i>share of open all year facilities in total facilities in %</i>									
Polska <i>Poland</i>		68,3	68,6	68,4	x	69,0	69,7	68,8	x
Dolnośląskie		94,0	95,2	95,0	x	93,4	93,8	92,5	x

a Dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.
a Data concern establishments possessing 10 and more bed places.

Tabela 9. Turystyczne obiekty noclegowe według rodzajów
Stan w dniu 31 VII

Table 9. Tourist accommodation establishments by categories
As of 31 VII

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
	hotele hotels			motele motels			pensjonaty boarding houses			inne obiekty hotelowe other hotel facilities		
Polska Poland	2 316	2 463	2 540	111	119	110	356	378	384	940	1 005	1 030
Dolnośląskie	232	245	249	5	6	6	56	64	60	81	99	101
Polska = 100 Poland = 100	110,0	109,9	109,8	104,5	105,0	105,5	115,7	116,9	115,6	108,6	109,9	109,8
	domy wycieczkowe excursion hostels			schroniska shelters			schroniska młodzieżowe youth hostels			szkolne schroniska młodzieżowe school youth hostels		
Polska Poland	44	42	41	53	58	59	35	38	39	287	279	268
Dolnośląskie	6	6	5	10	14	17	4	6	8	20	22	23
Polska = 100 Poland = 100	113,6	114,3	112,2	118,9	124,1	128,8	111,4	115,8	120,5	107,0	107,9	108,6
	ośrodki wczasowe holiday centres			ośrodki kolonijne holiday youth centres			ośrodki szkoleniowo- wypoczynkowe training-recreational centres			domy pracy twórczej creative arts centres		
Polska Poland	1 027	1 086	1 129	96	95	93	411	428	425	33	32	32
Dolnośląskie	77	80	78	13	11	9	27	31	33	2	2	2
Polska = 100 Poland = 100	107,5	107,4	106,9	113,5	111,6	109,7	106,6	107,2	107,8	106,1	106,3	106,3
	zespoły domków turystycznych complexes of tourist cottages			kempingi camping sites			pola biwakowe tent camp sites			hostele hostels		
Polska Poland	431	465	493	132	135	157	177	173	167	121	139	160
Dolnośląskie	11	10	10	11	12	15	4	4	5	18	23	21
Polska = 100 Poland = 100	102,6	102,2	102,0	108,3	108,9	109,6	102,3	102,3	103,0	114,9	116,5	113,1
	zakłady uzdrowiskowe health establishments			pokoje gościnne/kwatery prywatne rooms for rent			kwatery agroturystyczne agrotourism lodgings			inne (pozostałe) turystyczne obiekty noclegowe miscellaneous facilities		
Polska Poland	205	215	211	1 876	1 996	2 083	811	802	746	562	561	514
Dolnośląskie	35	45	43	127	142	146	67	71	66	61	57	54
Polska = 100 Poland = 100	117,1	120,9	120,4	106,8	107,1	107,0	108,3	108,9	108,8	110,9	110,2	110,5

W 2017 roku liczba obiektów noclegowych turystyki całorocznych i sezonowych działających na obszarze województwa dolnośląskiego wynosiła 951, co stanowiło 8,9% wszystkich turystycznych obiektów noclegowych działających w Polsce. Ostatnie lata przyniosły wzrost liczby obiektów zakwaterowania działających w branży turystycznej. W 2017 roku w województwie dolnośląskim było ich o 9,7% więcej niż

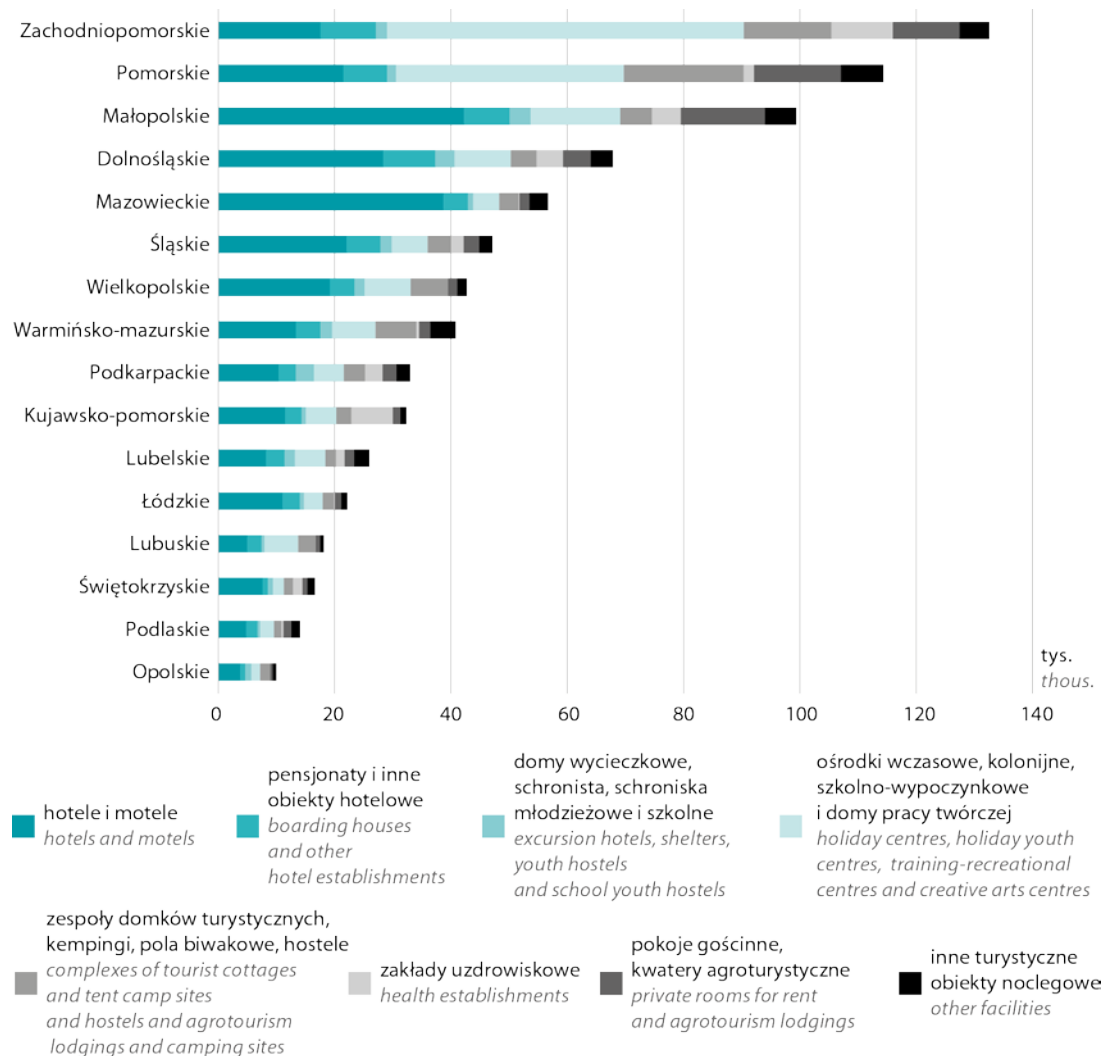
w 2015 roku. W Polsce wzrost liczby obiektów noclegowych był wolniejszy i wynosił w analogicznym okresie 6,6%.

Obiekty noclegowe w województwie dolnośląskim w większości działały przez cały rok. W 2017 roku takich obiektów na obszarze Dolnośląskiego funkcjonowało 903, co stanowiło 95% wszystkich obiektów turystycznych województwa. Dla porównania w skali kraju obiekty całoroczne stanowiły 68,4% wszystkich obiektów noclegowych. Oznacza to, że spośród wszystkich obiektów całorocznych działających na obszarze kraju w 2017 roku 12,4% zlokalizowanych było w województwie dolnośląskim. Wyższą dynamiką zmian charakteryzował się przyrost liczby miejsc noclegowych. W 2017 roku liczba miejsc noclegowych całorocznych i sezonowych w województwie dolnośląskim wynosiła 67,9 tys. i była wyższa od tej z 2015 roku o 12,8%. W tym samym czasie, w Polsce liczba miejsc wzrosła o 9,0%. Blisko ponad 92% z tych miejsc stanowiły te dostępne przez cały rok, których w 2017 roku w województwie było 62,8 tys. i była to wartość o 11,7% wyższa niż w 2015 roku.

Liczba miejsc całorocznych i sezonowych w przeliczeniu na 1 obiekt noclegowy posiadający co najmniej 10 miejsc noclegowych, w 2015 roku wynosiła w województwie dolnośląskim 69, przy wartości w kraju na poziomie 71. W kolejnych latach wskaźnik ten wzrósł, by w 2017 roku osiągnąć poziom 71 (w Polsce 73). Na zbliżonym poziomie kształtował się wskaźnik przeciętnej liczby miejsc w całorocznym obiekcie noclegowym. W 2017 roku wynosił on odpowiednio 70 w Dolnośląskim i 73 w kraju.

Wykres 3. Miejsca noclegowe według typu turystycznego obiektu noclegowego i województw w 2017 r.
Stan w dniu 31 VII

Chart 3. Bed places by type of tourist accommodation establishments and voivodships in 2017
As of 31 VII

Spośród obiektów noclegowych zlokalizowanych w Dolnośląskim największą grupę stanowią hotele, których w 2017 roku było 249 (o 17 więcej niż w 2015 roku) i stanowiły 26,2% obiektów noclegowych województwa. Kolejną, pod względem liczebności, grupą obiektów były pokoje gościnne/kwatery prywatne (15,4% obiektów noclegowych województwa dolnośląskiego) oraz inne obiekty hotelowe obejmujące obiekty spełniające zadania hotelu, motelu lub pensjonatu bez nadawania im oficjalnej kategorii, a także zawierające takie obiekty jak zajazdy i gościńce (10,6% obiektów działających w województwie). Relatywnie liczną grupę stanowiły również ośrodki wczasowe – 8,2% obiektów noclegowych działających w województwie, kwatery agroturystyczne – 6,9%, pensjonaty – 6,3%, a także pozostałe turystyczne obiekty noclegowe – 5,7%. Udziały mniejsze niż 5% miały następujące rodzaje obiektów: zakłady uzdrowiskowe (4,5%), ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (3,5%), szkolne schroniska młodzieżowe (2,4%), schroniska (1,8%), hostele (2,2%), kempingi (1,6%) oraz zespoły domków turystycznych (1,1%). Inne pozostałe obiekty noclegowe turystyki stanowiły mniej niż 1%. Zasoby bazy turystycznej województwa dolnośląskiego na tle kraju wyróżniają się względnie dużą liczbą zakładów uzdrowiskowych. W 2017 roku spośród 211 działających na terenie Polski zakładów - 43,

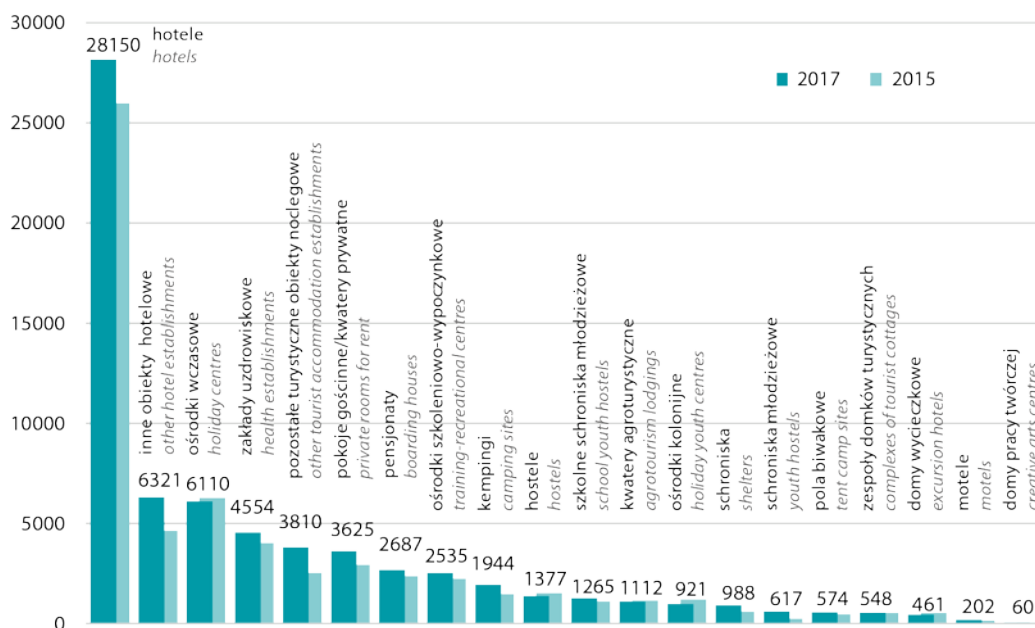
tj. 20,4%, położonych było na terenie województwa dolnośląskiego. Liczba zakładów uzdrowiskowych województwa w 2017 roku wyraźnie wzrosła (o 8 zakładów) w porównaniu z 2015 rokiem, kiedy funkcjonowało ich 35. Charakterystycznymi dla województwa obiektami były także schroniska i schroniska młodzieżowe. W przypadku schronisk ich liczba w województwie w 2017 roku w porównaniu z 2015 rokiem wzrosła o 7 obiektów (wzrost o 70,0%), do poziomu 17 obiektów spośród 59 dostępnych w całym kraju. Schronisk młodzieżowych w 2017 roku w Polsce było 39, spośród których 8 zlokalizowanych było na Dolnym Śląsku (w 2015 roku było ich 4). Kolejną grupą obiektów wyróżniających województwo dolnośląskie na tle kraju były relatywnie liczne pensjonaty, domy wycieczkowe, hostele oraz pozostałe turystyczne obiekty noclegowe. Z drugiej strony w województwie dolnośląskim mało umiejscowionych było pól biwakowych oraz zespołów domków turystycznych (stanowiły około 2%-3% wszystkich obiektów tego typu w kraju).

Oceniając zmiany w liczbie obiektów noclegowych posiadających co najmniej 10 miejsc noclegowych, należy zaznaczyć, że w większości przypadków liczba działających w województwie obiektów rosła. Zmniejszeniu w 2017 roku w porównaniu do 2015 roku uległa jedynie liczba domów wycieczkowych (o 1, do 5 obiektów), ośrodków kolonijnych (o 4, do 9 obiektów), zespołu domków turystycznych (o 1, do poziomu 10 zespołów), kwater agroturystycznych (o 1, do 66 kwater) oraz innych (pozostałych) turystycznych obiektów noclegowych (o 7, do 54 obiektów).

Wykres 4. Miejsca noclegowe według typu obiektu turystycznego

Stan w dniu 31 VII

Chart 4. Bed places by type of tourist accommodation establishments
As of 31 VII

Pomimo zmniejszania się nieznacznie liczby działających obiektów noclegowych w województwie ogólna liczba oferowanych miejsc noclegowych rosła lub utrzymywała się na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego. W 2017 roku liczba miejsc noclegowych w województwie była wyższa od tej z 2016 roku o 1,5%.

Pod względem oferowanych miejsc noclegowych w obiektach turystycznych województwo dolnośląskie z 67,9 tys. miejsc noclegowych w 2017 roku znalazło się na 4. pozycji w kraju po zachodniopomorskim (132,6 tys. miejsc noclegowych ogółem), pomorskim (114,4 tys.) i małopolskim (99,4 tys.). Na obszarze województwa dolnośląskiego znajdowało się w 2017 roku 8,8% wszystkich miejsc noclegowych dostępnych w kraju.

Aż 41,6% miejsc noclegowych w województwie w 2017 roku oferowały hotele (28,2 tys.). Oznacza to, że na 10 miejsc noclegowych w hotelach przypadało 14 miejsc dostępnych w pozostałych obiektach noclegowych województwa. Udział miejsc noclegowych oferowanych przez hotele w ogólnej liczbie miejsc noclegowych w województwie z roku na rok malał. W 2015 roku hotele oferowały 43,2% miejsc noclegowych, a w kolejnym, 2016 roku – 41,9%. Spadek znaczenia miejsc noclegowych w hotelach wynikał z szybszego przyrostu miejsc noclegowych w szczególności w pensjonatach, innych obiektach noclegowych (nieposiadających oficjalnej kategorii), a także schroniskach, w tym młodzieżowych, kempingach, jak również w pokojach gościnnych/kwaterach prywatnych oraz pozostałych turystycznych obiektach noclegowych, przy jednoczesnym spadku miejsc noclegowych w ośrodkach wczasowych i kolonijnych, domach wycieczkowych, kwaterach agroturystycznych oraz hostelach. Więcej informacji na temat obiektów noclegowych w województwie dolnośląskim zaprezentowano w rozdziale 2.1.

1.4. Wskaźniki turystyczne

1.4. Tourist indices

Wskaźniki turystyczne

pozwalają na ocenę stopnia zagospodarowania turystycznego danego regionu oraz intensywności ruchu turystycznego.

Wskaźnik zagospodarowania turystycznego według Charvata (wskaźnik gęstości bazy noclegowej) ukazujący relację liczby miejsc noclegowych dostępnych na danym terenie w przeliczeniu na 1 km² powierzchni obszaru.

Wskaźnik funkcji turystycznej miejscowości według Baretj'e i Deferta, zaliczany do wskaźników zagospodarowania turystycznego, obrazuje relację liczby miejsc noclegowych dostępnych na danym terenie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Charvata obrazuje relację liczby udzielonych noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

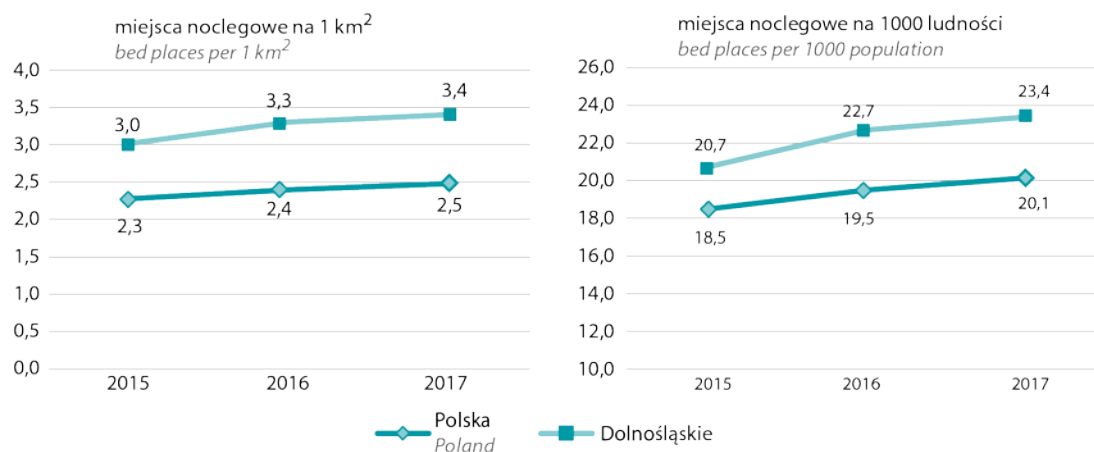
Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera obrazuje relację liczbę turystów korzystających z noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej wyraża stopień wykorzystania netto, jest obliczany jako relacja ogólnej liczby udzielonych noclegów do liczby wszystkich faktycznie oferowanych miejsc noclegowych w poszczególnych dniach miesiąca.

Oceny przeciętnego poziomu zagospodarowania oraz intensywności ruchu turystycznego w województwie dokonano za pomocą mierników opartych na powszechnie wykorzystywanych wskaźnikach turystycznych. Przy ich interpretacji na poziomie dużych jednostek terytorialnych jak województwa czy kraje należy zwrócić uwagę na ich uśredniony charakter pomiaru. Wartości wskaźników obrazują przeciętną wartość dla jednostki terytorialnej. W przypadku województwa dolnośląskiego na wartość tę składają się zarówno tereny typowo turystyczne, jak i o bardzo niskim rozwoju tych funkcji (patrz Tabela 10.).

Województwo dolnośląskie należy do regionów o dobrze rozwiniętej bazie noclegowej. W 2017 roku przeciętna liczba miejsc noclegowych na 1 km² wynosiła 3,4 i była wyższa od tej z 2015 roku o 0,4 miejsca na 1 km². Dla porównania w Polsce liczba miejsc noclegowych na 1 km² wynosiła odpowiednio w 2015 roku 2,3 a dwa lata później 2,5 miejsca. Przytoczone wartości wskaźnika zagospodarowania turystycznego według Charvata wskazują na szybsze tempo wzrostu gęstości bazy noclegowej na obszarze województwa dolnośląskiego (w 2017 roku w porównaniu do 2015 roku w Dolnośląskim wzrost wskaźnika o 12,8%, a w Polsce o 9%).

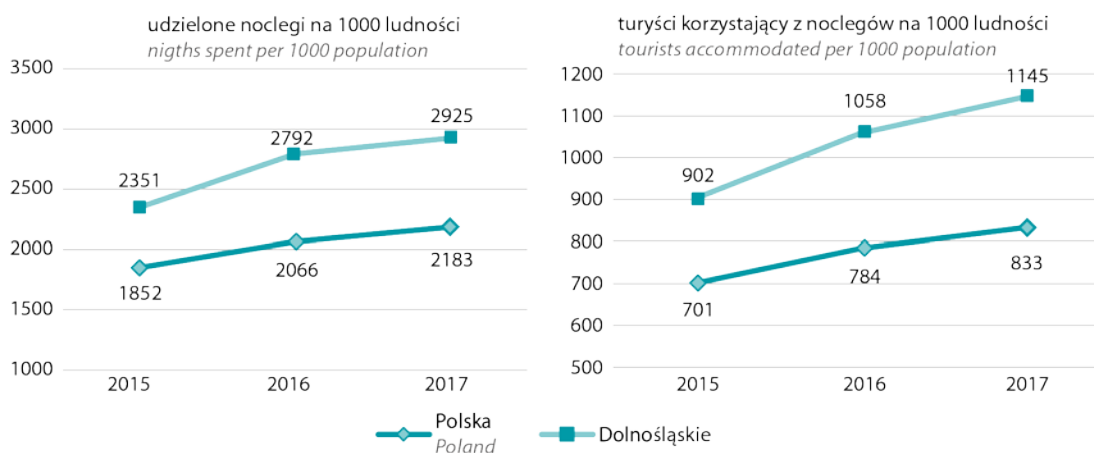
Wykres 5. Wskaźniki zagospodarowania turystycznego
 Chart 5. Indicators of tourism development

Wzrostowi gęstości zagospodarowania turystycznego województwa towarzyszył także wzrost funkcji turystycznej w regionie, na co wskazują rosące wartości wskaźnika funkcji turystycznej według Baretj'e i Deferta. W 2015 roku w województwie dolnośląskim na 1000 mieszkańców przypadało 20,7 miejsc noclegowych, w 2017 roku liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców wzrosła do poziomu 23,4 (wzrost wskaźnika o 12,9%). Wzrostową tendencję obserwowano także dla Polski ogółem. Liczba dostępnych w kraju miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców w 2015 roku wynosiła 18,5, a w 2017 roku 20,1 (czyli o 9,1% więcej).

Wraz z rozwojem bazy noclegowej turystyki obserwowany był wzrost intensywności ruchu turystycznego mierzony wskaźnikiem intensywności ruchu turystycznego według Charvata oraz intensywności ruchu turystycznego według Schneidera. Również w tym przypadku wartości wskaźników dla województwa dolnośląskiego są wyższe niż dla Polski. Liczba udzielonych noclegów na 1000 ludności w województwie dolnośląskim w 2015 roku wynosiła 2 351 i była wyższa niż przeciętna dla Polski o 498 noclegów. W 2017 roku liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców w województwie dolnośląskim wzrosła o 24,4% do poziomu 2 925, a w Polsce wzrosła jedynie o 17,9% do poziomu 2 183. W efekcie liczba udzielonych noclegów na 1000 ludności w Dolnośląskim w 2017 roku była o 742 wyższa niż w Polsce.

Wykres 6. Wskaźniki intensywności ruchu turystycznego
 Chart 6. Indicators of tourist traffic intensity

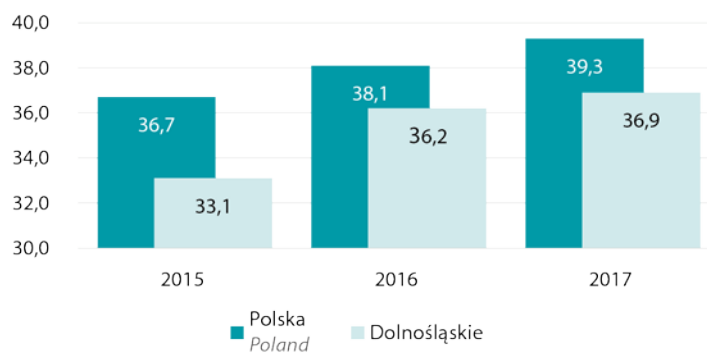
Pozytywne tendencje i wzrost intensywności ruchu turystycznego obserwowany był także dla wartości wskaźnika według Schneidera bazującego na liczbie turystów korzystających z noclegów na 1000 ludności. W tym przypadku wartość wskaźnika w 2015 roku wynosiła w województwie dolnośląskim 902 (w Polsce 701), a w 2017 roku jego wartość wzrosła do poziomu 1 145 turystów na 1000 mieszkańców (w Polsce 833). Oznacza to, że liczba turystów korzystających z noclegów w województwie dolnośląskim była wyższa niż liczba mieszkańców. Na 1000 mieszkańców województwa dolnośląskiego przypadało w 2017 roku 1 145 turystów korzystających z noclegów. W badanym okresie wartości wskaźnika w województwie dolnośląskim rosły dużo szybciej niż w Polsce, w województwie wzrost wskaźnika wyniósł 26,9%, podczas gdy w Polsce 18,8%.

Tabela 10. Wybrane statystyki opisowe dla wskaźników turystycznych w powiatach województwa dolnośląskiego

Table 10. Selected descriptive statistics for tourist indicators in powiats of Dolnośląskie voivodship

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2017	2015	2017	2015	2017
	udzielone noclegi na 1000 ludności <i>nights spent (overnight stay) per 1000 population</i>		turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności <i>tourists accommodated per 1000 population</i>		miejsca noclegowe na 1000 ludności <i>bed places per 1000 population</i>	
Wartość minimalna <i>Minimum value</i>	56,2	30,9	18,8	11,2	1,0	1,0
I. kwartyl (25% gmin) <i>1st quartile value</i>	451,6	527,6	225,2	294,3	5,0	6,2
Mediana (50% gmin) <i>Median value</i>	668,7	886,1	276,8	392,2	7,9	9,1
III. kwartyl (75% gmin) <i>3rd quartile value</i>	862,2	1 240,6	534,4	583,0	11,2	15,2
Wartość maksymalna <i>Maximum value</i>	23 713,7	29 464,7	76 86,0	10 070,4	268,0	299,0

Jak wspomniano we wstępie tego rozdziału wartości wskaźników były silnie zróżnicowane terytorialnie, co wynika z różnego poziomu rozwoju funkcji turystycznej w poszczególnych regionach województwa dolnośląskiego. W przypadku miernika opracowanego na podstawie struktury wskaźnika zagospodarowania turystycznego według Baretj'e i Deferta ukazującego liczbę miejsc noclegowych na 1000 ludności jego wartość między powiatami województwa dolnośląskiego wahała się od 1 (powiat górski) do 299 (powiat jeleniogórski). W przypadku wskaźników intensywności ruchu turystycznego ich wartości w 2017 roku wahały od 30,9 dla liczby udzielonych noclegów na 1000 ludności (powiat górski) do 29 464,7 (powiat jeleniogórski) oraz dla wskaźnika liczby turystów korzystających z noclegów na 1000 ludności od 11,2 (powiat górski) do 10 070,4 (powiat jeleniogórski). Mniej korzystnie na tle kraju województwo dolnośląskie wypadło pod względem stopnia wykorzystania miejsc noclegowych.

Wykres 7. Wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej - stopień wykorzystania miejsc noclegowych (%)*Chart 7. Index of accommodation capacity utilization - the degree of accommodation capacity (%)*

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w dolnośląskim kształtował się na wyraźnie niższym poziomie niż w Polsce. W 2015 roku w dolnośląskim wskaźnik osiągnął wartość 33,1%, podczas gdy w kraju wyniósł 36,7%. W kolejnych latach stopień wykorzystania miejsc noclegowych wzrastał na poziomie kraju i ojewództwa, by w 2017 roku wynieść odpowiednio 39,3% i 36,9%. Należy podkreślić, że tempo wzrostu wskaźnika wykorzystania miejsc noclegowych w dolnośląskim było wyższe niż w kraju. Dzięki temu dystans między Polską a dolnośląskim pod względem wykorzystania miejsc noclegowych uległ zmniejszeniu.

Rozdział 2

Chapter 2

Zagospodarowanie i ruch turystyczny w województwie dolnośląskim

Tourist development and tourist traffic in Dolnośląskie voivodship

2.1. Turystyczne obiekty noclegowe i ich wykorzystanie

2.1. *Tourist accommodation establishments and occupancy rate*

W lipcu 2017 roku na obszarze województwa dolnośląskiego - zgodnie z danymi pozyskanymi w ramach badania na Sprawozdaniu o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego (KT-1) dotyczącymi obiektów o liczbie miejsc noclegowych 10 i więcej⁶ - funkcjonowało 951 turystycznych obiektów noclegowych. Liczba ta była wyższa od liczby obiektów objętych badaniem w 2015 roku o 9,7%. Wśród tych obiektów 416 stanowiły obiekty hotelowe⁷ (wzrost o 11,2%) a 535 pozostałe (inne) obiekty noclegowe⁸ (wzrost o 8,5%).

Z turystycznych obiektów noclegowych województwa dolnośląskiego w 2017 roku skorzystało 3 322,4 tys. turystów⁹, którym udzielono 8 490,5 tys. noclegów¹⁰ (wzrost odpowiednio o 26,8% i o 24,3% noclegów w porównaniu do 2015 roku), w tym turystom zagranicznym 1 442,1 tys. (wzrost o 24,7%). Wzrosła także o 11,9% liczba przygotowanych pokoi (z 15,4 tys. pokoi w 2015 roku do 17,2 tys. w 2017 roku) oraz o 12,8% miejsc noclegowych (z 60,1 tys. do 67,9 tys.).

W 2017 roku w województwie dolnośląskim stopień wykorzystania miejsc noclegowych łącznie we wszystkich turystycznych obiektach noclegowych wyniósł 36,9%, tj. o 3,8 p.proc. więcej niż w 2015 roku. W większym tempie poprawiała się sytuacja w zakresie stopnia wykorzystania pokoi. Wskaźnik ten wzrósł o 4,7 p.proc. w porównaniu do 2015 roku (z 40,8% do 45,5%).

⁶ Począwszy od 2016 roku dane ze sprawozdania KT-1 prezentowane są z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

⁷ Obiekty hotelowe obejmują: hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe.

⁸ Pozostałe turystyczne obiekty noclegowe obejmują: domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe, pokoje gościnne (kwatery prywatne), kwatery agroturystyczne, pozostałe turystyczne obiekty noclegowe.

⁹ Pojęcie „korzystający z noclegów (turysta)” zostało wyjaśnione w rozdziale 3.2.1.

¹⁰ Pojęcie „udzielone noclegi” zostało wyjaśnione w rozdziale 3.2.2.

Tabela 11. Turystyczne obiekty noclegowe
Table 11. Tourist accommodation establishments

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	
			ogółem <i>total</i>	2015=100
Ogółem obiekty (stan w dniu 31 VII) <i>Facilities total (as of 31 VII)</i>	867	950	951	109,7
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) <i>Bed places (as of 31 VII)</i>	60 147	65 896	67 861	112,8
Pokoje (stan w dniu 31 VII) <i>Rooms (as of 31 VII)</i>	15 355	16 937	17 189	111,9
Turyści <i>Tourists</i>	2 620 386	3 071 407	3 322 396	126,8
w tym turyści zagraniczni <i>of which foreign tourists</i>	500 637	593 482	654 991	130,8
Udzielone noclegi <i>Nights spent (overnight stays)</i>	6 829 669	8 106 887	8 490 516	124,3
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	1 156 714	1 347 103	1 442 076	124,7
Wynajęte pokoje <i>Rented rooms</i>	2 294 117	2 781 257	2 859 323	124,6
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	612 171	737 685	771 723	126,1
Stopień wykorzystania w %: <i>Occupancy rate in %:</i>				
miejsc noclegowych <i>of bed places</i>	33,1	36,2	36,9	x
pokoji <i>rooms</i>	40,8	45,7	45,5	x

Hotel

obiekt zlokalizowany głównie w zabudowie miejskiej dysponujący co najmniej 10 pokojami, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczący szeroki zakres usług związanych z pobytem gości. Każdy hotel musi zapewnić podawanie śniadań. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii hoteli: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

Tabela 12. Hotele według kategorii
Table 12. Hotels by categories

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		Ogółem <i>Total</i>	Kategorie <i>Categories</i>					w trakcie kategoryzacji <i>during categorization</i>
			*****	****	***	**	*	
Hotele (stan w dniu 31 VII) <i>Hotels (as of 31 VII)</i>	2015	232	7	32	122	42	22	7
	2016	245	7	34	131	44	21	8
	2017	249	9	31	136	44	22	7
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) <i>Bed places (as of 31 VII)</i>	2015	25 985	1 310	7 506	12 014	3 056	1 545	554
	2016	27 641	1 317	7 548	13 133	3 463	1 549	631
	2017	28 150	1 746	7 050	13 477	3 315	2 074	488
Pokoje (stan w dniu 31 VII) <i>Rooms (as of 31 VII)</i>	2015	12 353	668	3 436	5 777	1 484	736	252
	2016	13 029	668	3 428	6 253	1 656	740	284
	2017	13 268	884	3 171	6 440	1 585	990	198
Turyści <i>Tourists</i>	2015	1 723 509	112 893	435 077	837 600	189 804	121 414	26 721
	2016	1 949 114	128 390	481 221	953 569	223 726	130 593	31 615
	2017	2 091 948	154 583	474 746	1 015 875	238 726	165 185	42 833
w tym turyści zagraniczni <i>of which foreign tourists</i>	2015	426 148	52 175	147 053	177 964	31 274	14 772	2 910
	2016	494 117	62 650	161 988	202 465	42 928	20 012	4 074
	2017	538 907	74 501	160 439	225 870	48 291	25 589	4 217
Udzielone noclegi <i>Nights spent (overnight stays)</i>	2015	3 311 079	225 055	924 754	1 503 009	387 421	206 309	64 531
	2016	3 913 305	268 423	1 042 677	1 831 309	459 908	241 122	69 866
	2017	4 073 715	286 494	995 341	1 923 368	474 213	300 906	93 393
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	2015	880 522	110 612	320 658	339 637	66 953	36 013	6 649
	2016	1 059 230	137 198	341 257	415 949	94 958	61 497	8 371
	2017	1 110 063	149 010	326 060	451 557	101 665	73 233	8 538
Wynajęte pokoje <i>Rented rooms</i>	2015	1 947 690	156 902	530 328	890 196	211 399	122 601	36 264
	2016	2 314 395	178 418	600 046	1 096 319	258 377	142 464	38 771
	2017	2 349 595	199 103	567 671	1 091 996	268 903	174 517	47 405
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	2015	561 872	82 699	199 321	215 952	38 797	21 048	4 055
	2016	684 65	98 176	219 770	268 475	57 106	36 068	5 370
	2017	710 965	113 209	211 792	276 504	61 655	42 610	5 195
Stopień wykorzystania w %: <i>Occupancy rate in %:</i>								
miejsc noclegowych <i>bed places</i>	2015	35,1	49,3	33,4	34,4	35,4	37,3	36,1
	2016	39,0	54,8	38,2	38,0	38,4	41,7	33,1
	2017	39,8	50,4	38,4	39,0	38,3	45,7	40,7
pokoje <i>rooms</i>	2015	43,4	64,2	42,0	42,2	40,4	46,3	45,6
	2016	48,9	71,4	48,5	47,7	45,0	51,5	40,8
	2017	48,6	69,0	47,7	46,6	45,5	54,7	47,3

W 2017 roku najliczniejszą grupę wśród obiektów hotelowych, podobnie jak w latach poprzednich, stanowiły hotele - 59,9% obiektów. W województwie dolnośląskim funkcjonowało 249 takich obiektów (wzrost o 7,3% w porównaniu do 2015 roku). Najwięcej było obiektów 3-gwiazdkowych, które stanowiły 54,6% ogółu hoteli. Hotele 2-gwiazdkowe stanowiły 17,7%, a 4-gwiazdkowe 12,4% ogółu hoteli. Obserwując dynamikę liczby hoteli w 2017 roku w porównaniu do 2015 roku największy wzrost bezwzględnej liczby hoteli odnotowano wśród obiektów 3-gwiazdkowych, tj. o 14 obiektów. Wzrosła także liczba hoteli 5- i 2-gwiazdkowych. Zmalała natomiast liczba hoteli 4-gwiazdkowych (o 1 obiekt).

W 2017 roku w hotelach przygotowano 28,2 tys. miejsc noclegowych (wzrost o 8,3% w porównaniu do 2015 roku) w 13,3 tys. pokojach (wzrost o 7,4%). Najwięcej miejsc przybyło w hotelach 3-gwiazdkowych - 1 463.

Z hoteli skorzystało w 2017 roku 2 091,9 tys. turystów, w tym 538,9 tys. zagranicznych (wzrost odpowiednio o 21,4% i 26,5%). Najwięcej turystów odwiedziło hotele 3-gwiazdkowe (48,6% gości) oraz 4-gwiazdkowe (22,7%). Było to obiekty dysponujące największą liczbą miejsc noclegowych. W 2015 roku 75%, a w 2017 roku 73% ogólnej liczby miejsc noclegowych w hotelach mieściło się w obiektach 3- i 4-gwiazdkowych.

Największą dynamikę wzrostu liczby turystów zaobserwowano w hotelach 5-gwiazdkowych (o 36,9%) i 1-gwiazdkowych (o 36,1%), a także w trakcie kategoryzacji (o 60,3%). Najmniej przyrosła liczba turystów odwiedzających hotele 4-gwiazdkowe o 9,1%. W przypadku turystów zagranicznych największą dynamikę wzrostu odnotowały obiekty 1-, 2- i 5-gwiazdkowe oraz te w trakcie kategoryzacji, dla których wzrost liczby turystów zagranicznych korzystających z noclegów wynosił odpowiednio 73,2%, 54,4% i 42,8% oraz 44,9% w hotelach w trakcie kategoryzacji.

Łącznie w 2017 roku w hotelach udzielono 4073,7 tys. noclegów (w tym 1110,1 tys. noclegów turystom zagranicznym), co oznacza wzrost w porównaniu z 2015 rokiem o 23,0% (dla turystów zagranicznych wzrost o 26,1%). Pośród hoteli różnych kategorii pozytywnie wyróżniały się hotele 1-gwiazdkowe, dla których liczba udzielonych noclegów w 2017 roku była wyższa od tej z 2015 roku o 45,9%. W tym samym czasie o 20,6% wzrosła liczba wynajętych w hotelach pokoi (z 1947,7 tys. w 2015 roku do 2349,6 tys.), w tym turystom zagranicznym o 26,5% (z 561,9 tys. do 711,0 tys.).

Pokoje w hotelach były wykorzystane w 48,6% (wzrost o 5,2 p.proc. w porównaniu do 2015 roku). Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w hotelach wyniósł 39,8%, tj. o 4,7 p.proc. więcej niż w 2015 roku.

Motele stanowiły 1,4% ogółu obiektów hotelowych. Ich liczba wzrosła o 20,0% w porównaniu do 2015 roku. Najwięcej było moteli 1-gwiazdkowych, następnie 2- i 3-gwiazdkowych.

Motel

obiekt zlokalizowany przy trasach komunikacji drogowej, który poza usługami hotelarskimi przystosowany jest również do świadczenia usług motoryzacyjnych i dysponuje parkingiem. Motel musi posiadać co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych. Każdy motel musi zapewnić podawanie śniadań. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii moteli: najwyższa - 5 gwiazdek, najniższa - 1 gwiazdka.

W motelach województwa dolnośląskiego przygotowano 202 miejsca noclegowe (wzrost o 32,9% w porównaniu do 2015 roku) w 105 pokojach (wzrost o 32,9%). Skorzystało z nich 13,8 tys. turystów, w tym blisko 3,0 tys. turystów zagranicznych (wzrost odpowiednio o 27,9% i 26,0%), którym udzielono 16,0 tys. noclegów, w tym 3,2 tys. noclegów turystom zagranicznym (wzrost odpowiednio o 30,1% i 27,0%). W 2017 roku wzrosła liczba wynajętych w motelach pokoi o 32,4% (z 8,5 tys. w 2015 roku do 11,3 tys.), w tym turystom zagranicznym o 15,8% (z 1,6 tys. w 2015 roku do 1,8 tys. w 2017 roku).

Pokoje w motelach były wykorzystane w 30,5% (wzrost o 7,6 p.proc. w porównaniu do 2015 roku). Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w motelach wyniósł 22,7%, tj. o 5,6 p.proc. więcej niż w 2015 roku.

Tabela 13. Motele według kategorii*Table 13. Motels by categories*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		Ogółem <i>Total</i>	Kategorie <i>Categories</i>		
			***	**	*
Motele (stan w dniu 31 VII) <i>Motels (as of 31 VII)</i>	2015	5	1	1	3
	2016	6	1	2	3
	2017	6	1	2	3
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) <i>Bed places (as of 31 VII)</i>	2015	152	45	36	71
	2016	201	45	88	68
	2017	202	45	89	68
Pokoje (stan w dniu 31 VII) <i>Rooms (as of 31 VII)</i>	2015	79	25	22	32
	2016	105	25	48	32
	2017	105	25	48	32
Turyści <i>Tourists</i>	2015	10 797	#		
	2016	12 681	7 556	5 125	
	2017	13 805	8 571	5 234	
w tym turyści zagraniczni <i>of which foreign tourists</i>	2015	2 351	#		
	2016	2 236	414	1 822	
	2017	2 962	746	2 216	
Udzielone noclegi <i>Nights spent (overnight stays)</i>	2015	12 321	#		
	2016	14 703	8 702	6 001	
	2017	16 025	9 664	6 361	
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	2015	2 511	#		
	2016	2 559	600	1 959	
	2017	3 190	903	2 287	
Wynajęte pokoje <i>Rented rooms</i>	2015	8 501	#		
	2016	10 855	6 657	4 198	
	2017	11 256	6 796	4 460	
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	2015	1 569	#		
	2016	1 512	314	1 198	
	2017	1 817	532	1 285	
Stopecie wykorzystania w %: <i>Occupancy rate in %:</i>					
miejsca noclegowych <i>bed places</i>	2015	17,1	#	#	16,7
	2016	20,3	#	#	23,9
	2017	22,7	#	#	25,6
pokoje <i>rooms</i>	2015	22,9	#	#	23,4
	2016	28,7	#	#	35,8
	2017	30,5	#	#	38,2

Pensjonaty stanowiły 14,4% ogółu obiektów hotelowych. Ich liczba wzrosła o 7,1% w porównaniu do 2015 roku. Najwięcej było pensjonatów 3-gwiazdkowych (36,7%) oraz 2-gwiazdkowych (30,0%), a najmniej 5-gwiazdkowych (1,7%) oraz 4-gwiazdkowych (5%).

Pensjonat

obiekt, który świadczy usługi hotelarskie łącznie z całodziennym wyżywieniem i dysponuje co najmniej 7 pokojami. Musi świadczyć usługi gastronomiczne w formie podawania co najmniej dwóch posiłków dziennie. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii pensjonatów: najwyższa - 5 gwiazdek, najniższa - 1 gwiazdka.

W pensjonatach województwa dolnośląskiego przygotowano 2,7 tys. miejsc noclegowych (wzrost o 13,2% w porównaniu do 2015 roku) w 1,1 tys. pokojach (wzrost o 16,5%). Skorzystało z nich 109,9 tys.

turystów, w tym blisko 8,5 tys. turystów zagranicznych (wzrost odpowiednio o 88,2% i 157,4%), którym udzielono 278,1 tys. noclegów, w tym 15,9 tys. noclegów turystom zagranicznym (wzrost odpowiednio o 56,2% i 101,1%). Największym powodzeniem wśród turystów cieszyły się pensjonaty 3-gwiazdkowe (56,3%) oraz 2-gwiazdkowe (19,7%). Podobnie wybierali turyści zagraniczni. W 2017 roku 69,6% spośród turystów zagranicznych odwiedziło pensjonaty 3-gwiazdkowe, a 13,7% skorzystało z oferty pensjonatów 2-gwiazdkowych.

W 2017 roku o 60,9% wzrosła liczba pokoi wynajętych w pensjonatach (z 81,1 tys. w 2015 roku do 130,6 tys.), w tym turystom zagranicznym o 115,1% (z 3,9 tys. w 2015 roku do 8,4 tys. w 2017 roku).

Pokoje w pensjonatach były wykorzystane w 30,1% (wzrost o 6,8 p.proc. w porównaniu do 2015 roku), natomiast stopień wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł 27,5%, tj. o 6,2 p.proc. więcej niż w 2015 roku.

Tabela 14. Pensjonaty według kategorii

Table 14. Boarding houses by categories

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		Ogółem <i>Total</i>	Kategorie <i>Categories</i>					w trakcie kategoryzacji <i>during categorization</i>
			*****	****	***	**	*	
Pensjonaty (stan w dniu 31 VII) <i>Boarding houses (as of 31 VII)</i>	2015	56	1	2	17	16	8	12
	2016	64	1	3	20	20	7	13
	2017	60	1	3	22	18	7	9
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) <i>Bed places (as of 31 VII)</i>	2015	2 373	20	88	933	664	214	454
	2016	2 842	20	142	1 144	842	198	496
	2017	2 687	20	142	1 216	735	200	374
Pokoje (stan w dniu 31 VII) <i>Rooms (as of 31 VII)</i>	2015	970	10	48	398	274	89	151
	2016	1 199	10	75	492	350	83	189
	2017	1 130	10	75	532	302	83	128
Turyści <i>Tourists</i>	2015	58 397	5 333		29 332	13 030	4 042	6 660
	2016	103 753	7 874		48 204	21 991	3 419	22 265
	2017	109 891	8 755		61 884	21 612	4 292	13 348
w tym turyści zagraniczni <i>of which foreign tourists</i>	2015	3 287	72		1 595	1 000	77	543
	2016	6 521	356		3 852	1 331	124	858
	2017	8 462	376		5 892	1 159	354	681
Udzielone noclegi <i>Nights spent (overnight stays)</i>	2015	178 067	15 625		83 920	46 178	12 891	19 453
	2016	258 419	20 657		116 576	71 033	11 104	39 049
	2017	278 113	22 704		144 986	65 931	10 562	33 930
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	2015	7 912	196		3 770	2 714	236	996
	2016	13 762	932		7 817	3 082	336	1 595
	2017	15 910	690		10 264	2 726	716	1 514
Wynajęte pokoje <i>Rented rooms</i>	2015	81 147	7 872		40 380	20 122	5 449	7 324
	2016	119 390	11 410		55 468	31 200	4 733	16 579
	2017	130 598	13 531		68 820	29 157	4 632	14 458
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	2015	3 891	87		1 791	1 479	123	411
	2016	7 085	562		3 906	1 649	153	815
	2017	8 368	420		5 359	1 441	291	857
Stopień wykorzystania w %: <i>Occupancy rate in %:</i>								
miejsca noclegowych <i>bed places</i>	2015	21,3	#	#	24,5	18,7	16,0	15,0
	2016	26,1	#	36,3	29,6	23,8	15,5	23,3
	2017	27,5	#	35,5	33,1	23,2	16,2	21,3
pokoje <i>rooms</i>	2015	23,3	#	#	27,4	19,6	16,2	16,4
	2016	28,4	#	38,7	32,9	25,1	15,7	25,1
	2017	30,1	#	41,2	35,8	24,5	16,8	24,2

Inne obiekty hotelowe stanowiły 24,3% ogółu obiektów hotelowych. Ich liczba wzrosła o 24,7% w porównaniu do 2015 roku.

Inne obiekty hotelowe

obiekt noclegowy, podzielony na pokoje, podlegający jednemu zarządowi, świadczący pewne usługi, w tym przynajmniej codzienne sprzątanie pokoi, sianie łóżek i mycie urządzeń sanitarnych (np. obiekt spełniający zadania hotelu, motelu lub pensjonatu, któremu nie została nadana kategoria)

Pozostałe turystyczne obiekty noclegowe stanowiły 56,3% ogółu obiektów noclegowych. W 2017 roku sprawozdaniem objęto 535 obiektów tej grupy. W ciągu dwóch lat ich liczba wzrosła o 8,5%, tj. o 42 obiekty.

W latach 2015-2017 wśród pozostałych turystycznych obiektów noclegowych najliczniej reprezentowane były pokoje gościnne, których w 2017 roku było 146 (o 15,0% więcej w porównaniu z 2015 rokiem), ośrodki wczasowe (78 obiektów w 2017 roku, wzrost o 1,3%) i kwatery agroturystyczne (66 obiektów w 2017 roku, spadek o 1,5%).

Dom wycieczkowy

obiekt położony na obszarze zabudowanym lub w pobliżu zabudowy, posiadający co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowany do samoobsługi klientów oraz świadczący minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy dom wycieczkowy musi posiadać przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się trzy kategorie domów wycieczkowych: najwyższa - kat. I, najniższa - kat. III.

Domy wycieczkowe w 2017 roku stanowiły 0,9% ogółu pozostałych obiektów noclegowych województwa dolnośląskiego. Ich liczba zmniejszyła się o 1 obiekt w porównaniu do 2015 roku i ostatecznie w 2017 roku na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 5 domów wycieczkowych o kategorii I, III i w trakcie kategoryzacji. Łącznie oferowały one 461 całorocznych miejsc noclegowych, w większości w obiektach III kategorii. W porównaniu do 2015 roku liczba miejsc noclegowych w domach wycieczkowych była niższa o 14,3%, co należy powiązać ze spadkiem o 1 liczby funkcjonujących na obszarze województwa obiektów tego typu (z 6 domów wycieczkowych w dwóch pierwszych latach analizy, do 5 domów w 2017 roku).

W 2017 roku z oferty noclegowej domów wycieczkowych skorzystało 18,8 tys. turystów. W porównaniu do 2015 roku oznacza to wzrost liczby turystów korzystających z noclegów o 10,6%. Wzrost taki odnotowano pomimo spadku liczby obiektów tego typu w województwie. Turyci zagraniczni w niewielkim stopniu zainteresowani byli ofertą domów wycieczkowych. W 2015 roku z noclegów w tych obiektach skorzystało 352 turystów zagranicznych, a w 2017 roku - 554. W domach wycieczkowych udzielono 63,3 tys. noclegów, co oznacza wzrost o 2,5% w porównaniu z wartością odnotowaną w 2015 roku.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w domach wycieczkowych wzrósł w 2017 roku w porównaniu do 2015 roku o 5,3 p.proc. i w końcowym okresie badania wyniósł 36,3%.

Schroniska, schroniska młodzieżowe oraz szkolne obejmowały w 2017 roku 48 obiektów (wzrost o 41,2% w porównaniu do 2015 roku) i stanowiły 9% ogółu pozostałych obiektów noclegowych. Wśród schronisk dominowały szkolne schroniska młodzieżowe.

Schronisko

obiekt położony poza obszarem zabudowanym, przy szlakach turystycznych, świadczący minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Schronisko powinno stworzyć możliwość skorzystania z usług gastronomicznych lub sporządzenia posiłku. Pojęcie „schronisko” nie obejmuje schronisk młodzieżowych.

Schronisko młodzieżowe

obiekt przeznaczony do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowany do samoobsługi klientów. Schronisko młodzieżowe jest placówką zlokalizowaną w samodzielnym budynku lub w wydzielonej części budynku. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się trzy kategorie schronisk młodzieżowych: najwyższa - kat. I, najniższa - kat. III.

Szkolne schronisko młodzieżowe

placówka oświatowo-wychowawcza umożliwiająca rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

W 2017 roku spośród schronisk najliczniej reprezentowane były schroniska oraz szkolne schroniska młodzieżowe, których w województwie dolnośląskim funkcjonowało odpowiednio 17 (o 7 więcej niż w 2015 roku) i 23 (o 3 więcej niż w 2015 roku). Schronisk młodzieżowych działało na terenie województwa 8, co oznacza wzrost o 100% (o 4 schroniska) w porównaniu z 2015 rokiem. Spośród schronisk młodzieżowych 3 miały kategorię I, po 1 miało kategorię II i III oraz 3 były w trakcie kategoryzacji. Najwięcej miejsc noclegowych w 2017 roku oferowały szkolne schroniska młodzieżowe - 1 265 oraz schroniska - 901 miejsca noclegowe. Schroniska młodzieżowe dysponowały 617 miejscami noclegowymi.

Tabela 15. Domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe
Table 15. Excursion hostels, shelters, youth hostels, school youth hostels

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		Domy wycieczkowe <i>Excursion hostels</i>	Schroniska <i>Shelters</i>	Schroniska młodzieżowe <i>Youth hostels</i>	Szkolne schroniska młodzieżowe <i>School youth hostels</i>
Obiekty (stan w dniu 31 VII) <i>Facilities (as of 31 VII)</i>	2015	6	10	4	20
	2016	6	14	6	22
	2017	5	17	8	23
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) <i>Bed places (as of 31 VII)</i>	2015	538	592	244	1 110
	2016	538	871	390	1 196
	2017	461	901	617	1 265
Turyści <i>Tourists</i>	2015	16 990	20 032	12 360	29 212
	2016	18 162	42 891	17 453	31 528
	2017	18 786	55 478	19 838	34 345
w tym turyści zagraniczni <i>of which foreign tourists</i>	2015	362	621	3 838	1 527
	2016	349	1 086	4 764	1 794
	2017	554	1 390	4 121	2 574
Udzielone noclegi <i>Nights spent (overnight stays)</i>	2015	61 729	35 329	34 480	61 477
	2016	57 794	62 635	51 978	74 295
	2017	63 300	84 666	60 167	86 491
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	2015	1 086	867	15 493	4 967
	2016	1 229	1 681	19 814	4 682
	2017	4 949	1 973	18 504	6 502
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w % <i>Occupancy rate of bed places in %</i>	2015	31,0	17,2	31,3	16,2
	2016	29,9	21,3	33,7	18,0
	2017	36,3	28,6	33,4	19,8

Wraz ze wzrostem liczby obiektów wzrosły także inne wskaźniki opisujące zasoby i ruch turystyczny w tych obiektach. W przypadku schronisk zwiększyła się liczba miejsc noclegowych o 52,2%, tj. z 592 miejsc na 901 miejsca w 2017 roku. W schroniskach młodzieżowych liczba miejsc zwiększona została o 152,9%, z 244 w 2015 roku do 617 miejsc w 2017 roku. Najmniej zwiększyła się liczba miejsc w szkolnych schroniskach młodzieżowych (o 14%).

Największą popularnością cieszyły się schroniska, które gościły w 2017 roku 55,5 tys. osób (o 176,9% więcej niż w 2015 roku, gdy wykazały one 20,0 tys. turystów korzystających z noclegów). Na 1 miejsce noclegowe w schronisku przypadało 62 turystów korzystających z noclegów. W schroniskach młodzieżowych liczba turystów korzystających z noclegów w 2017 roku w przeliczeniu na 1 miejsce noclegowe wynosiła 32,2. W 2017 roku turystów odwiedzających te obiekty było 19,8 tys. osób i była to wartość o 60,5% większa niż w 2015 roku. Najmniejszy przyrost turystów odnotowały szkolne schroniska młodzieżowe, które w 2017 roku przyjęły 34,3 tys. turystów (wzrost w porównaniu z 2015 rokiem o 17,6%).

Łącznie ze schronisk, schronisk młodzieżowych i szkolnych schronisk młodzieżowych w 2017 roku skorzystało 109,7 tys. turystów, w tym 8,1 tys. zagranicznych, co oznaczało wzrost odpowiednio o 78,0% i 35,1%. Udzielono im 231,3 tys. noclegów, w tym 11,7%, tj. 27,0 tys., turystom zagranicznym. W największym stopniu zwiększyła się liczba noclegów w schroniskach o 139,7%, z 35,3 tys. w 2015 roku do 84,7 tys. w 2017 roku. W schroniskach młodzieżowych odnotowano 74,5% wzrost udzielonych noclegów (z 34,5 tys. do 60,2 tys.). Spośród różnych typów schronisk najmniej dynamicznie zmieniała się liczba turystów korzystających z noclegów w szkolnych schroniskach młodzieżowych (o 40,7% do poziomu 86,5 tys. w 2017 roku).

Przyrostom liczby turystów towarzyszył wzrost stopnia wykorzystania miejsc noclegowych schronisk, dla których w 2017 roku wynosił on 28,6% i był wyższy od poziomu odnotowanego w 2015 roku o 11,4 p.proc. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w schroniskach młodzieżowych był najwyższy ze wszystkich rodzajów schronisk i wynosił w 2017 roku 33,4% (o 2,1 p.proc. więcej niż w 2015 roku). Najmniej korzystnie kształtował się wskaźnik wykorzystania miejsc noclegowych w szkolnych schroniskach młodzieżowych, który w 2017 roku wyniósł 19,8% (o 3,6 p.proc. więcej niż w 2015 roku).

Ośrodek wczasowy

obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z wczasami.

Ośrodek kolonijny

obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z koloniami.

Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy

obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do przeprowadzania kursów, konferencji, szkoleń, zjazdów itp. Może być także przystosowany do świadczenia usług wczasowych.

Dom pracy twórczej

obiekt, w którym są zapewnione właściwe warunki do wykonywania pracy twórczej i wypoczynku twórców, wykorzystywany również (głównie przez ich rodziny) jako ośrodek wczasowy.

W 2017 roku wzrosła liczba ośrodków wczasowych i szkoleniowo-wypoczynkowych (odpowiednio o 1,3% i 22,2%), nie zmieniła się liczba domów pracy twórczej, a uległa zmniejszeniu liczba ośrodków kolonijnych (o 30,8%).

W 2017 roku w ośrodkach wczasowych, kolonijnych i szkoleniowo-wypoczynkowych województwa dolnośląskiego przygotowano 9,6 tys. miejsc noclegowych (spadek o 1,2% w porównaniu do 2015 roku), a w domach pracy twórczej 60 (bez zmian). Najwięcej miejsc oferowały ośrodki wczasowe 6,1 tys. w 2017 roku oraz szkoleniowo-wypoczynkowe (2,5 tys.), najmniejszą liczbą miejsc dysponowały ośrodki kolonijne

(988). W latach 2015-2017 ograniczono liczbę miejsc noclegowych w ośrodkach wczasowych i kolonijnych. Największy spadek liczby miejsc noclegowych dotyczył ośrodków kolonijnych o 18,3% do poziomu 988 w 2017 roku, mniejszy - ośrodków wczasowych (o 2,8%). Liczba miejsc w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych wzrosła o 12,4%.

Tabela 16. Ośrodki wczasowe, kolonijne, szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej

Table 16. *Holiday, holiday youth, training-recreational centres, creative arts centres*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		Ośrodki <i>Centres</i>			Domy pracy twórczej <i>Creative arts centres</i>
		wczasowe <i>holiday</i>	kolonijne <i>holiday youth</i>	szkoleniowo- wypoczynkowe <i>training- recreational</i>	
Obiekty (stan w dniu 31 VII) <i>Facilities (as of 31 VII)</i>	2015	77	13	27	2
	2016	80	11	31	2
	2017	78	9	33	2
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) <i>Bed places (as of 31 VII)</i>	2015	6 283	1 209	2 255	60
	2016	6 410	1 068	2 513	60
	2017	6 110	988	2 535	60
Turyści <i>Tourists</i>	2015	136 228	24 204	71 256	#
	2016	165 462	24 009	78 406	#
	2017	151 554	24 841	81 444	#
w tym turyści zagraniczni <i>of which foreign tourists</i>	2015	5 484	15	2 442	#
	2016	3 595	30	2 889	#
	2017	4 559	7	2 595	#
Udzielone noclegi <i>Nights spent (overnight stays)</i>	2015	586 862	104 909	235 594	#
	2016	634 508	110 226	262 828	#
	2017	585 849	97 806	266 298	#
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	2015	61 709	300	5 078	#
	2016	24 700	327	5 600	#
	2017	25 061	98	4 383	#
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w % <i>Occupancy rate of bed places in %</i>	2015	27,4	30,1	31,4	#
	2016	28,8	35,4	32,6	#
	2017	26,9	39,2	32,1	#

Pomimo spadku liczby miejsc w ośrodkach wczasowych i kolonijnych w 2017 roku w porównaniu z 2015 rokiem wzrosła liczba turystów korzystających z noclegów. Z noclegów w 78 ośrodkach wczasowych województwa dolnośląskiego w 2017 roku skorzystało 151,6 tys. turystów (w tym 4,6 tys. zagranicznych) i było to o 11,3% osób więcej niż 2015 roku. W 33 ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych nocowało 81,4 tys. turystów (w tym 2,6 tys. zagranicznych) i było to o 14,3% więcej niż w 2015 roku. W ośrodkach kolonijnych liczba turystów korzystających z noclegów wynosiła w 2017 roku 24,8 tys. osób i była o 2,6% większa niż dwa lata wcześniej.

W ośrodkach wczasowych udzielono 585,8 tys. noclegów, tj. o 0,2% mniej niż w 2015 roku (w tym 4,8% turystom zagranicznym). W ośrodkach kolonijnych liczba udzielonych noclegów w 2017 roku była o 6,8% mniejsza niż w 2015 roku i wynosiła 97,8 tys. Wzrost liczby udzielonych noclegów w 2017 roku względem 2015 roku odnotowano w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych - o 13,0% do poziomu 266,3 tys. (w tym 1,6% turystom zagranicznym).

Wśród noclegów udzielonych w ośrodkach w 2017 roku spadło znaczenie noclegów udzielonych turystom z zagranicy. Najbardziej zmalała liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym w ośrodkach kolonijnych z 300 do 98 (spadek o 67,3%) oraz w ośrodkach wczasowych z 61,7 tys. do 25,1 tys. (spadek o 59,4%). Ubytek w liczbie turystów zagranicznych odnotowały także ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe o 13,7%.

W 2017 roku wzrósł stopień wykorzystania miejsc noclegowych w ośrodkach kolonijnych o 9,1 p.proc. i w szkoleniowo-wypoczynkowych o 0,7 p.proc., natomiast spadł o 0,5 p.proc. w ośrodkach wczasowych.

W 2016 roku zmniejszyła się liczba zespołów domków turystycznych i w 2017 roku ten stan nie uległ zmianie. Nieznacznie wzrosła zaś liczba miejsc noclegowych w domkach turystycznych o 1,3% w porównaniu do 2015 roku. Miejsca te wykorzystano w 23,6% (wzrost o 4,9 p.proc.). Jednocześnie można było zauważyć duży wzrost liczby turystów (o 49,4%, w tym 7,5% stanowili turyści zagraniczni). W 2017 roku w obiektach tych udzielono 26,7 tys. noclegów (wzrost o 26,3%), w tym 1,5 tys. turystom zagranicznym (wzrost aż o 85,2%).

Zespoły domków turystycznych – domek turystyczny

budynek niepodpiwniczony, posiadający nie więcej niż cztery pokoje, dostosowany do świadczenia usług typu hotelarskiego. Domki turystyczne mogą tworzyć zespoły domków turystycznych a także organizacyjnie wchodzić w skład innych obiektów noclegowych. W grupie zespoły domków turystycznych mogą znajdować się również miejsca kempingowe.

Kemping (camping)

teren zwykle zadrzewiony, strzeżony, oświetlony, mający stałą obsługę recepcyjną i wyposażony w urządzenia (sanitarne, gastronomiczne, rekreacyjne) umożliwiające turystom nocleg w namiotach, mieszkalnych przyczepach samochodowych, a także przyrządzanie posiłków oraz parkowanie pojazdów samochodowych. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się cztery kategorie kempingów: najwyższa - 4 gwiazdki, najniższa - 1 gwiazdka.

Pole biwakowe

wydzielone miejsce niestrzeżone, umożliwiające turystom nocleg w namiotach. Na polu biwakowym znajdują się punkty poboru wody pitnej, podstawowe urządzenia sanitarne i tereny rekreacyjne.

W porównaniu do 2015 roku wzrosła liczba kempingów (o 4, tj. 36,4%), pól biwakowych (o 1 pole) i hosteli (o 3, tj. 16,7%).

Tabela 17. Zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele

Table 17. Complexes of tourist cottages, camping sites, tent camp sites, hostels

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		Zespoły domków turystycznych <i>Complexes of tourist cottages</i>	Kempingi <i>Camping sites</i>	Pola biwakowe <i>Tent camp sites</i>	Hostele <i>Hostels</i>
Obiekty (stan w dniu 31 VII) <i>Facilities (as of 31 VII)</i>	2015	11	11	4	18
	2016	10	12	4	23
	2017	10	15	5	21
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) <i>Bed places (as of 31 VII)</i>	2015	541	1 487	474	1 535
	2016	514	1 616	474	1 425
	2017	548	1 944	574	1 377
Turyści <i>Tourists</i>	2015	5 953	17 287	1 601	78 071
	2016	7 302	23 174	1 567	94 621
	2017	8 895	24 073	4 309	112 536
w tym turyści zagraniczni <i>of which foreign tourists</i>	2015	326	8 759	314	12 107
	2016	1 066	11 998	382	17 189
	2017	449	10 046	834	23 643
Udzielone noclegi <i>Nights spent (overnight stays)</i>	2015	21 103	34 191	3 207	147 332
	2016	22 579	47 738	3 368	168 506
	2017	26 657	53 411	11 228	193 578
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	2015	804	15 348	472	25 908
	2016	3 045	21 204	946	29 698
	2017	1 489	18 772	2 080	41 629
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w % <i>Occupancy rate of bed places in %</i>	2015	18,7	14,3	5,5	42,8
	2016	22,7	16,4	5,1	44,2
	2017	23,6	17,2	14,3	45,5

W 2017 roku na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 15 kempingów, w tym 3 obiekty 4-gwiazdkowe, 2 kempingi 3-gwiazdkowe, najwięcej (5 kempingów) posiadało 2-gwiazdki, jeden kemping był 1-gwiazdkowy, a 4 były w trakcie kategoryzacji. Kempingi w 2017 roku dysponowały 1944 miejscami noclegowymi (o 30,7% więcej niż w 2015 roku), w tym w 28,1% miejscami całorocznymi. Z oferty kempingów w 2017 roku skorzystało 24,1 tys. turystów (o 39,3% więcej niż w 2015 roku), w tym 10,0 tys. zagranicznych. Znacznie wzrosła także liczba udzielonych noclegów (o 56,2%) i w 2017 roku ich liczba wynosiła 53,4 tys., przy wykorzystaniu miejsc noclegowych na poziomie 17,2%.

Z oferty 5 działających na obszarze województwa dolnośląskiego w 2017 roku pól biwakowych skorzystało 4,3 tys. turystów, w tym 0,8 tys. zagranicznych. Odnotowana liczba turystów korzystających z pól była wyższa o 169,1% od tej z 2015 roku. Duży wzrost odnotowano także dla turystów zagranicznych korzystających z pól biwakowych. W tym przypadku ich liczba wzrosła o 165,6%. Kolejnym wskaźnikiem, który uległ wyraźnej poprawie były udzielone noclegi na polach biwakowych. W 2015 i 2016 roku wykazano ok. 3,3 tys. udzielonych na polach noclegów, w 2017 roku ich liczba wzrosła do poziomu 11,2 tys., co oznacza wzrost o 250,1%. Miejsca noclegowe na polach biwakowych wykorzystano w 14,3%, co oznacza poprawę wskaźnika w porównaniu z 2015 rokiem o 8,8 p.proc. (w 2015 roku wynosił on jedynie 5,5%).

Hostel

obiekt noclegowy o standardzie różniącym się od obiektów hotelowych głównie liczbą miejsc w pokojach, łózkami piętrowymi i współdzieleniem części wyposażenia oraz pomieszczeń przeznaczonych dla gości (np. wspólna kuchnia/łazienka). Charakterystyczne dla hostelu jest wynajmowanie łóżka a nie pokoju. Pokoje w hostelach to najczęściej dormy, czyli pokoje wieloosobowe, a także pokoje indywidualne: 1-, 2- i 3-osobowe.

Pozytywne tendencje obserwowane były w zakresie intensywności ruchu turystycznego w hostelach. W 2017 roku w województwie dolnośląskim funkcjonowało 21 hosteli (o 3 więcej niż w 2015 roku). Liczba miejsc noclegowych w hostelach w badanym okresie zmniejszyła się o 158 miejsc (ok. 10%) do poziomu niespełna 1,4 tys. Pomimo spadku dostępnych w hostelach miejsc liczba turystów korzystających z noclegów wzrosła o 44,1% i w 2017 roku pojawiło się tu 112,5 tys. turystów, w tym 23,6 tys. z zagranicy. Poprawę odnotowano także dla wykorzystania miejsc noclegowych. W 2017 roku miejsca noclegowe zostały wykorzystane w 45,5%, o 2,7 p.proc. więcej niż w 2015 roku.

Zakład uzdrowiskowy

zakład świadczący usługi w zakresie opieki zdrowotnej położony na terenie uzdrowiska i wykorzystujący przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych naturalne zasoby lecznicze uzdrowiska. Zakłady uzdrowiskowe wykazują wszystkie miejsca noclegowe przeznaczone do dyspozycji turystów, w tym kuracjuszy.

Na terenie województwa dolnośląskiego zlokalizowanych jest ok. 20% krajowych zakładów uzdrowiskowych. W 2015 roku było ich 35, a w 2017 roku o 22,9% więcej, tj. 43 obiekty. Zakłady uzdrowiskowe dysponowały w 2017 roku 4,6 tys. miejsc noclegowych, o 13% więcej niż 2015 roku. Zaobserwowano duży wzrost stopnia wykorzystania miejsc noclegowych w zakładach uzdrowiskowych. W 2017 roku osiągnął on poziom 75%, o 4,7 p.proc. więcej niż w 2015 roku, gdy wyniósł 70,3%. Pomimo niedużej liczby obiektów (43), zakłady uzdrowiskowe przyjęły 88,4 tys. turystów (wzrost o 30,8% w porównaniu z 2015 rokiem), którym udzielono 1 248,6 tys. noclegów (wzrost o 22,2% w porównaniu z 2015 rokiem). Turyści zagraniczni stanowili w 2015 roku 5,2% gości zakładów uzdrowiskowych, a w kolejnych latach 6,1% i 5,8%. W 2017 roku liczba odwiedzających zakłady uzdrowiskowe turystów wynosiła ponad 5,1 tys., a liczba udzielonych turystom zagranicznym noclegów - 54,9 tys. Przeciętnie 1 turyście udzielono ok. 15 noclegów w 2015 roku i 14 noclegów w 2017 roku. W przypadku turystów zagranicznych liczba udzielonych noclegów w zakładzie uzdrowiskowych na 1 turystę kształtowała się na poziomie 10.

Tabela 18. Pokoje gościnne/kwatery prywatne, kwatery agroturystyczne, zakłady uzdrowiskowe i inne (pozostałe) turystyczne obiekty noclegoweTable 18. *Rooms for rent, agrotourism lodgings, health establishments and miscellaneous facilities*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		Pokoje gościnne/kwatery prywatne <i>Rooms for rent</i>	Kwatery agroturystyczne <i>Agrotourism lodgings</i>	Zakłady uzdrowiskowe <i>Health establishments</i>	Inne (pozostałe) turystyczne obiekty noclegowe <i>Miscellaneous facilities</i>
Obiekty (stan w dniu 31 VII) <i>Facilities (as of 31 VII)</i>	2015	127	67	35	61
	2016	142	71	45	57
	2017	146	66	43	54
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) <i>Bed places (as of 31 VII)</i>	2015	2 937	1 160	4 031	2 540
	2016	3 354	1 247	4 872	2 622
	2017	3 625	1 112	4 554	3 810
Turyści <i>Tourists</i>	2015	64 818	13 206	67 583	66 362
	2016	72 880	13 858	84 019	61 486
	2017	89 029	12 444	88 390	79 643
w tym turyści zagraniczni <i>of which foreign tourists</i>	2015	1 973	617	3 547	2 459
	2016	4 421	525	5 112	4 473
	2017	5 594	678	5 119	6 486
Udzielone noclegi <i>Nights spent (overnight stays)</i>	2015	207 271	45 490	1 021 457	210 927
	2016	251 751	49 275	1 221 796	211 344
	2017	277 745	39 941	1 248 552	263 469
w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>	2015	5 243	3 218	37 683	9 246
	2016	10 229	1 892	51 272	15 633
	2017	13 368	2 798	54 890	24 948
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w % <i>Occupancy rate of bed places in %</i>	2015	21,2	12,0	70,3	25,9
	2016	22,1	12,3	71,3	27,3
	2017	22,6	10,6	75,0	30,6

Pokoje gościnne (kwatery prywatne)

rodzaj obiektu zakwaterowania turystycznego, który stanowią umeblowane pomieszczenia i lokale (z wyjątkiem kwater agroturystycznych) w mieszkaniach, domach i innych budynkach mieszkalnych należących do osób fizycznych lub prawnych (z wyjątkiem rolników) wynajmowane turystom na noclegi za opłatą.

Kwaterna agroturystyczna

rodzaj obiektu zakwaterowania turystycznego, który stanowią pokoje i domy mieszkalne oraz przystosowane budynki gospodarcze (po adaptacji) w gospodarstwach wiejskich (rolnych, hodowlanych, ogrodniczych czy rybackich), będące własnością rolników, wynajmowane turystom na noclegi za opłatą.

W 2017 roku wzrosła liczba pokoi gościnnych (o 15%), natomiast zmniejszyła się liczba kwater agroturystycznych (o 1,5%) oraz pozostałych obiektów noclegowych o 15,5%. W województwie dolnośląskim funkcjonowało 146 pokoi gościnnych/kwater prywatnych (wzrost o 15,0% w porównaniu do 2015 roku) i 66 kwater agroturystycznych (spadek o 1,5%). W obiektach tego typu dostępnych było 4,7 tys. miejsc noclegowych, które wykorzystano w 22,6% w przypadku pokoi gościnnych/kwater prywatnych i w 10,6% w przypadku kwater agroturystycznych. Obiekty te przyciągnęły łącznie 101,5 tys. turystów, w tym 6,2 tys. zagranicznych, którym udzielono 317,7 tys. noclegów, w tym 16,2 tys. turystom zagranicznym. Należy jednakże zaznaczyć, że większym powodzeniem cieszyły się pokoje gościnne. W 2017 roku skorzystało z nich 89 tys. gości i była to liczba o 37,4% większa niż w 2015 roku. Pokoje

gościnne były także coraz częściej wybierane przez gości z zagranicy. W 2015 roku liczba turystów zagranicznych korzystających z pokoi gościnnych wynosiła ok. 2,0 tys., by po dwóch latach wzrosnąć o 183,5% do poziomu 5,6 tys. Jednocześnie odnotowano dynamiczny wzrost udzielonych turystom zagranicznym noclegów z 5,2 tys. w 2015 roku do 13,4 tys. w 2017 roku (wzrost o 155%). Noclegi udzielone turystom zagranicznym wpłynęły na ogólny przyrost liczby udzielonych noclegów w pokojach gościnnych, który w badanym okresie wyniósł 34%. Łącznie w 2017 roku w pokojach gościnnych udzielono ok. 277,7 tys. noclegów. Przeciętnie turysta w pokoju gościnnym w 2017 roku spędzał 3,1 noclegu (turysta zagraniczny 2,4).

Inne (pozostałe) niezaklasyfikowane turystyczne obiekty noclegowe

obiekty, które w czasie niepełnego wykorzystania zgodnie z ich przeznaczeniem lub w części, pełnią funkcję obiektu noclegowego dla turystów. Są to m.in. internaty, domy studenckie, ośrodki rekreacyjno-sportowe itp.

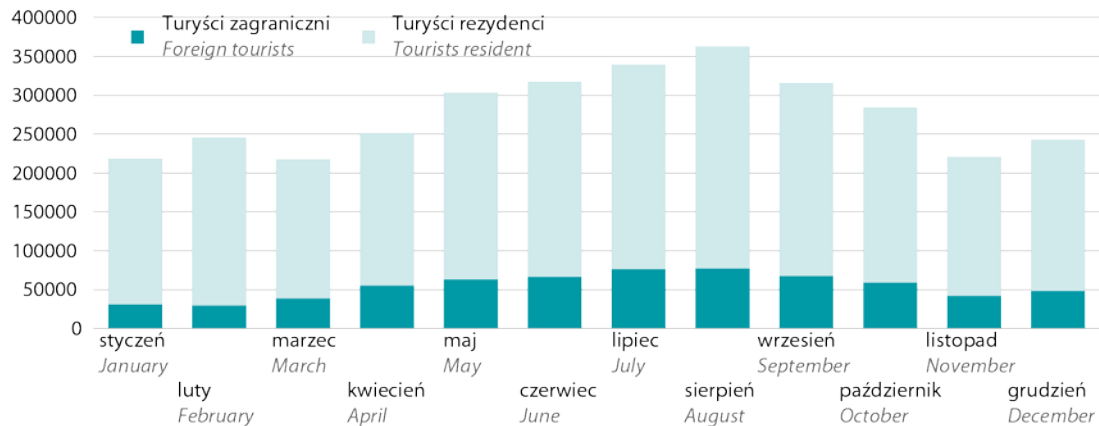
Znacząco wzrosła liczba miejsc noclegowych w innych turystycznych obiektach noclegowych (50% w skali 3 lat). Znacząco wzrósł także stopień ich wykorzystania do 30,6% (o 4,7 p.proc. w porównaniu do 2015 roku). Obiekty te przyciągnęły 79,6 tys. turystów, w tym 6,5 tys. turystów zagranicznych (wzrost odpowiednio o 20,0% i 163,8%). Turystom udzielono 263,5 tys. noclegów, w tym 24,9 tys. turystom zagranicznym (w 2015 roku 210,9 tys. i 9,2 tys.).

2.2. Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych w ujęciu miesięcznym

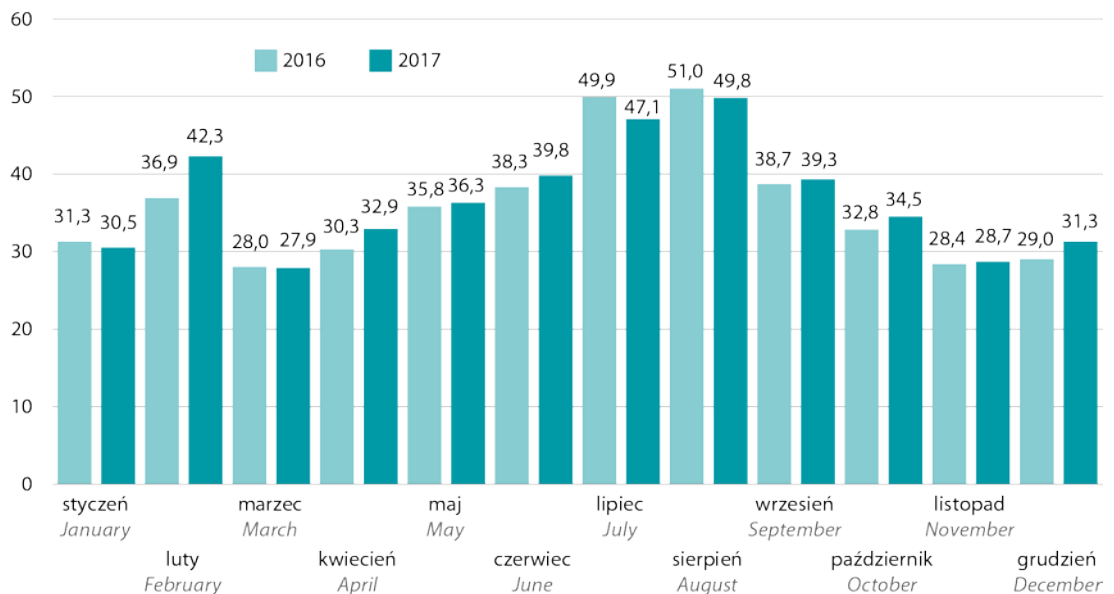
2.2. Occupancy rate in tourist accommodation establishments by months

Intensywność ruchu turystycznego jest silnie związana z porą roku i miesiącami. W województwie dolnośląskim największy ruch turystyczny w 2017 roku odnotowano w sierpniu, gdy województwo dolnośląskie odwiedziło 362,9 tys. turystów, w tym 21,3% stanowili turyści zagraniczni (nierezydenci). Było to blisko 11% turystów korzystających z noclegów w województwie w ciągu całego 2017 roku. Można powiedzieć, że najchętniej turyści odwiedzali województwo dolnośląskie od maja do września. Miesiącami, w których liczba odwiedzających województwo turystów w 2017 roku była najniższa były listopad, styczeń i marzec, gdy liczba turystów kształtowała się na poziomie ok. 218 tys. do 221 tys. na miesiąc, tj. 6,6% łącznej liczby odwiedzających województwo w ciągu 2017 roku.

Okres maj-wrzesień to także czas, gdy na Dolny Śląsk przyjeżdża najwięcej turystów zagranicznych (korzystających z noclegów) – w 2017 roku było to ok. 20% turystów ogółem korzystających z noclegów. W 2017 roku najmniejszy odsetek turystów zagranicznych odnotowano w miesiącach zimowych: lutym (12% ogółu turystów odwiedzających Dolnośląskie w tym miesiącu) i styczniu (14%).

Wykres 8. Turyści korzystający z noclegów ogółem według miesięcy w 2017 r.*Chart 8. Tourists accommodated total by months in 2017*

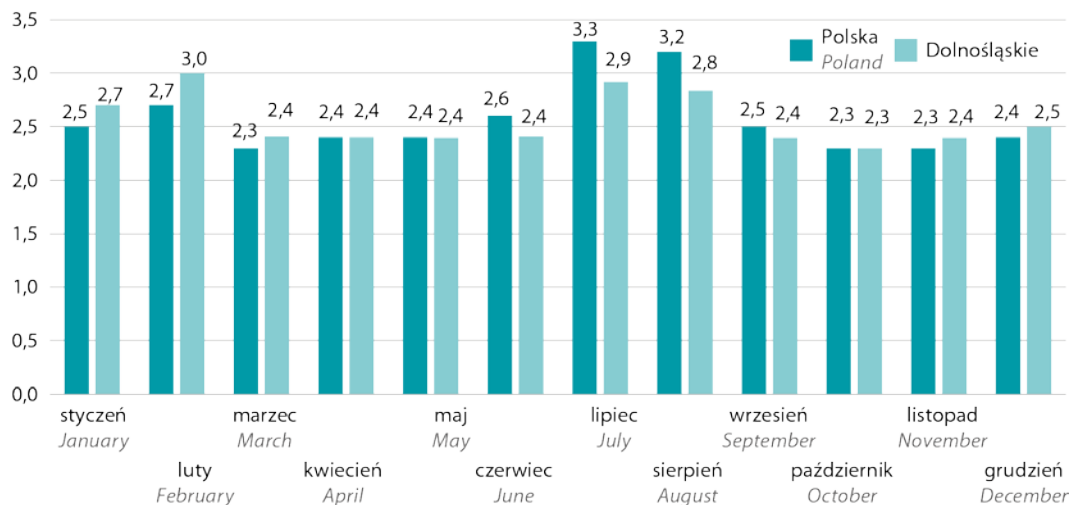
Lipiec i sierpień to także miesiące, w których w województwie odnotowuje się najwyższe wskaźniki wykorzystania miejsc noclegowych, sięgające poziomu 50% (dla porównania stopień wykorzystania miejsc noclegowych w całym 2017 roku wynosił 36,9%). Pod względem stopnia wykorzystania miejsc noclegowych pozytywnie wyróżnia się także miesiąc luty, w którym w 2017 roku stopień wykorzystania miejsc noclegowych wynosił 42,3% (rok wcześniej wyniósł 36,9%). Najmniejszy stopień wykorzystania miejsc noclegowych obserwowany był w miesiącach marcu i listopadzie, kiedy to nie przekroczył poziomu odpowiednio 28% i 29%.

Wykres 9. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według miesięcy (%)*Chart 9. Occupancy rate of bed places by months (%)*

Przeciętna długość pobytu, liczona jako relacja liczby udzielonych noclegów do liczby turystów korzystających z noclegów, w województwie dolnośląskim w 2017 roku kształtowała się podobnie jak w Polsce i wynosiła 2,6, czyli na każdego turystę przypadało przeciętnie 2,6 udzielonych noclegów.

Wykres 10. Liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na 1 turystę według miesięcy w 2017 r.

Chart 10. Number of nights spent (overnight stay) per 1 tourist by months in 2017

Wartość ta różniła się między poszczególnymi miesiącami. W Polsce najdłuższe pobyty przypadały na miesiące letnie lipiec i sierpień, kiedy to wskaźnik osiągnął poziom 3,2 noclegu na turystę (dane dla 2017 roku), podczas gdy w Dolnośląskim wskaźnik ten kształtował się na poziomie 2,8 - 2,9. Najdłuższe przeciętne pobyty w województwie odnotowano w miesiącu lutym (3 noclegi na 1 turystę).

2.3. Turyści zagraniczni

2.3. Foreign tourists

Turyści zagraniczni (nierezydenci) w turystycznych obiektach noclegowych

Liczba turystów zagranicznych, którzy rozpoczęli swój pobyt w obiekcie w danym miesiącu, tj. zostali zameldowani.

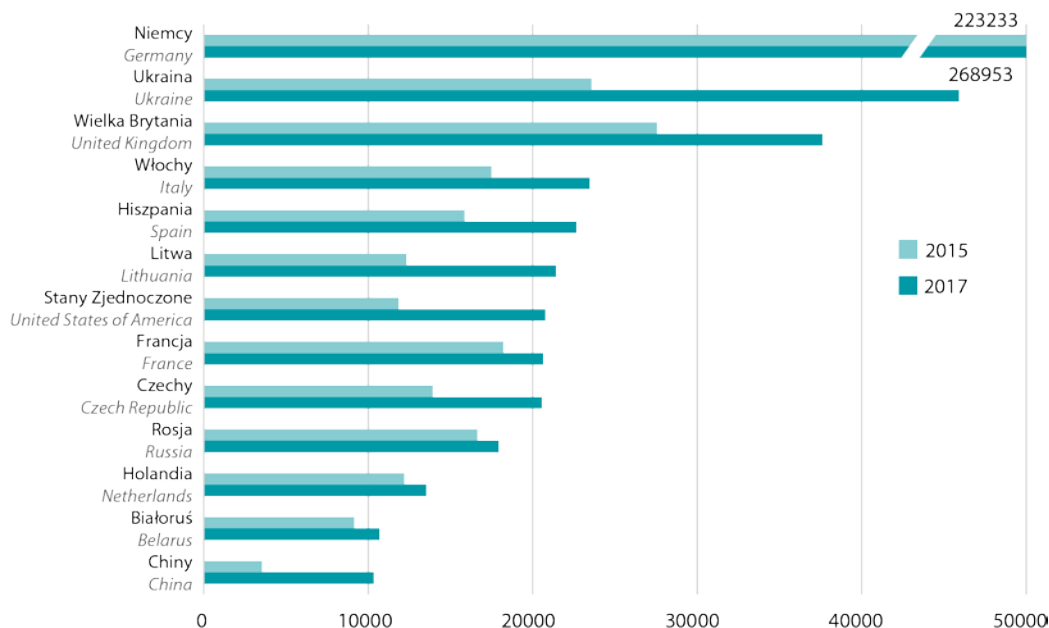
Turyści zagraniczni korzystający z noclegów są rejestrowani według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

Liczba turystów zagranicznych, którzy odwiedzili województwo dolnośląskie w latach 2015-2017 rosła szybciej niż liczba wszystkich turystów (wzrost o 30,8% przy wzroście ogólnej liczby turystów o 26,8%). W 2017 roku przebywało w województwie prawie 655 tys. turystów zagranicznych, a ich udział w ogólnej liczbie turystów wyniósł 19,7%. Województwo dolnośląskie zajęło pod tym względem w latach 2015-2017 6. lokatę w kraju (w 2017 roku po mazowieckim, małopolskim, lubuskim, zachodniopomorskim, podlaskim). Gościom z zagranicy udzielono 1 442,1 tys. noclegów, tj. o 24,7% więcej niż w 2015 roku, ich udział w ogólnej liczbie udzielonych noclegów wyniósł 17,0%.

W latach 2015-2017 turyści zagraniczni zdecydowanie najczęściej nocowali w hotelach (w 2015 roku 85,1%, a w 2017 roku - 82,3%). W analizowanym okresie wzrósł o 1,6 p.proc udział nocujących w grupie tzw. pozostałych obiektów, a w niej prawie podwoiła się liczba korzystających z hosteli oferujących jedne z najtańszych noclegów (23,6 tys. osób w 2017 roku), znacznie wzrosła też liczba korzystających z innych obiektów hotelowych (z 24,5 tys. osób w 2015 roku do 36,6 tys. osób w 2017 roku).

Wykres 11. Turyści zagraniczni korzystający z noclegów na obszarze województwa dolnośląskiego według wybranych krajów

Chart 11. Foreign tourists accommodated in Dolnośląskie voivodship by selected countries

W 2017 roku zdecydowaną większość turystów zagranicznych stanowili Europejczycy (89,3%), a wśród nich najliczniejsi byli Niemcy (46,0% turystów z Europy), Ukraińcy (7,9%) i Brytyjczycy (6,4%).

Największy przyrost liczby turystów zagranicznych w analizowanym okresie dotyczył mieszkańców Europy (o ponad 123 tys.), w tym Niemców (o 45,7 tys.), Ukraińców (o 22,3 tys.), Brytyjczyków (o 10,1 tys.), Litwinów (o 9,1 tys.), Hiszpanów (6,8 tys.) i Czechów (6,6 tys.). Kolejnymi kontynentami, z których przybyli turyści były Azja, (wzrost o 21,0 tys.) oraz Ameryka Północna (wzrost o 9,3 tys.), w tym Stany Zjednoczone (wzrost o 8,9 tys.).

W przekroju terytorialnym województwa zdecydowanie najwięcej turystów zagranicznych korzystało z noclegów w 2017 roku we Wrocławiu (383,4 tys.), następnie w powiatach lub miastach na prawach powiatu: jeleniogórskim (34,0 tys.), zgorzeleckim (31,4 tys.), Legnicy (28,8 tys.), Jeleniej Górze (25,1 tys.), lubańskim (22,8 tys.) i kłodzkim (21,2 tys.). W przekroju gminnym najwięcej turystów zagranicznych gościło (po Wrocławiu, Legnicy i Jeleniej Górze) w: Świeradowie Zdroju (19,9 tys.), Karpaczu (16,6 tys.), w gminie wiejskiej Zgorzelec (15,8 tys.), w gminie miejskiej Zgorzelec (15,2 tys.), Wałbrzychu (14,1 tys.), w gminie miejskiej Złotoryja (9,2 tys.), Świdnicy (7,3 tys.), Kudowie Zdroju (6,2 tys.) i Szklarskiej Porębie (6,0 tys.).

Miesiącami, w których najliczniej odwiedzali województwo w 2017 roku turyści zagraniczni byli sierpień i lipiec (odpowiednio 77,2 tys. i 76,3 tys.), a najniższą frekwencję zarejestrowano w lutym i styczniu (29,5 tys. i 31,1 tys.).

2.4. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych

2.4. Catering units in tourist accommodation establishments

Ważnym elementem infrastruktury turystycznej sprzyjającej rozwojowi funkcji turystycznej są placówki gastronomiczne towarzyszące turystycznym obiektom noclegowym.

Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych

- restauracje,
- bary i kawiarnie, do grupy tej zaliczono także herbaciarnie, winiarnie, piwiarnie, jadłodajnie, itp.,
- stołówki,
- punkty gastronomiczne łącznie z smażalniami, pijalniami, lodziarniami, bufetami.

W 2017 roku w obiektach noclegowych turystyki funkcjonowały 833 placówki gastronomiczne, z czego 552, tj. 66,3%, w obiektach hotelowych. Spośród placówek gastronomicznych w obiektach hotelowych największą część stanowiły restauracje (294, tj. 53,3%) oraz bary i kawiarnie (176, tj. 31,9%). Rzadziej w obiektach hotelowych spotkać można stołówki (61, tj. 11,1% placówek gastronomicznych w obiektach hotelowych) i punkty gastronomiczne (21, tj. 3,8%).

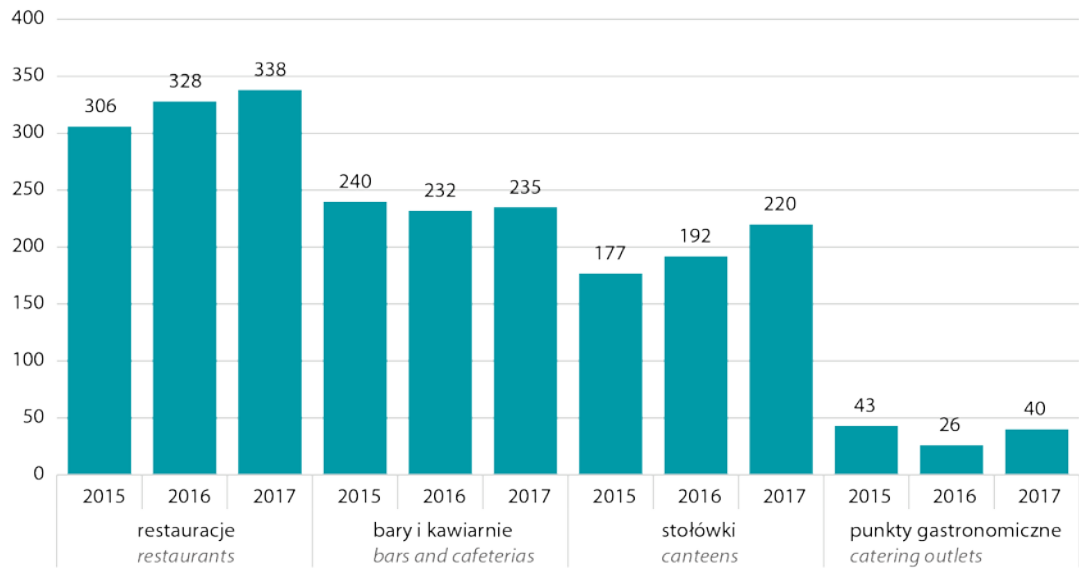
Restauracje – zakłady gastronomiczne dostępne dla ogółu konsumentów, z pełną obsługą kelnerską, oferujące całodienne wyżywienie o szerokim asortymencie potraw i napojów podawanych konsumentom według karty jadłospisowej.

Bary - placówki gastronomiczne prowadzące działalność o charakterze zbliżonym do restauracji z asortymentem ograniczonym do potraw i towarów popularnych.

Stołówki - placówki zbiorowego żywienia zapewniające posiłki określonym grupom konsumentów, prowadzące ograniczony asortyment posiłków przy zastosowaniu samoobsługi lub obsługi kelnerskiej.

Punkty gastronomiczne - placówki prowadzące ograniczoną działalność gastronomiczną.

W latach 2015-2017 zwiększyła się liczba działających w obiektach noclegowych turystyki restauracji (z 306 do 338) oraz stołówek (z 177 do 220). Liczba pozostałych placówek gastronomicznych, mniej popularnych w obiektach noclegowych turystyki, zmniejszyła się. O 5 spadła liczba barów i kawiarni do poziomu 235 oraz o 3 zmalała liczba punktów gastronomicznych do poziomu 40.

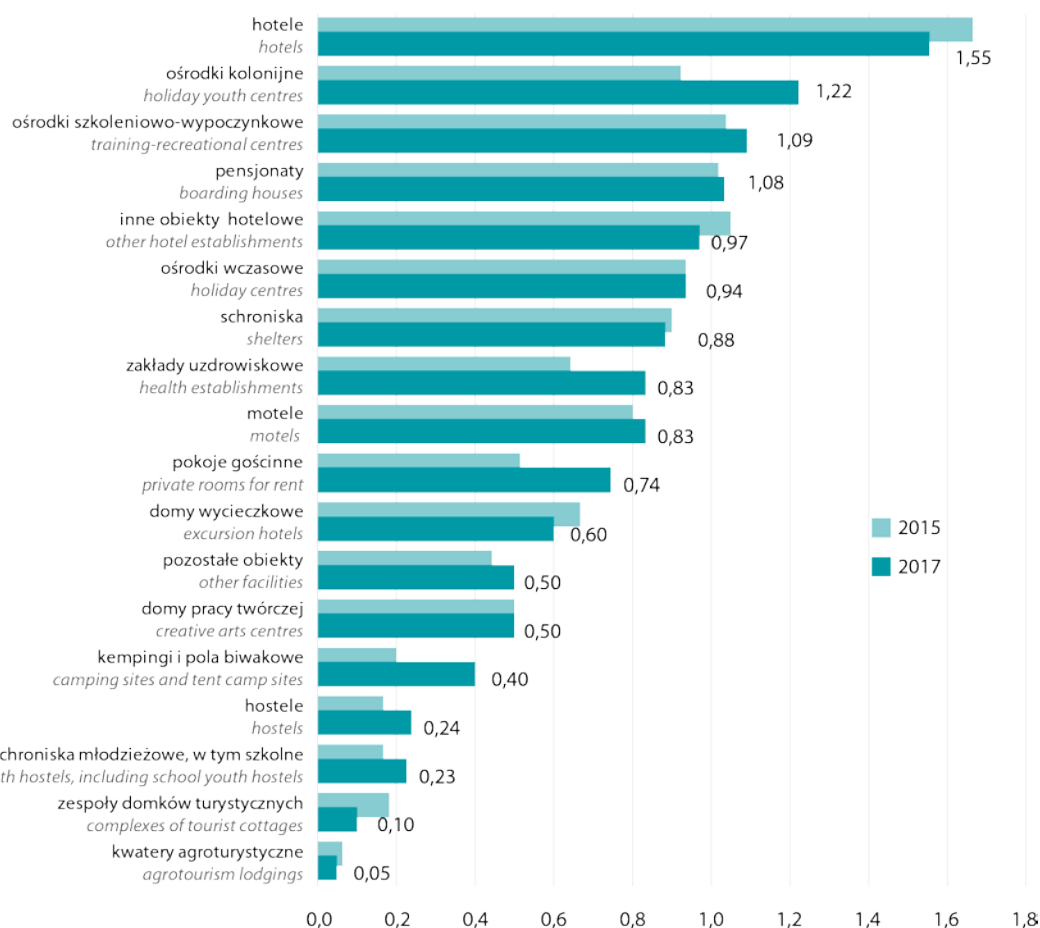
Wykres 12. Placówki gastronomiczne w obiektach noclegowych turystyki według typu
Stan w dniu 31 VII*Chart 12. Catering units in tourist accommodation establishments by type*
As of 31 VII

Wykres 13. Placówki gastronomiczne w obiektach noclegowych turystyki w przeliczeniu na 1 obiekt noclegowy według typu obiektu noclegowego

Stan w dniu 31 VII

Chart 13. Catering units in tourist accommodation establishments per 1 tourist accommodation establishment by type of accommodation establishments

As of 31 VII

Placówki gastronomiczne najczęściej towarzyszyły hotelom. W 2017 roku na 100 hoteli przypadało 155 placówek gastronomicznych, a w 2015 roku wskaźnik przyjmował jeszcze wyższe wartości i wynosił 166. Licznie placówki gastronomiczne występowały w ośrodkach kolonijnych, w 2017 roku było ich 122 na 100 ośrodków, podczas gdy w 2015 roku – jedynie 92. Ponadto w 2017 roku przeciętna liczba placówek gastronomicznych na 100 obiektów była wyższa niż 100 w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych (109 na 100) oraz w pensjonatach (103 na 100).

Istnieje grupa obiektów noclegowych, przy których funkcjonujące placówki gastronomiczne należały do rzadkości. Do tej grupy należały kwatery agroturystyczne (5 placówek gastronomicznych na 100 kwater w 2017 roku), zespoły domków turystycznych (10 placówek na 100 obiektów), a także schroniska młodzieżowe łącznie ze szkolnymi i hostele, dla których przeciętna liczba placówek gastronomicznych na 100 obiektów wynosiła około 20.

Niektóre z typów placówek pojawiają się częściej przy danym typie obiektu noclegowego. I tak, restauracje w 2017 roku stanowiły dominującą grupę placówek gastronomicznych w hotelach (59,4% wszystkich placówek w tych obiektach), innych obiektach hotelowych (44,9%) i hostelach (40%), a także 1 działała przy zespole domków turystycznych. Bary i kawiarnie najczęściej towarzyszyły kempingom

(83,3% wszystkich placówek w tych obiektach), motelom (60%), schroniskom (46,7%) i hostelom (40,0%). Stołówki dominowały w szkolnych schroniskach młodzieżowych (80,0% wszystkich placówek w tych obiektach), ośrodkach wczasowych (74,0% wszystkich placówek w tych obiektach), ośrodkach kolonijnych (72,7%), kwaterach agroturystycznych (71,4%), domach wycieczkowych (66,7%), zakładach uzdrowiskowych (60%), pozostałych obiektach noclegowych (51,9%), schroniskach młodzieżowych (50,0%), ośrodkach szkolno-wypoczynkowych (50,0%), pensjonatach (45,2%) i pokojach gościnnych (40,6%), a także jedna działała przy domu pracy twórczej. Punkty gastronomiczne powstawały jako element uzupełniający, jedynie na polach biwakowych stanowiły jedyny typ funkcjonujących placówek gastronomicznych.

2.5. Zaplecze sportowo-rekreacyjne w turystycznych obiektach noclegowych

2.5. *Sport and recreational infrastructure in tourist accommodation establishments*

Rozwojowi bazy noclegowej towarzyszy wzmocnienie zaplecza sportowo-rekreacyjnego lub konferencyjnego poszerzającego i uatrakcyjniającego ofertę.

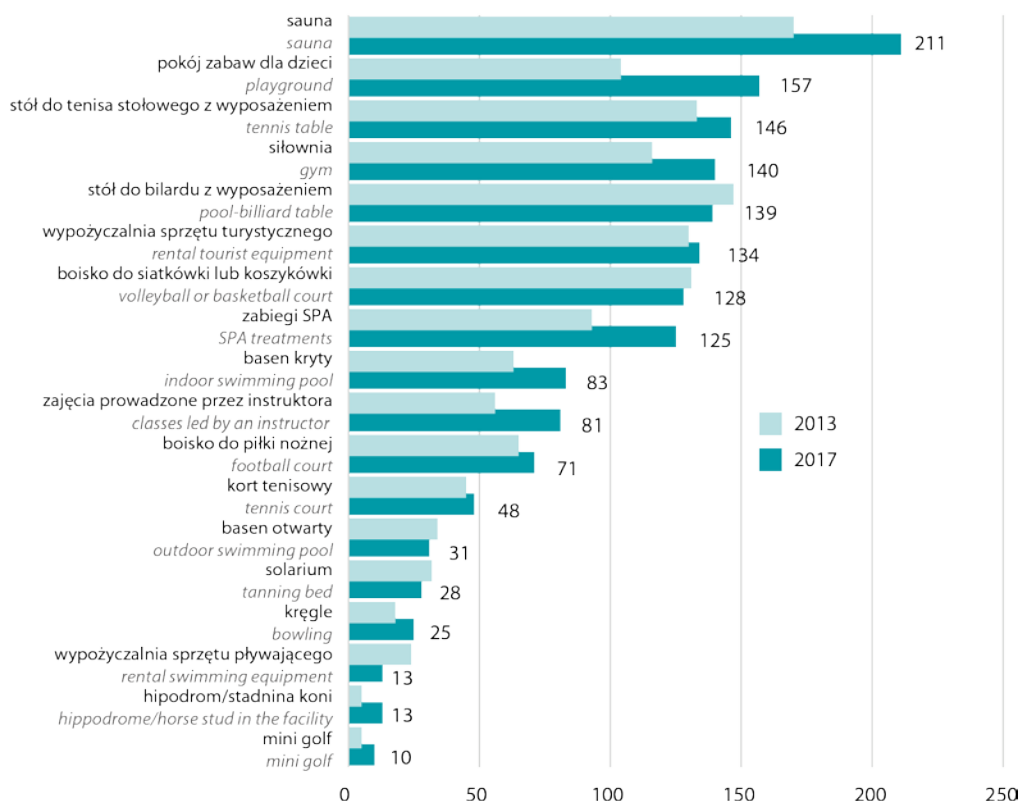
Do zaplecza sportowo-rekreacyjnego zaliczono:

- boisko do siatkówki lub koszykówki
- boisko do piłki nożnej
- kort tenisowy
- basen kryty i basen otwarty
- siłownię
- saunę
- solarium
- zabiegi SPA
- zabiegi rehabilitacyjne (masaże, fizykoterapia itp.)
- zajęcia prowadzone przez instruktora (np. fitness, joga, aerobik, gimnastyka)
- stół do bilardu lub stół do tenisa stołowego z wyposażeniem
- kręgle
- mini golfa
- wypożyczalnię sprzętu pływającego
- wypożyczalnię sprzętu turystycznego (np. rowery, nordic walking, narty, łyżwy, rolki)
- pokój zabaw dla dzieci
- hipodrom/stadninę koni w obiekcie

Wśród zaplecza sportowo-rekreacyjnego dostępnego w obiektach noclegowych turystyki najwięcej funkcjonowało saun (211 w 2017 roku), pokoi zabaw dla dzieci (157), stołów do tenisa (146) i siłowni (140). Do nielicznych atrakcji w obiektach noclegowych turystyki należały w 2017 roku: mini golf (10 sztuk), hipodrom lub stadnina koni (13) oraz wypożyczalnia sprzętu pływającego (13).

Wykres 14. Obiekty noclegowe turystyki posiadające zaplecze sportowo-rekreacyjne według typu
Stan w dniu 31 VII

Chart 14. *Tourist accommodation establishments equipped with sport and recreation facilities by type of facilities*
As of 31 VII

Porównując zmiany w wyposażeniu obiektów noclegowych turystyki w zaplecze sportowo-rekreacyjne można zauważyć dynamiczny wzrost w 2017 roku w porównaniu do 2013 roku takich atrakcji jak: pokoje zabaw dla dzieci (o 53, tj. 51%), mini golf (o 5, tj. 100%), hipodromy (o 8, tj. 160%), a także zajęcia prowadzone przez instruktora (o 25, tj. 45%), kręgle (o 7, tj. 39%), zabiegi SPA (o 32, tj. 34%), kryty basen (o 20, tj. 32%), a także sauna (o 41, tj. 24%).

Jednocześnie zmalał dostęp w obiektach noclegowych turystyki do wypożyczalni sprzętu pływającego (spadek o 11, tj. 46%), solarium (o 4, tj. 13%), basenu otwartego (o 3, tj. 9%), stołów do bilarda (o 8, tj. 5%) i boisk do siatkówki lub koszykówki (o 3, tj. 2%).

2.6. Zaplecze konferencyjne w turystycznych obiektach noclegowych

2.6. Conference infrastructure in tourist accommodation establishments

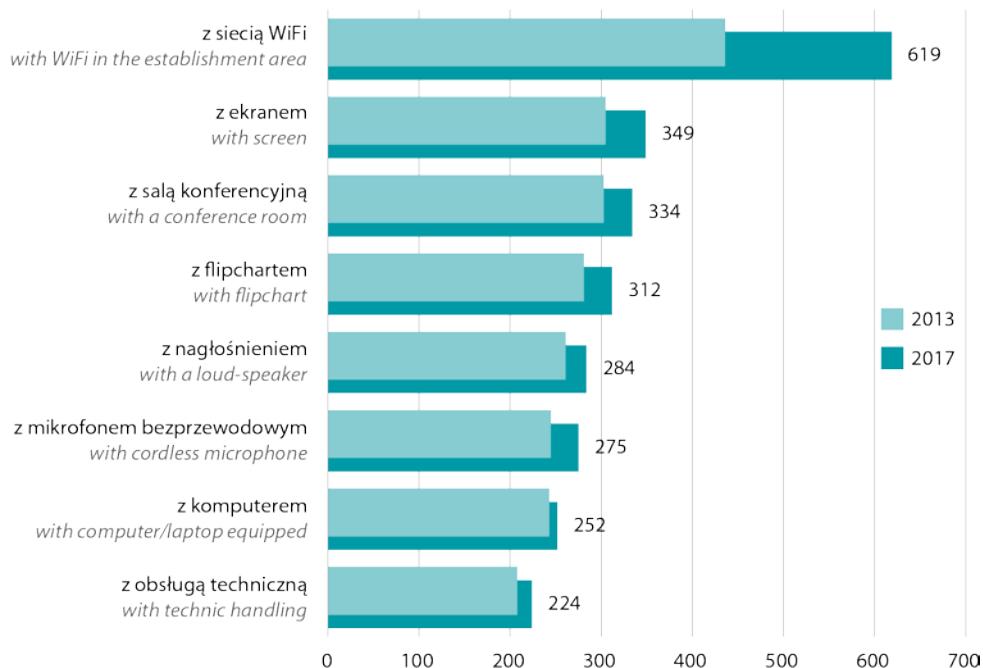
Wiele obiektów noclegowych turystyki rozbudowało swoją ofertę o usługi konferencyjne. W 2017 roku 334 obiekty noclegowe wyposażone były w salę konferencyjną, podczas gdy w 2013 roku było ich jedynie 303. Łącznie liczba dostępnych w obiektach noclegowych sal konferencyjnych na obszarze województwa dolnośląskiego wynosiła w 2017 roku - 720. W porównaniu z 2013 rokiem (ostatnim rokiem badania obiektów noclegowych turystyki dotyczącego zaplecza konferencyjnego) liczba obiektów noclegowych wyposażonych w sale konferencyjne wzrosła o 31 obiektów, tj. 10,2%. W tym samym czasie liczba sal

konferencyjnych zwiększyła się o 81, tj. o 12,7%. Łącznie w 2017 roku do dyspozycji było 46 735 miejsc. Było to o 16% więcej miejsc w salach konferencyjnych niż w roku referencyjnym, tj. w 2013 roku.

Wykres 15. Obiekty noclegowe turystyki z zapleczem konferencyjnym

Stan w dniu 31 VII

Chart 15. Tourist accommodation establishments equipped with conference infrastructure
As of 31 VII

Najwięcej miejsc w salach konferencyjnych oferowały hotele (33 tys.). Powyżej 1 tys. miejsc w salach konferencyjnych dostępne było w innych obiektach noclegowych, pokojach gościnnych, ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych, ośrodkach czasowych oraz pensjonatach.

Obiekty noclegowe z salą konferencyjną skupione były w 2017 roku w 3 ośrodkach: we Wrocławiu (48 obiektów z salą konferencyjną), Karpaczu (34 obiekty) i Szklarskiej Porębie (32 obiekty). W miejscowościach tych zlokalizowanych było 34% obiektów noclegowych województwa posiadających sale konferencyjne. Ponadto 10 lub więcej obiektów z salą konferencyjną było w Polanicy Zdroju (13), Jeleniej Górze (11), Kudowie Zdroju (11) oraz Bystrzycy Kłodzkiej (10).

Tabela 19. Obiekty noclegowe turystyki z zapleczem konferencyjnym w 2017 r.
Stan w dniu 31 VII

Table 19. Tourist accommodation establishments equipped with conference infrastructure in 2017
As of 31 VII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Obiekty z salami konferencyjnymi <i>Facilities with a conference rooms</i>	Liczba sal <i>Number of conference rooms</i>	Miejsca w salach konferencyjnych <i>Seats in conference rooms</i>	
			ogółem <i>total</i>	lokata <i>place</i>
Hotele <i>Hotels</i>	183	462	33 079	1
Inne obiekty hotelowe <i>Other hotel facilities</i>	32	81	3 030	2
Pokoje gościnne <i>Rooms for rent</i>	11	25	2 516	3
Ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe <i>Training-recreational centres</i>	21	46	2 217	4
Ośrodki wczasowe <i>Holiday centres</i>	22	31	1 955	5
Pensjonaty <i>Boarding houses</i>	20	24	1 270	6
Szkolne schroniska młodzieżowe <i>School youth hostels</i>	6	8	578	7
Inne obiekty ^a <i>Miscellaneous facilities^a</i>	11	13	540	8
Zakłady uzdrowiskowe <i>Health establishments</i>	11	12	490	9
Ośrodki kolonijne <i>Holiday youth centres</i>	6	6	370	10
Schroniska młodzieżowe <i>Youth hostels</i>	3	4	340	11
Kempingi <i>Camping sites</i>	2	2	140	12
Schroniska <i>Shelters</i>	2	2	80	13
Domy wycieczkowe <i>Excursion hostels</i>	2	2	70	14
Domy pracy twórczej <i>Creative arts centres</i>	1	1	30	15
Kwatery agroturystyczne <i>Agrotourism lodgings</i>	1	1	30	16

^a W tym obiekty, które nie odpowiadają warunkom kategoryzacji przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów.
a Of which facilities not meeting the category requirements of any particular kind of establishments were also included in this group.

2.7. Udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością ruchową

2.7. Adaptation for people with reduced mobility

Na obszarze województwa dolnośląskiego poprawie uległa dostępność obiektów noclegowych dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Spośród 4 badanych udogodnień najwięcej obiektów (215) posiadało w 2017 roku windę przystosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową oraz pochylnię wjazdową (210 obiektów). Niewiele mniej obiektów (191) dysponowało parkingiem z wyznaczonymi miejscami. Najbardziej spotykanym w dolnośląskich obiektach noclegowych udogodnieniem były drzwi automatycznie otwierane, którym dysponowały 123 obiekty noclegowe turystyki.

Udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością ruchową spotykane najczęściej były w 2017 roku w hotelach, zakładach uzdrowiskowych oraz innych obiektach hotelowych.

Najwięcej udogodnień dla osób z niepełnosprawnością ruchową odnotowano w 2017 roku w obiektach

noclegowych turystyki zlokalizowanych we Wrocławiu, a także w Karpaczu, Szklarskiej Porębie, Świeradowie Zdroju i Polanicy-Zdrój.

Wykres 16. Obiekty noclegowe turystyki wyposażone w udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością ruchową

Stan w dniu 31 VII

Chart 16. Tourist accommodation establishments equipped with facilities for persons with reduced mobility
As of 31 VII

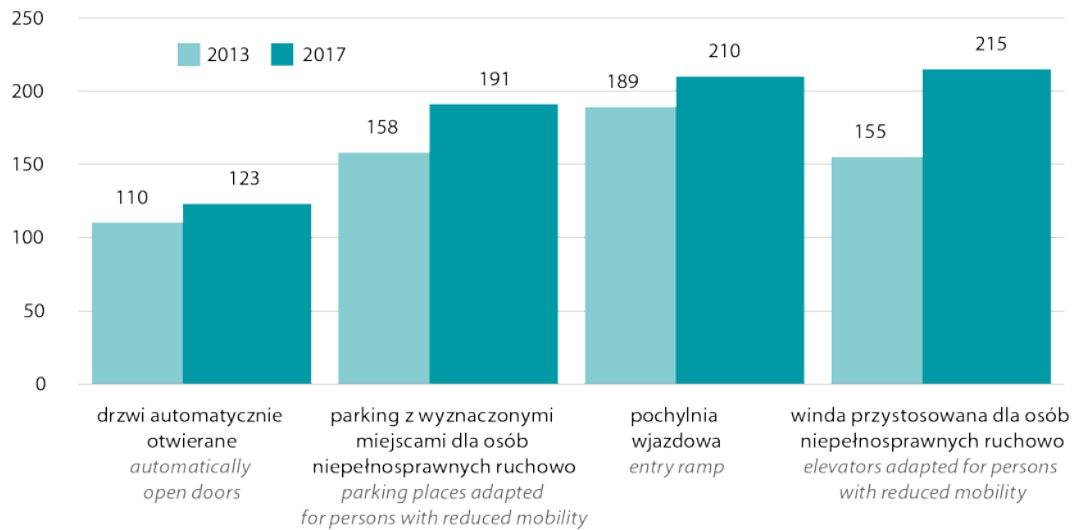

Tabela 20. Wybrane obiekty noclegowe turystyki wyposażone w udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością ruchową w 2017 r.

Stan w dniu 31 VII

Table 20. Selected tourist accommodation establishments equipped with adaptation for persons with reduced mobility in 2017

As of 31 VII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Obiekty posiadające <i>Facilities equipped with</i>			
	pochylnię wjazdową <i>entry ramp</i>	drzwi otwierane automatycznie <i>automatically open doors</i>	windę dla osób niepełnosprawnych ruchowo <i>elevators adapted for persons with reduced mobility</i>	parking z miejscami dla osób niepełnosprawnych <i>parking places adapted for persons with reduced mobility</i>
Hotele <i>Hotels</i>	103	87	123	110
Pensjonaty <i>Boarding houses</i>	11	4	8	10
Inne obiekty hotelowe <i>Other hotel facilities</i>	21	8	15	14
Schroniska młodzieżowe <i>Youth hostels</i>	3	1	3	2
Szkolne schroniska młodzieżowe <i>School youth hostels</i>	3	–	4	3
Ośrodki wczasowe <i>Holiday centres</i>	9	1	5	5
Ośrodki kolonijne <i>Holiday youth centres</i>	2	–	–	2
Ośrodki szkoleniowo -wypoczynkowe <i>Training-recreational centres</i>	2	3	7	2
Kempingi <i>Camping sites</i>	3	–	–	4
Hostele <i>Hostels</i>	2	–	4	2
Zakłady uzdrowiskowe <i>Health establishments</i>	29	16	40	23
Pokoje gościnne <i>Rooms for rent</i>	6	1	5	6
Inne obiekty ^a <i>Miscellaneous facilities^a</i>	6	2	6	5

^a W tym obiekty, które nie odpowiadają warunkom kategoryzacji przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów.

^a Of which facilities not meeting the category requirements do any particular kind of establishments were also included in this group.

Rozdział 3

Chapter 3

Turystyczne obiekty noclegowe w gminach i powiatach

Tourist accommodation establishments in gminas and powiats

3.1. Dostępność turystycznych obiektów noclegowych

3.1. Availability of tourist accommodation establishments

3.1.1 Turystyczne obiekty noclegowe ogółem

3.1.1 Tourist accommodation establishments total

Obiekty noclegowe turystyki rozłożone są na obszarze województwa nierównomiernie, z wyraźną dominacją południowej części województwa i miasta Wrocław.

W lipcu 2017 roku na obszarze 119 gmin¹¹ województwa działało 951 obiektów noclegowych turystyki. Spośród nich około 50% zlokalizowanych było na obszarze gmin miejskich, a ponad 22% (tj. 213 obiektów) w granicach gmin miejsko-wiejskich. Biorąc pod uwagę liczbę miejsc noclegowych struktura wyglądała nieco odmiennie. Największa część (48,4%) położona była w gminach miejskich, na drugim miejscu uplasowały się miasta na prawach powiatu, w których dostępnych było 24,9% (w 2015 roku 25,3%) wszystkich miejsc noclegowych w województwie.

Tabela 21. Turystyczne obiekty noclegowe i miejsca noclegowe według typu gminy

Stan w dniu 31 VII

Table 21. Tourist accommodation establishments and bed places by type of gminas

As of 31 VII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Gminy z obiektami noclegowymi w 2017 r. <i>Gminas with facilities in 2017</i>	2015	2016	2017	2015	2016	2017
		obiekty noclegowe turystyki <i>facilities total</i>			miejsca noclegowe <i>bed places</i>		
Miasta na prawach powiatu <i>Cities with powiat status</i>	4	125	132	129	15 212	15 345	16 909
Gminy miejskie <i>Urban gminas</i>	27	440	480	479	29 507	32 654	32 836
Gminy wiejskie <i>Rural gminas</i>	41	118	124	130	6 113	6 850	7 109
Gminy miejsko-wiejskie ^a <i>Urban-rural gminas^a</i>	47	184	214	213	9 315	11 047	11 007
Dolnośląskie	119	867	950	951	60 147	65 896	67 861

a Łącznie z gminą Pieszyce, która w 2015 roku miała status gminy miejskiej.
a Including Pieszyce, which in 2015 has the status of urban gmina.

¹¹ Łączna liczba gmin 169.

Jednocześnie w latach 2015-2017 na obszarze gmin miejsko-wiejskich odnotowano najszybszy względny przyrost (dynamikę) turystycznych obiektów noclegowych (o 15,8%) oraz jeszcze większy przyrost miejsc noclegowych (o 18,2%). Wyraźne zwiększenie liczby miejsc noclegowych widoczne było także w gminach wiejskich (z 6,1 tys. do 7,1 tys., tj. o 16,3%), przy przyroście obiektów o 10,2%. Najwolniejszy przyrost względny obiektów i miejsc noclegowych zaobserwowano w miastach na prawach powiatu. Wynosił on odpowiednio 3,2% i 11,2%.

W efekcie tych zmian w latach 2015-2017 liczba obiektów i miejsc noclegowych dostępnych na obszarze gmin miejskich zwiększyła się o 39 obiektów i 3,3 tys. miejsc, a w miastach na prawach powiatu przybyły 4 obiekty i niemal 1,7 tys. miejsc noclegowych. Na zbliżonym poziomie wzrosła liczba miejsc noclegowych dostępnych w gminach miejsko-wiejskich, o 1,7 tys. przy zwiększeniu liczby obiektów o 29. Najmniej miejsc w ujęciu bezwzględnym przybyło na obszarach gmin wiejskich. Był to wzrost o 996 miejsc i 12 obiektów noclegowych turystyki.

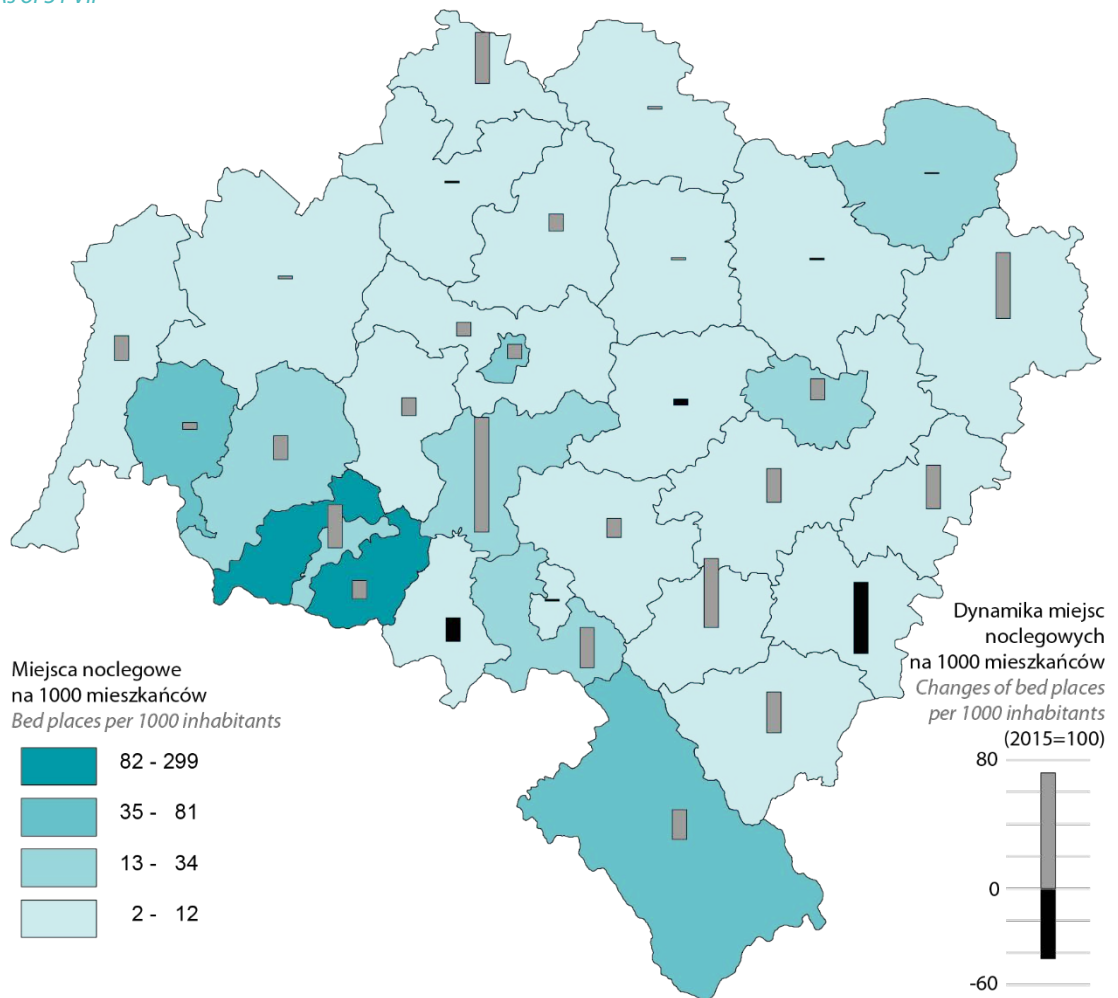
Oceniając zagospodarowanie turystyczne województwa dolnośląskiego uwagę zwracają silne dysproporcje w rozwoju funkcji turystycznej między powiatami i jeszcze większe pomiędzy gminami. Wartość wskaźnika funkcji turystycznej według Baretj'e i Deferta ustalona dla powiatów województwa kształtowała się w 2017 roku na poziomie od 1 miejsca noclegowego na 1000 mieszkańców (powiat górowski) do 299 w powiecie jeleniogórskim (w 2015 roku było to 268,0) (patrz Tabela 10.). Dużym (lecz na znacznie niższym poziomie w porównaniu do powiatu jeleniogórskiego), nasyceniem miejscami noclegowymi charakteryzowały się także powiaty: kłodzki (82 miejsca na 1000 mieszkańców w 2017 roku), lubański (63), wałbrzyski (33), miasto Jelenia Góra (29) oraz Wrocław (20). Warto zauważyć, że w badanym okresie odnotowano umacnianie się pozycji tych jednostek i wzrost wartości wskaźnika (od 4% w powiecie lubańskim do 25% w wałbrzyskim).

Największy wzrost wskaźnika (powyżej 30%) nastąpił w powiatach: jaworskim, dzierzoniowskim, oleśnickim, a także głogowskim. Powiaty te należały do jednostek o średnim lub niskim poziomie rozwoju funkcji turystycznej.

Mapa 2. Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców według powiatów w 2017 r.

Stan w dniu 31 VII

Map 2. *Bed places per 1000 inhabitants in powiats in 2017*
As of 31 VII

Spośród 30 powiatów województwa (łącznie z miastami na prawach powiatu) w latach 2015-2017 w 7 zaobserwowano spadek wartości wskaźnika. Największy spadek odnotowało w powiatach strzelińskim i kamiennogórskim. Pozostałe powiaty, dla których odnotowano spadek liczby miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców (a także bezwzględny spadek liczby miejsc noclegowych), to: średzki, trzebnicki, a także w niewielkim stopniu: polkowicki, milicki i miasto Wałbrzych.

Analizując liczbę miejsc noclegowych w ujęciu bezwzględnym na poziomie gmin szczególną uwagę zwracają dwie jednostki: miasto na prawach powiatu Wrocław (z 12,5 tys. miejscami noclegowymi w 2017 roku) oraz miasto Karpacz (10,4 tys. miejsc). W gminach tych zlokalizowanych było w 2017 roku 33,8% miejsc noclegowych województwa (w 2015 roku było to 35,6%). Jeżeli chodzi o liczbę obiektów, to turystyczne obiekty noclegowe dostępne we Wrocławiu i Karpaczu stanowiły 23,3% obiektów województwa (w 2015 roku 25,5%).

Spośród 119 gmin dysponujących w 2017 roku miejscami noclegowymi w 66 gminach liczba miejsc noclegowych w porównaniu z wartością z 2015 roku wzrosła (w przypadku 4 jednostek dotyczyło to powstania pierwszych w gminie obiektów objętych badaniem). W 27 gminach liczba miejsc noclegowych

nie uległa zmianie, a w 26 zmalała. W grupie 26 gmin znalazło się 7 gmin z pierwszej 20-stki jednostek oferujących w 2017 roku najwyższą liczbę miejsc (Tabela 22.). Były to gminy, w których odnotowano nieznaczny spadek liczby miejsc (nieprzekraczający 1%): Karpacz i Kudowa-Zdrój, gmin w których spadek liczby miejsc nie przekroczył 10%: Wałbrzych, Mysłakowice, Radków, a także gminy o ubytku miejsc noclegowych powyżej 10%: Stronie Śląskie i miasto Świdnica.

Jednocześnie w trzech gminach z pierwszej 10-tki odnotowano ponad 30% wzrost liczby miejsc noclegowych (Szklarska Poręba wzrost o 31,5%; Podgórzyn – o 49,3% i Polanica-Zdrój – o 63,3%).

Tabela 22. Ranking gmin województwa dolnośląskiego według liczby miejsc noclegowych (powyżej 500)
Stan w dniu 31 VII

Table 22. Ranking of gminas of Dolnośląskie voivodship by number of bed places (above 500)
As of 31 VII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	2015	2016	2017	
						ogółem <i>total</i>	lokata <i>place</i>
	obiekty noclegowe turystyki <i>tourist accommodation establishments, total</i>			miejscia noclegowe <i>bed places</i>			
Wrocław (mnpp)	77	83	82	11 007	11 083	12 553	1.
Karpacz (m.)	144	150	140	10 410	11 058	10 360	2.
Szklarska Poręba (m.)	82	91	94	4 116	4 946	5 412	3.
Kudowa-Zdrój (m.)	38	43	39	3 040	3 313	3 017	4.
Świeradów-Zdrój (m.)	40	47	44	2 866	3 175	2 960	5.
Polanica-Zdrój (m.)	25	33	36	1 563	2 195	2 553	6.
Jelenia Góra (mnpp)	30	30	28	2 265	2 310	2 346	7.
Duszniki-Zdrój (m.)	18	20	23	1 602	1 696	1 858	8.
Podgórzyn (w.)	19	22	24	1 175	1 563	1 754	9.
Legnica (mnpp)	9	10	10	1 094	1 107	1 186	10.
Lądek-Zdrój (m.-w.)	17	23	24	841	1 146	1 180	11.
Bystrzyca Kłodzka (m.-w.)	15	22	22	897	1 202	1 177	12.
Radków (m.-w.)	12	14	12	1 029	1 125	938	13.
Szczawno-Zdrój (m.)	12	14	14	800	887	916	14.
Wałbrzych (mnpp)	9	9	9	846	845	824	15.
Świdnica (m.)	9	9	9	787	806	687	16.
Piechowice (m.)	7	8	9	498	548	609	17.
Stronie Śląskie (m.-w.)	19	19	17	670	624	605	18.
Mysłakowice (w.)	9	9	9	635	638	581	19.
Lubin (m.)	7	8	8	473	537	534	20.

m. – gmina miejska, w. – gmina wiejska, m.-w. – gmina miejsko-wiejska, mnpp – miasto na prawach powiatu
m. – urban gmina, w. – rural gmina, m.-w. – urban-rural gmina, mnpp – city with powiat status.

W największym stopniu (ujęcie względne w relacji do 2015 roku) zwiększyła się liczba miejsc noclegowych w gminach o mało rozwiniętej bazie noclegowej turystyki (w szczególności gminach wiejskiej Jerzmanowa, miejsko-wiejskich: Syców, Twardogóra, Pieszyce, Świerzawa, wiejskich Miękinia i Krotoszyce, a także miejsko-wiejskich: Wołów i Mieroszów). Liczba miejsc noclegowych zmniejszyła się w największym stopniu w gminie wiejskiej Stara Kamienica, miejsko-wiejskich: Gryfów Śląski, Strzelin, wiejskich Jeżów Sudecki, Oleśnica i Chojnów, a także miejsko-wiejskich Kąty Wrocławskie i Brzeg Dolny. Podobnie jak w przypadku gmin o wysokiej dynamice przyrostu miejsc noclegowych, tak i w tym przypadku były to jednostki o niskim poziomie rozwoju bazy noclegowej turystyki.

Mapa 3. Miejsca noclegowe w gminach w 2017 r.

Stan w dniu 31 VII

Map 3. Bed places in gminas in 2017
As of 31 VII

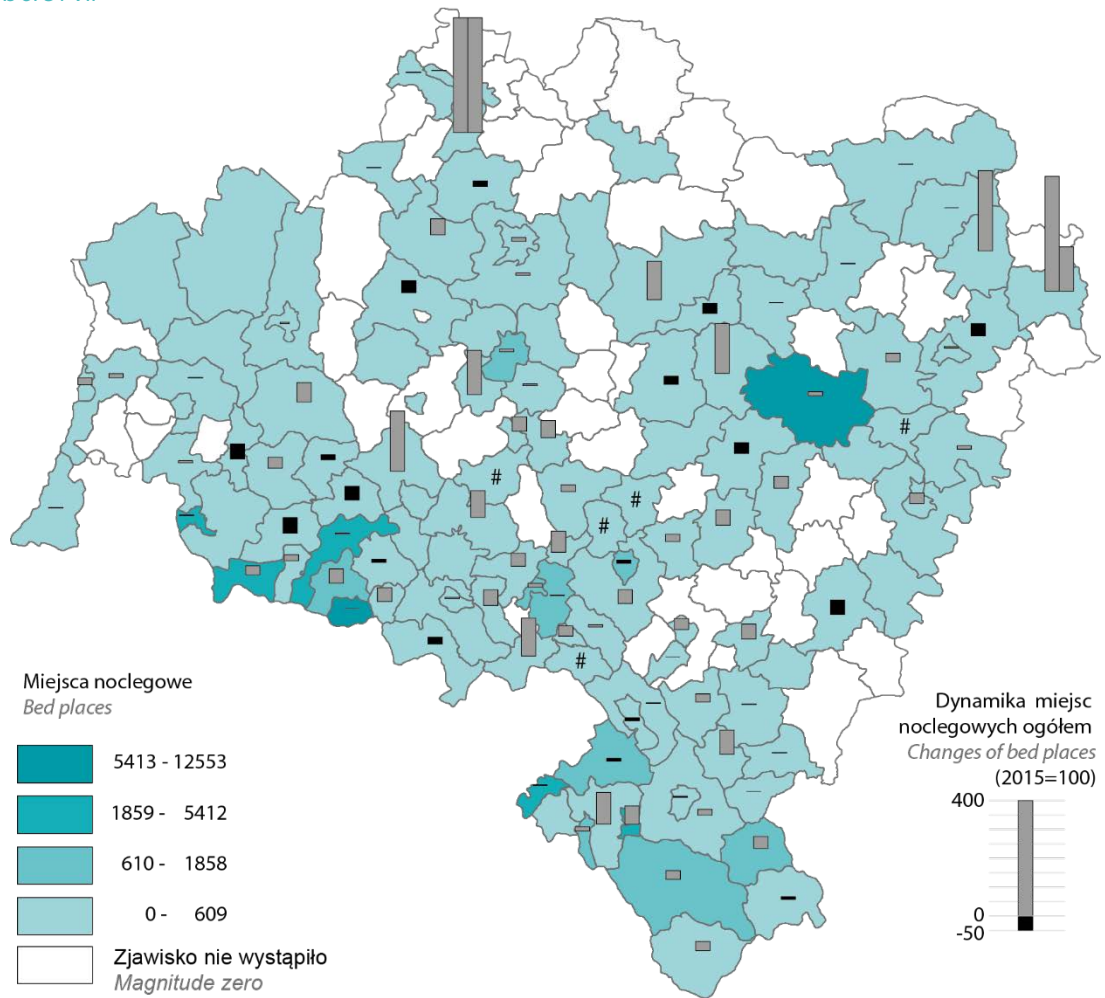

Tabela 23. Zakłady uzdrowiskowe w 2017 r.

Stan w dniu 31 VII

Table 23. Health establishments in 2017
As of 31 VII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Obiekty <i>Facilities</i>	Miejsca noclegowe <i>Bed places</i>	
		ogółem <i>total</i>	udział w ogólnej liczbie oferowanych miejsc noclegowych w % <i>share in total bed places in %</i>
Kudowa-Zdrój (m.)	6	835	27,7
Polanica-Zdrój (m.)	7	749	29,3
Jelenia Góra (mnpp)	6	703	30,0
Świeradów-Zdrój (m.)	5	621	21,0
Szczawno-Zdrój (m.)	7	574	62,7
Duszniki-Zdrój (m.)	4	445	24,0
Lądek-Zdrój (m.-w.)	4	403	34,2
Jedlina-Zdrój (m.)	2	114	x
Bystrzyca Kłodzka (m.-w.)	2	110	9,3

m. – gmina miejska, w. – gmina wiejska, m.-w. – gmina miejsko-wiejska, mnpp – miasto na prawach powiatu
m. – urban gmina, w. – rural gmina, m.-w. – urban-rural gmina, mnpp – city with powiat status.

Pod względem dostępności miejsc noclegowych w gminach widoczna jest silna pozycja gmin o rozwiniętej funkcji uzdrowiskowej. Spośród 9 gmin województwa dolnośląskiego posiadających zakłady uzdrowiskowe, w rankingu 20 gmin województwa oferujących największą liczbę miejsc noclegowych w 2017 roku znalazło się 8 gmin uzdrowiskowych (wszystkie z wyjątkiem miasta Jedlina-Zdrój).

W mieście o największej liczbie miejsc noclegowych w zakładach uzdrowiskowych Kudowie-Zdrój (4. lokata w rankingu gmin o najwyższej liczbie miejsc noclegowych w 2017 roku) działające w 2017 roku 6 zakładów uzdrowiskowych oferowało 27,7% miejsc noclegowych dostępnych w gminie. W przypadku miasta Szczawno-Zdrój, oferującego 574 miejsca noclegowe w 7 zakładach uzdrowiskowych, oferta zakładów uzdrowiskowych stanowiła aż 62,7% dostępnych w gminie miejsc noclegowych.

3.1.2 Obiekty hotelowe

3.1.2 Hotels and similar facilities

W 2017 roku w województwie działało 416 obiektów hotelowych obejmujących hotele, motele, pensjonaty oraz inne obiekty hotelowe. Wszystkie były obiektami całorocznymi. Obiekty hotelowe działały w 29 spośród 30 powiatów i miast na prawach powiatu województwa (z wyjątkiem powiatu górowskiego).

Obiekty hotelowe oferowały 55,1% wszystkich miejsc noclegowych województwa. W szczególności dużą część miejsc zapewniały obiekty hotelowe w 4 miastach na prawach powiatu. W tym przypadku miejsca noclegowe w obiektach hotelowych stanowiły 75,2% wszystkich miejsc noclegowych na terenie tych miast.

Tabela 24. Obiekty hotelowe i miejsca noclegowe według typu gminy
Stan w dniu 31 VII

Table 24. *Hotels and similar facilities and bed places by type of gmina*
As of 31 VII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	2015	2016	2017
	obiekty hotelowe <i>hotels and similar facilities</i>			miejsca noclegowe <i>bed places</i>		
Miasta na prawach powiatu <i>Cities with powiat status</i>	83	90	88	11 882	12 386	12 718
Gminy miejskie <i>Urban gminas</i>	186	207	207	14 800	16 649	16 691
Gminy wiejskie <i>Rural gminas</i>	42	47	50	2 925	3 512	3 581
Gminy miejsko-wiejskie ^a <i>Urban-rural gminas^a</i>	63	70	71	3 544	4 179	4 370
Dolnośląskie	374	414	416	33 151	36 726	37 360

a Łącznie z gminą Pieszyce, która w 2015 roku miała status gminy miejskiej.
a Including Pieszyce, which in 2015 has the status of urban gmina.

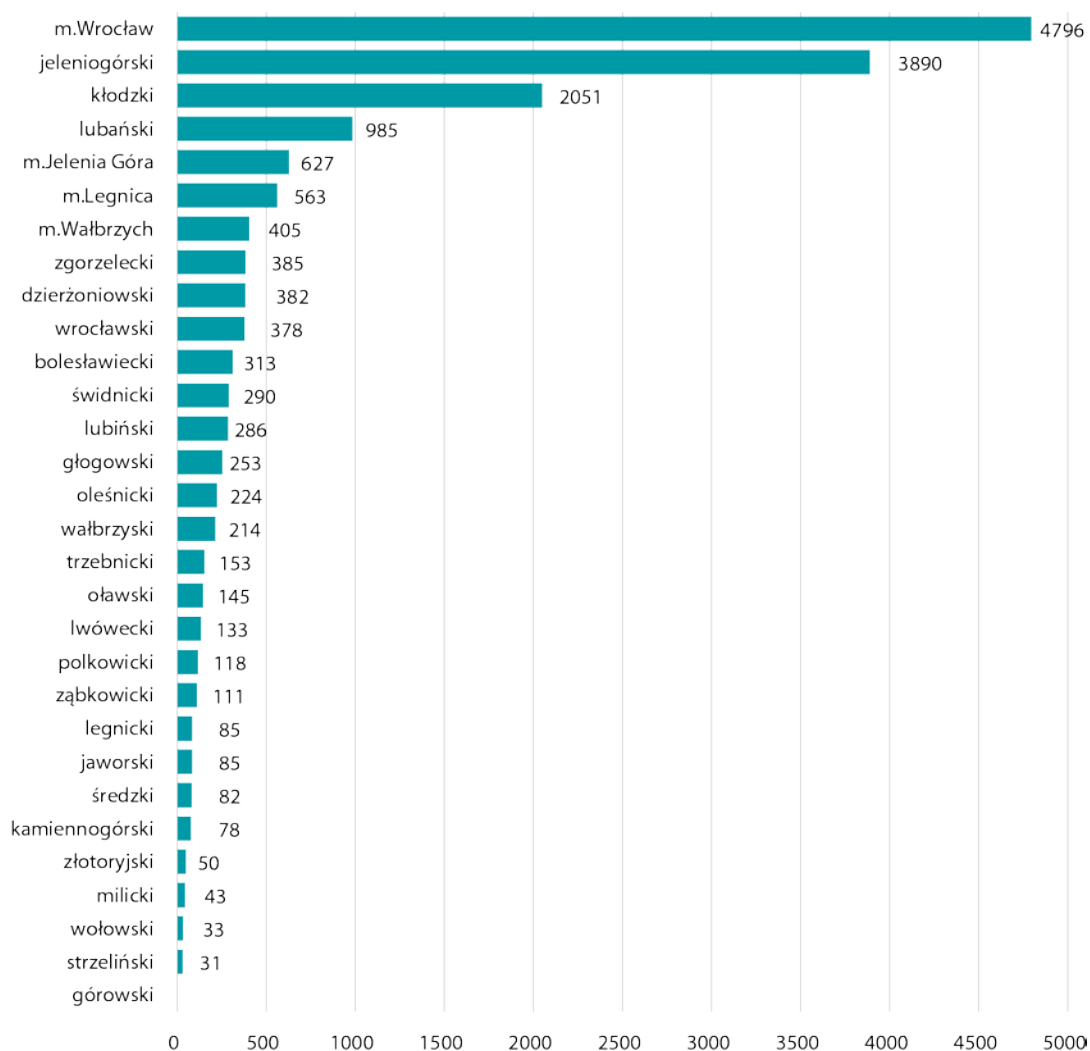
Najmniejsze znaczenie miejsca noclegowe oferowane przez obiekty hotelowe odgrywały w gminach miejsko-wiejskich, które w 2017 roku zapewniały 39,7% miejsc noclegowych w tych gminach. W gminach miejskich i wiejskich obiekty hotelowe oferowały ok. 50% wszystkich miejsc noclegowych.

W ujęciu bezwzględny w 2017 roku najwięcej miejsc noclegowych dostępnych było na obszarze gmin miejskich (16,7 tys., co stanowiło 44,7% wszystkich miejsc noclegowych w obiektach hotelowych województwa) oraz miast na prawach powiatu (12,7 tys., tj. 34% wszystkich miejsc w obiektach hotelowych).

Chociaż gminy wiejskie i miejsko-wiejskie oferowały małą część miejsc noclegowych, to właśnie w nich odnotowano w latach 2015-2017 największą dynamikę wzrostu liczby obiektów hotelowych i miejsc noclegowych. W gminach wiejskich i miejsko-wiejskich odnotowano o 8 obiektów hotelowych więcej, co oznaczało 19,0% obiektów hotelowych więcej w gminach wiejskich i 12,7% w gminach miejsko-wiejskich. W szybszym tempie rosła liczba miejsc, która w gminach wiejskich zwiększyła się o 656, tj. o 22,4%, a w miejsko-wiejskich o 826, czyli o 23,3%.

Wykres 17. Pokoje w obiektach hotelowych w powiatach w 2017 r.
Stan w dniu 31 VII

Chart 17. Rooms in hotels and similar facilities in powiats in 2017
As of 31 VII

Rozwój bazy noclegowej obiektów hotelowych obserwowany był także w miastach stanowiących samodzielne jednostki administracyjne (gminy miejskie i miasta na prawach powiatu), przy czym nieco wolniejszy obserwowany był w miastach na prawach powiatu. W gminach miejskich liczba obiektów hotelowych wzrosła w ujęciu bezwzględnym o 21, tj. o 11,3%. Wiązało się to ze zwiększeniem bazy noclegowej o 1,9 tys. miejsc noclegowych, tj. o 12,8%. W miastach na prawach powiatu przybyło 5 obiektów hotelowych (wzrost o 6,0%) i 836 miejsc noclegowych (wzrost o 7,0%).

Łącznie obiekty hotelowe w 2017 roku oferowały prawie 17,2 tys. pokoi, z czego niemal 17,0 tys., tj. 98,9%, posiadało pełen węzeł sanitarno-higieniczny. Spośród 29 powiatów i miast na prawach powiatów województwa, w których zlokalizowane były obiekty hotelowe, w 20 wszystkie oferowane pokoje dysponowały pełnym węzłem higieniczno-sanitarnym. Największy udział pokoi z brakiem pełnego węzła higieniczno-sanitarnego zidentyfikowano w powiatach: głogowskim (brak pełnego węzła dotyczył 41,9% pokoi), zgorzeleckim (9,9%), jaworskim (8,2%), legnickim (4,7%), lubańskim (2,8%), a także w nieznacznym stopniu dotyczyło to pokoi obiektów hotelowych powiatów: kłodzkiego, miasta Wałbrzych, oleśnickiego oraz lubańskiego.

W przekroju powiatów najbardziej rozbudowaną bazę noclegową w obiektach hotelowych posiadał w 2017 roku Wrocław. W mieście tym na gości czekało blisko 4,8 tys. pokoi. Bogatą ofertą noclegową dysponował także powiat jeleniogórski, w którym do dyspozycji gości było 3,9 tys. pokoi oraz powiat kłodzki z niemal 2,1 tys. pokoi. W kolejnych w rankingu powiatów liczba pokoi w obiektach hotelowych nie przekroczyła 1000 i wynosiła w lubańskim – 985 i mieście na prawach powiatu Jelenia Góra - 627.

Do powiatów o najmniej rozwiniętej bazie noclegowej (posiadających mniej niż 100 pokoi w obiektach hotelowych) należały: strzeliński (31 pokoi), wołowski (33), milicki (43), złotoryjski (50), kamiennogórski (78), średzki (82), jaworski (85) i legnicki (85).

3.1.3 Stopień wykorzystania miejsc noclegowych i pokoi

3.1.3 Occupancy rate of bed places and rooms

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych we wszystkich obiektach noclegowych turystyki różnił się między powiatami. W województwie dolnośląskim w 2017 roku kształtował się on na poziomie 36,9% i była to najwyższa wartość wskaźnika w ostatnich 3 latach (o 3,8 p.proc. wyższa niż w 2015 roku). W przekroju powiatów stopień wykorzystania miejsc noclegowych we wszystkich obiektach noclegowych turystyki wahał się od 6,6% do 46,7% w 2015 roku oraz od 12,6% do 49,7% w 2017 roku.

Wśród 30 powiatów, dla których ustalono wartość wskaźnika, w 5 jego poziom w każdym z badanych lat przekroczył poziom wykorzystania miejsc noclegowych dla województwa. Tak wysokim stopniem wykorzystania miejsc noclegowych w latach 2015-2017 charakteryzowały się: miasto Jelenia Góra (39,5% w 2015 roku i 49,7% w 2017 roku), miasto Wrocław (45,9% i 49,0%), powiat wałbrzyski (46,7% i 45,9%), powiat lubański (40,7% i 45,7%) oraz powiat kłodzki (36,9% i 41,6%). Ponadto bardzo dobre wyniki na tle pozostałych powiatów (powyżej wartości dla województwa) w ostatnim roku objętym analizą osiągnęły obiekty noclegowe miast Wałbrzych i Legnica oraz powiatów oławskiego i zgorzeleckiego.

W trzech powiatach stopień wykorzystania miejsc noclegowych w każdym z badanych lat należał do jednego z pięciu najniższych w województwie. Do tych powiatów zaliczyć należy powiat górowski (brak prezentowanych danych wynika z tajemnicy statystycznej), a także powiaty kamiennogórski (13,3% w 2015 roku i 18,3% w 2017 roku) oraz milicki (19,5% i 21,4%).

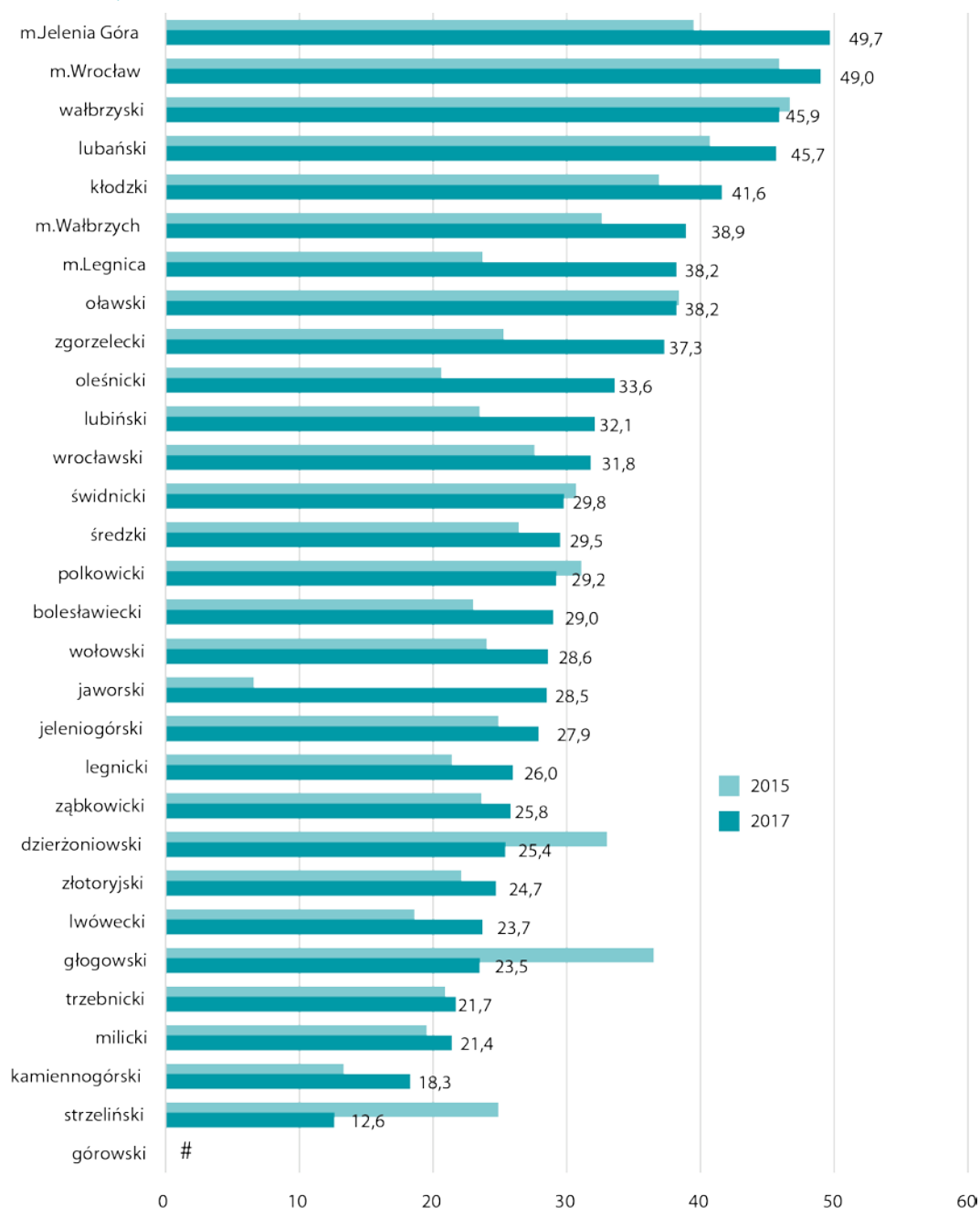
Analizując zmiany sytuacji w powiatach w latach 2015-2017 uwagę zwraca grupa 5 powiatów, w których stopień wykorzystania miejsc noclegowych wzrósł o ponad 10 p.proc. Wśród tej grupy znalazły się 3 powiaty o najwyższym poziomie wskaźnika w 2017 roku i były to: miasto Jelenia Góra (poprawa o 10,2 p.proc.), miasto Legnica (o 14,5 p.proc.) i powiat zgorzelecki (o 12,0 p.proc.). Pozostałe dwa powiaty, które w największym stopniu poprawiły wykorzystanie miejsc noclegowych w obiektach hotelowych, to powiaty: oleśnicki (z 20,6% do 33,6%, o 13,0 p.proc.) oraz jaworski (z 6,6% do 28,5%, poprawa o 21,9 p.proc.).

Wyższe wartości wskaźników stopnia wykorzystania miejsc noclegowych osiągnięto dla obiektów hotelowych obejmujących hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe. W 2017 roku wartości wskaźników dla 29 powiatów z tego typu obiektami przyjmowały wartości od 14,1% do 50,0% (przy wartości dla województwa na poziomie 37,7%). Liderami w tym zakresie okazały się: miasto Wrocław i w dalszej kolejności, osiągając poziom powyżej 40%, powiaty: lubański, oławski, wałbrzyski oraz miasto Wałbrzych.

Najmniej korzystnie kształtowała się sytuacja w powiatach: milickim (14,1%), lwóweckim (22,5%) i głogowskim (23,7%).

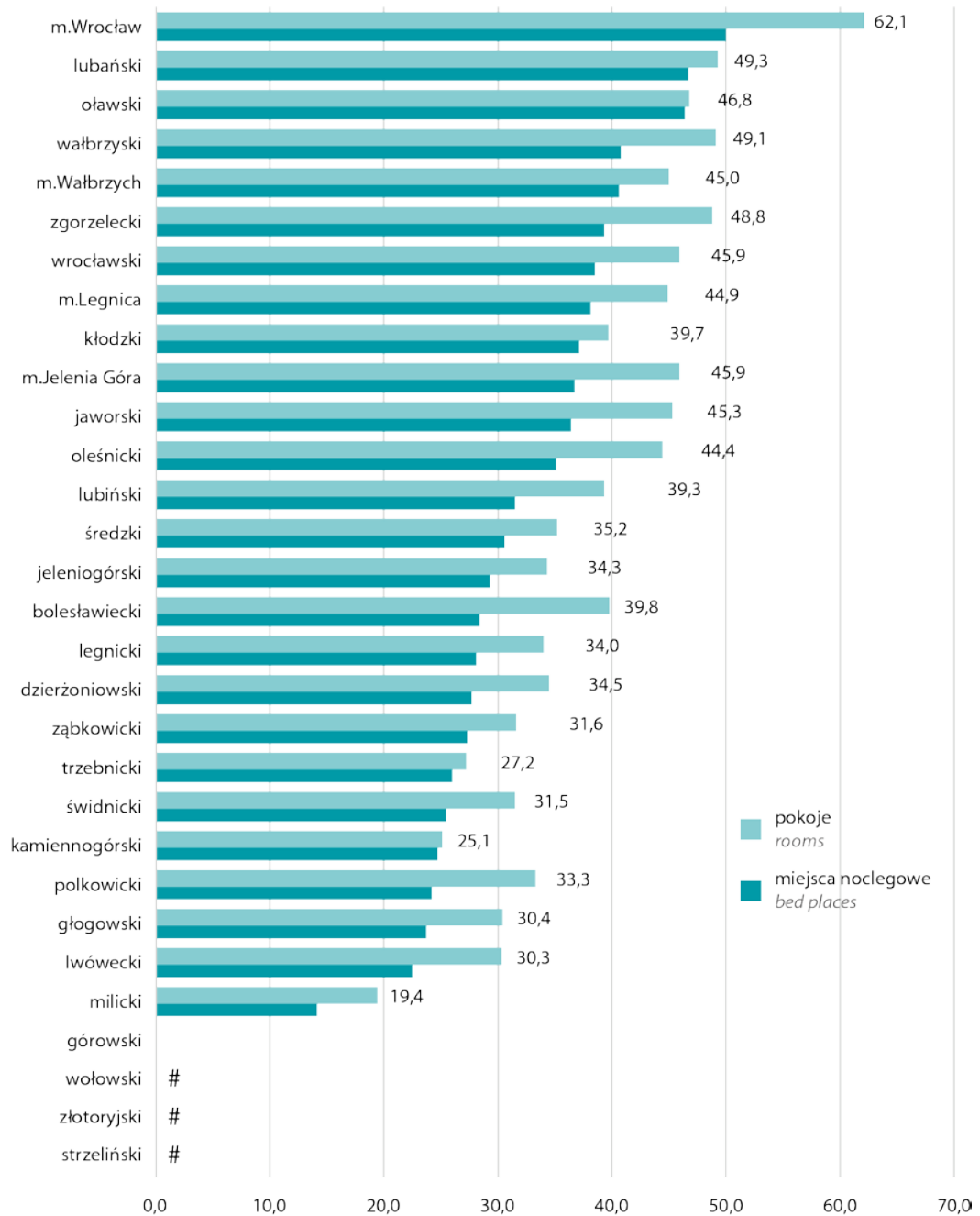
Stopień wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych w 2015 roku wyniósł 40,8%, a w 2017 roku wzrósł do 45,5%. Wyższe wartości odnotowano także w przekroju powiatów. W 2015 roku stopień wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych wahał się od 10,3% do 57,8%, by w 2017 roku przyjąć wartości z przedziału 19,4% do 62,1%.

Wykres 18. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ogółem w powiatach (%)
 Chart 18. Occupancy rate of bed places total in powiats (%)

Wykres 19. Stopień wykorzystania pokoi i miejsc noclegowych w obiektach hotelowych w powiatach w 2017 r. (%)

Chart 19. Occupancy rate of bed places and rooms in hotels and similar facilities in powiats in 2017 (%)

3.2. Ruch turystyczny w gminach i powiatach

3.2. Tourist traffic in gminas and powiats

3.2.1 Turyści

3.2.1. Tourists

W 2015 roku województwo dolnośląskie odwiedziło 2,6 mln turystów. Rok później było to blisko 3,1 mln (o 451,0 tys. osób więcej, tj. o 17,2%), a w 2017 roku liczba turystów korzystających z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych województwa posiadających co najmniej 10 pokoi przekroczyła 3,3 mln osób (wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 251,0 tys. osób, tj. o 8,2%).

Turysta

osoba podróżująca do głównego miejsca docelowego znajdującego się poza jej zwykłym otoczeniem, na czas krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, o ile nie jest nim zatrudnienie przez podmiot gospodarczy miejscowy dla odwiedzanego obszaru.

Korzystający z noclegów to liczba osób (turystów), które rozpoczęły pobyt w obiekcie, tj. zostały zameldowane.

Największa część turystów odwiedziła miasta na prawach powiatu. W 2015 roku było to 1 231,0 tys. osób, tj. 47,0% wszystkich turystów korzystających z noclegów w województwie. W 2017 roku liczba turystów odwiedzających miasta na prawach powiatu w porównaniu z 2015 rokiem wzrosła o 193,6 tys. osób (15,7%) do poziomu około 1 424,7 tys. osób.

Gminy miejskie województwa dolnośląskiego w 2017 roku odwiedziło 36,6% wszystkich turystów odnotowanych w województwie. W ujęciu bezwzględnym było to 1 217,1 tys. osób. W porównaniu z 2015 rokiem oznacza to wzrost o 34,1% (tj. o 309,2 tys. osób).

Wysokim tempem wzrostu liczby turystów charakteryzowały się jednostki, w których liczba turystów w ujęciu bezwzględnym była najniższa, tj. gminy wiejskie i miejsko-wiejskie. O ile gminy miejsko-wiejskie w 2015 roku odwiedziło 250,7 tys. osób korzystających z noclegów, to dwa lata później było to już o 122,7 tys., czyli o 49,0%, osób więcej (373,4 tys. osób). Gminy wiejskie w 2015 roku odwiedziło 230,8 tys. osób (9,2% odwiedzających województwo), a w 2017 roku było to o 33,1%, czyli o 76,4 tys. osób więcej (9,6% odwiedzających województwo).

Turyści zagraniczni najchętniej korzystali z obiektów noclegowych turystyki zlokalizowanych w miastach na prawach powiatu, gdzie stanowili 38,5% w 2015 roku i 46,4% w 2017 roku wszystkich turystów. Licznie korzystali także z noclegów w gminach miejskich, gdzie stanowili odpowiednio 12,4% wszystkich turystów w 2015 roku i 10,8% turystów w 2017 roku.

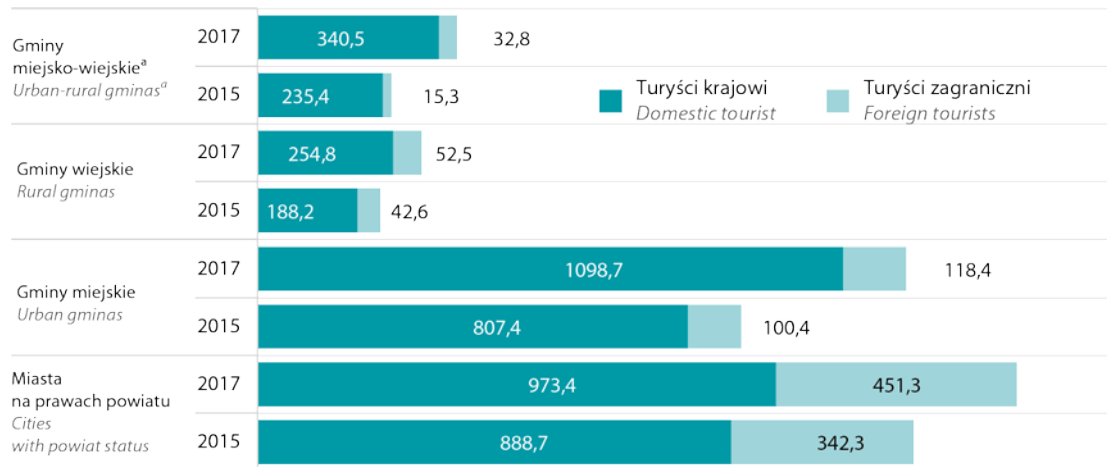
Turyści zagraniczni stanowili istotną część gości obiektów w gminach wiejskich. W 2015 roku spośród wszystkich turystów korzystających z obiektów noclegowych turystyki w gminach wiejskich turyści zagraniczni stanowili aż 22,7% gości. W 2017 roku stanowili oni 20,6% osób korzystających z noclegów.

Najmniejszą część korzystających z noclegów turyści zagraniczni stanowili w gminach miejsko-wiejskich (6,5% w 2015 roku). Jednakże warto podkreślić, że w ujęciu bezwzględnym w badanym okresie ich liczba podwoiła się z poziomu 15,3 tys. osób do 32,8 tys. osób i w 2017 roku ich udział w korzystających z noclegów zwiększył się do 9,6%.

W przekroju gmin liczba turystów korzystających z noclegów w obiektach noclegowych turystyki liczących 10 miejsc noclegowych i więcej – podobnie jak wielkość bazy noclegowej – była silnie zróżnicowana. Najwięcej gości w 2017 roku odwiedziło miasto Wrocław i dwie gminy powiatu jeleniogórskiego - miasta Karpacz oraz Szklarską Porębę.

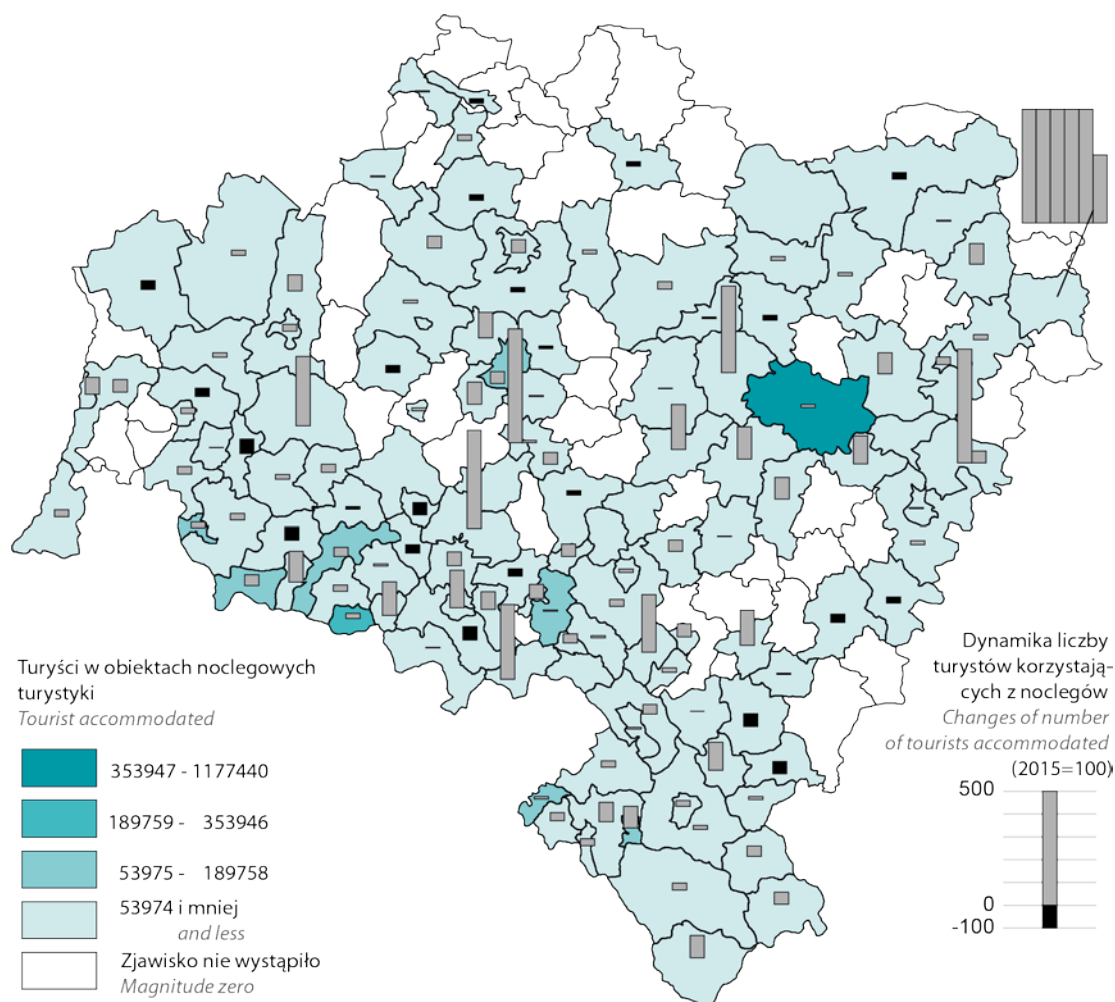
Wykres 20. Turyści krajowi i zagraniczni korzystający z noclegów na obszarze województwa dolnośląskiego (w tys. osób)

Chart 20. Domestic and foreign tourists accommodated in Dolnośląskie voivodship (in thous. persons)

^a Łącznie z gminą Pieszyce, która w 2015 roku miała status gminy miejskiej.
a Including Pieszyce, which in 2015 has the status of urban gmina.

Mapa 4. Turyści korzystający z noclegów według gmin w 2017 r.
Map 4. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments in gminas in 2017

Turyści korzystający z noclegów w mieście Wrocław stanowili 35,4% wszystkich turystów korzystających w 2017 roku z noclegów na terenie województwa. W 2015 roku udział ten był wyższy i wyniósł 39,7%.

Wśród gmin wiejskich najwyżej w rankingu uplasowała się licząca ok. 20 tys. mieszkańców gmina Kobierzyce położona w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia, a spośród gmin miejsko-wiejskich licząca ponad 10 tys. mieszkańców Bystrzyca Kłodzka z powiatu kłodzkiego.

Tabela 25. Ranking gmin województwa dolnośląskiego według liczby turystów korzystających z noclegów w 2017 r.*Table 25. Ranking of gminas of Dolnośląskie voivodship by number of tourists accommodated in 2017*

Lokata <i>Place</i>	Gmina <i>Gmina</i>	Turyści korzystający z noclegów <i>Tourists accommodated</i>	
		ogółem <i>total</i>	w tym turyści zagraniczni w % ogółem <i>of which foreign tourists in % of total tourists</i>
1.	Wrocław (mnpp)	1 177 440	32,6
2.	Karpacz (m.)	353 946	4,7
3.	Szklarska Poręba (m.)	189 758	3,2
4.	Świeradów-Zdrój (m.)	110 655	18,0
5.	Jelenia Góra (mnpp)	99 099	25,3
6.	Polanica-Zdrój (m.)	94 407	6,0
7.	Kudowa-Zdrój (m.)	92 783	6,7
8.	Legnica (mnpp)	81 643	35,2
9.	Wałbrzych (mnpp)	66 496	21,2
10.	Duszniki-Zdrój (m.)	53 974	3,4
11.	Kobierzyce (w.)	49 264	8,9
12.	Zgorzelec (w.)	41 871	37,7
13.	Bystrzyca Kłodzka (m.-w.)	41 348	1,4
14.	Zgorzelec (m.)	41 270	36,7
15.	Lądek-Zdrój (m.-w.)	37 524	5,2
16.	Lubin (m.)	35 128	6,0
17.	Podgórzyn (w.)	34 856	9,9
18.	Szczawno-Zdrój (m.)	33 092	16,2
19.	Mysłakowice (w.)	29 923	13,8
20.	Świdnica (m.)	27 564	26,6

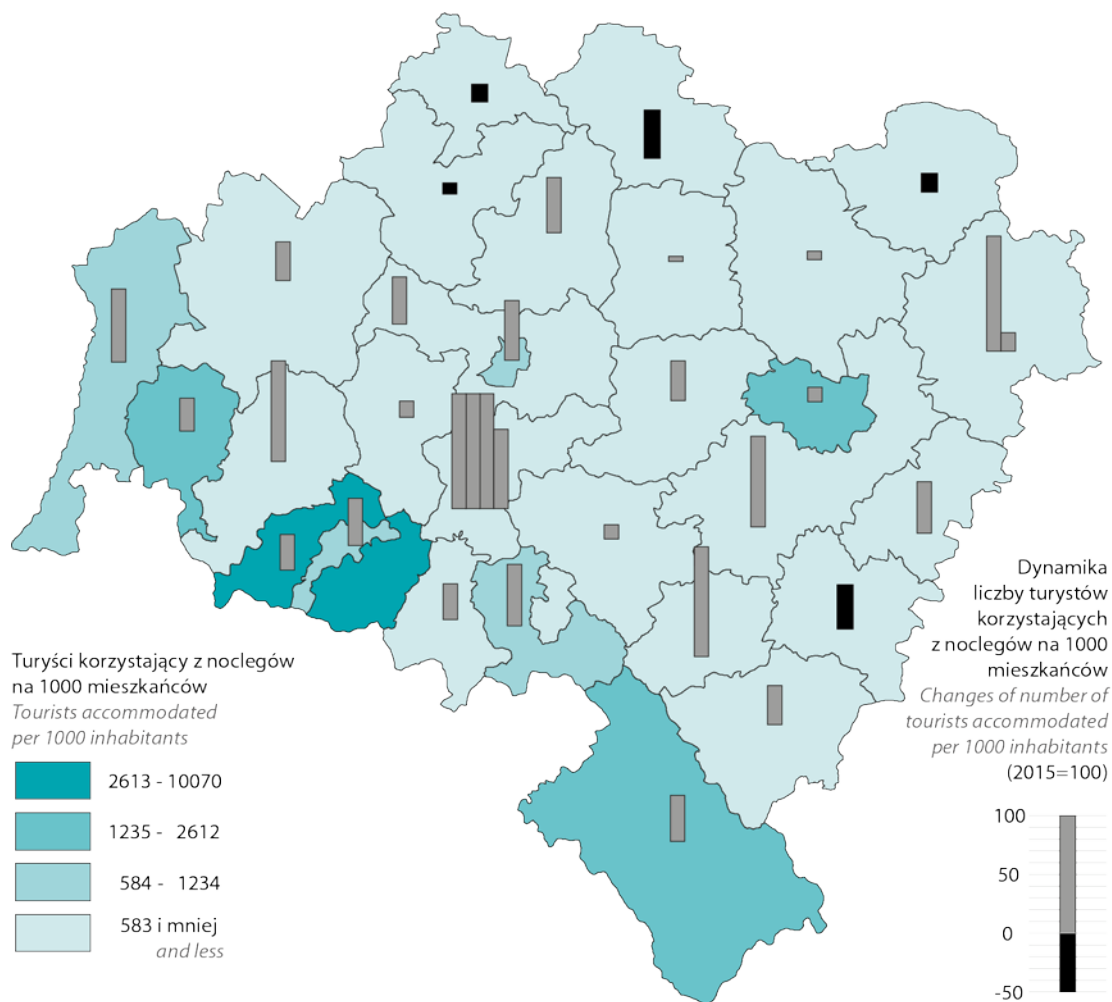
m. – gmina miejska, w. – gmina wiejska, m.-w. – gmina miejsko-wiejska, mnpp – miasto na prawach powiatu
m. – urban gmina, w. – rural gmina, m.-w. – urban-rural gmina, mnpp – city with powiat status.

Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera obrazujący liczbę turystów na 1000 mieszkańców w województwie dolnośląskim wynosił w 2017 roku 1 145 i w przekroju powiatów wahał się od poziomu mniej niż 60 osób na 1000 mieszkańców do 10 070 w powiecie jeleniogórskim. Wysoka wartość wskaźnika wynika z silnie rozwiniętej funkcji turystycznej w miejscowościach powiatu, które często stanowią wiodącą gałąź gospodarki. Przykładowo w liczącym 4,7 tys. mieście Karpacz liczba turystów przekroczyła w 2015 roku 289,7 tys. osób a w 2017 roku - 353,9 tys. osób. Warto zaznaczyć, że w rankingu 20 gmin o najwyższej liczbie korzystających z noclegów (turystów) w 2017 roku 4 gminy leżały w granicach powiatu jeleniogórskiego (Karpacz, Szklarska Poręba, Podgórzyn i Mysłakowice). W rankingu licznie reprezentowane były także gminy powiatu kłodzkiego (5 gmin: Polanica-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Duszniki-Zdrój, Bystrzyca Kłodzka, Lądek-Zdrój), co z wartością wskaźnika na poziomie 2 612 dało powiatowi kłodzkiemu drugą lokatę pod względem liczby turystów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Trzecie miejsce należało do powiatu lubańskiego (wartość wskaźnika 2 539), obejmujące m.in. gminę Świeradów-Zdrój.

Wartość wskaźnika intensywności ruchu turystycznego Schneidera w 25 powiatach województwa wzrosła w 2017 roku w porównaniu z poziomem odnotowanym w 2015 roku. Największe przyrosty względne odnotowano w powiatach: jaworskim, oleśnickim, dzierzoniowskim, lwóweckim i wrocławskim. Powiaty te należy zaliczyć w 2017 roku do grupy powiatów o przeciętnym poziomie intensywności ruchu turystycznego (wskaźnik intensywności ruchu turystycznego w 2015 roku przyjmował w tych powiatach wartości z przedziału od 392 w jaworskim i oleśnickim do 535 we wrocławskim). W efekcie powiaty te znacznie poprawiły ocenę swojej sytuacji na tle innych jednostek plasując się w rankingu powiatów na miejscach od 17. powiat jaworski (awans z miejsca 29.) do 11. powiat wrocławski (awans z miejsca 13.).

Mapa 5. Turyści korzystający z noclegów na 1000 mieszkańców w powiatach w 2017 r.

Map 5. *Tourists accommodated in tourist accommodation establishments per 1000 inhabitants in powiats in 2017*

W pięciu powiatach w latach 2015-2017 wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera zmalał. Powiaty tej grupy należały do jednostek o jednych z niższych wartości wskaźnika intensywności ruchu turystycznego w 2017 roku (poniżej 280). Dotyczyło to następujących powiatów: górski, strzeliński, milicki, głogowski i polkowicki.

3.2.2 Udzielone noclegi

3.2.2. Nights spent

W 2015 roku w województwie dolnośląskim udzielono 6 829,7 tys. noclegów, rok później ich liczba zwiększyła się o 1 277,2 tys. (tj. o 18,7%) do poziomu 8 106,9 tys., by w kolejnym roku wzrosnąć o 283,6 tys. (tj. o 4,7%) noclegów i osiągnąć wielkość 8 490,5 tys.

Udzielone noclegi

(osobonocce) to liczba osób (turystów) pomnożona przez liczbę dni (nocy) ich pobytu.

Największą liczbę udzielonych noclegów w 2017 roku odnotowano w mieście Wrocław (1 933,5 tys., o 10,7% więcej niż w 2015 roku). Na kolejnych pozycjach znalazły się miasta Karpacz (995,8 tys. noclegów, o 16,3% więcej niż w 2015 roku) oraz Szklarska Poręba (593,2 tys. noclegów, wzrost o 39,4%) i Świeradów-Zdrój (541,9 tys. noclegów, wzrost o 20,4%). Spośród gmin wiejskich najwyżej w rankingu uplasował się Podgórzyn w powiecie jeleniogórskim, a wśród gmin miejsko-wiejskich – Łądek-Zdrój.

Tabela 26. Ranking gmin województwa dolnośląskiego według liczby udzielonych noclegów w 2017 r.

Table 26. Ranking of gminas of Dolnośląskie voivodship by number of nights spent in 2017

Lokata Place	Gmina Gmina	Udzielone noclegi Nights spent	
		ogółem total	w tym turystom zagranicznym w % ogółem of which foreign tourists in % of total tourists
1.	Wrocław (mnpp)	1 933 509	37,1
2.	Karpacz (m.)	995 782	4,5
3.	Szklarska Poręba (m.)	593 119	3,2
4.	Świeradów-Zdrój (m.)	541 898	24,2
5.	Kudowa-Zdrój (m.)	473 608	3,6
6.	Polanica-Zdrój (m.)	420 524	5,3
7.	Jelenia Góra (mnpp)	408 377	20,1
8.	Duszniki-Zdrój (m.)	286 659	1,8
9.	Szczawno-Zdrój (m.)	221 792	8,3
10.	Łądek-Zdrój (m.-w.)	150 484	2,9
11.	Legnica (mnpp)	148 580	34,1
12.	Bystrzyca Kłodzka (m.-w.)	138 794	1,5
13.	Podgórzyn (w.)	121 948	7,3
14.	Wałbrzych (mnpp)	119 921	20,4
15.	Kobierzyce (w.)	89 827	10,5
16.	Stronie Śląskie (m.-w.)	70 803	1,7
17.	Mysłakowice (w.)	72 400	15,1
18.	Radków (m.-w.)	20 565	0,4
19.	Zgorzelec (m.)	62 927	32,1
20.	Piechowice (m.)	62 787	11,9

m. – gmina miejska, w. – gmina wiejska, m.-w. – gmina miejsko-wiejska, mnpp – miasto na prawach powiatu
m. – urban gmina, w. – rural gmina, m.-w. – urban-rural gmina, mnpp – city with powiat status.

W rankingu 20 gmin o największej liczbie udzielonych noclegów w 2017 roku znalazło się 7 z 14 gmin powiatu kłodzkiego (Duszniki-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Polanica-Zdrój, Bystrzyca Kłodzka, Łądek-Zdrój, Radków, Stronie Śląskie) oraz 5 z 9 gmin powiatu jeleniogórskiego (Karpacz, Szklarska Poręba, Podgórzyn, Mysłakowice i Piechowice).

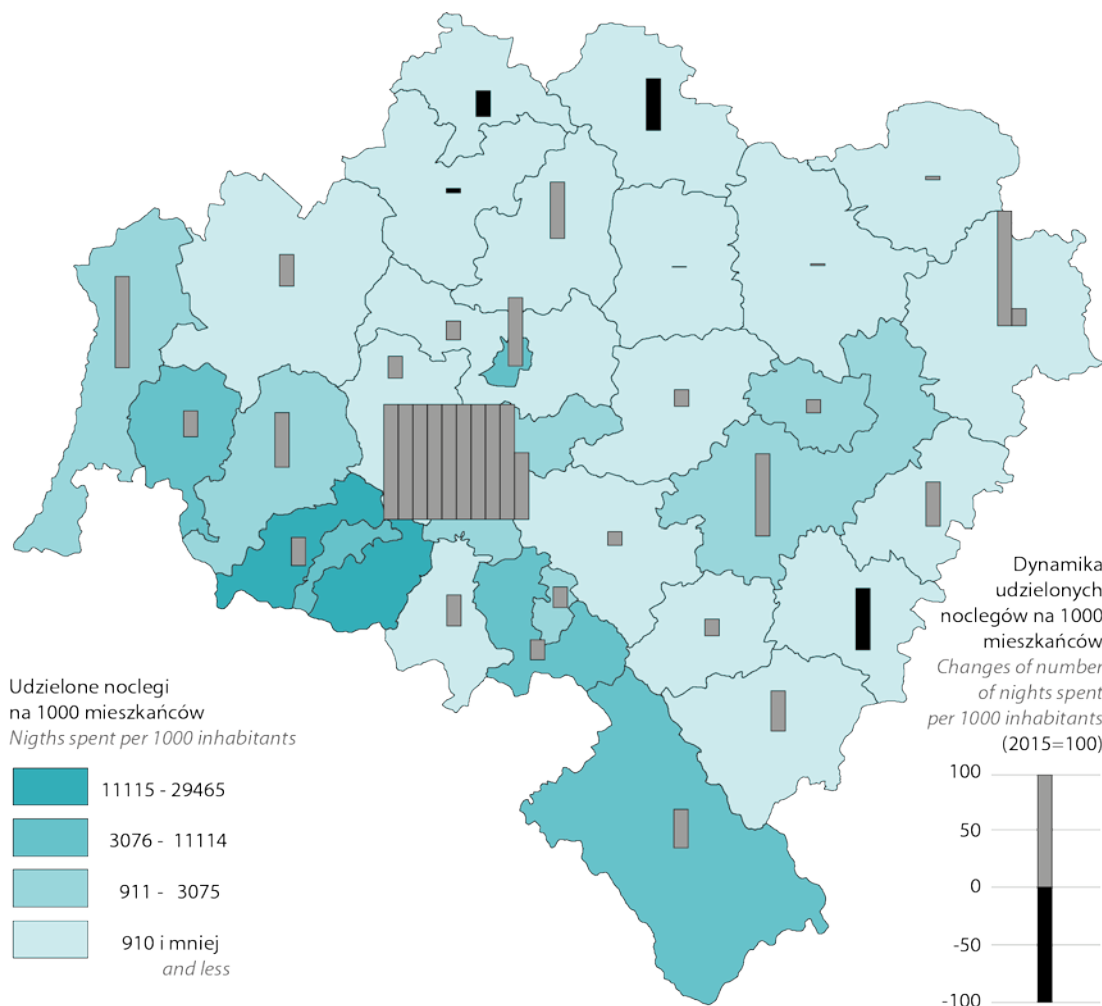
Pod względem intensywności ruchu turystycznego mierzonej wskaźnikiem Charvata najlepiej w 2017 roku wypadł powiat jeleniogórski (wartość wskaźnika: 29 465). Na drugim miejscu znalazł się powiat kłodzki (z wartością 11 114 udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców) wyprzedzając w 2017 roku

powiat lubański (wartość 10 937), który spadł na 3 lokatę. Wśród miast na prawach powiatu najwyżej uplasowały się Jelenia Góra (z wartością 5 085) oraz Wrocław (3 075).

Wartości wskaźnika w 2017 roku względem 2015 roku w największym stopniu poprawiły się w powiatach oleśnickim i jaworskim. W 4 powiatach ich wartości spadły i były to powiaty: strzeliński, górowski, głogowski i polkowicki.

Mapa 6. Udzielone noclegi na 1000 mieszkańców w powiatach w 2017 r.

Map 6. Nights spent per 1000 inhabitants in powiats in 2017

Rozdział 4

Chapter 4

Turystyka w regionie

Tourism in region

4.1. Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze (PTTK)

4.1. *Tourist and Sightseeing Society Poland*

Głównym celem i zadaniem Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego jest rozwijanie i upowszechnianie turystyki oraz krajoznawstwa. W 2017 roku w organizacji tej zrzeszonych było w naszym kraju blisko 68 tys. członków, z tym w województwie dolnośląskim ponad 4,9 tys. (w 25 oddziałach oraz 126 kołach i klubach). Pod względem liczby członków dolnośląskie oddziały PTTK zajęły w 2017 roku szóstą lokatę w Polsce. W porównaniu z 2015 rokiem przybyły 263 osoby.

Jedną z głównych form działania tej organizacji jest organizowanie i obsługa imprez oraz wycieczek turystycznych zarówno w kraju jak i za granicą. W 2017 roku dolnośląskie PTTK w ramach tzw. turystyki kwalifikowanej zorganizowało 1 165 imprez i wycieczek krajowych, w których uczestniczyło 36,6 tys. osób oraz 126 zagranicznych z 2,7 tys. uczestników. W porównaniu z 2015 rokiem było to o 1,3% więcej imprez krajowych i o 55,6% więcej imprez zagranicznych. W ramach tzw. turystyki powszechnej zorganizowano 404 imprezy i wycieczki, w których uczestniczyło 11,8 tys. osób (w 2015 roku zorganizowano 334 imprezy i wycieczki dla 9 tys. uczestników).

Obsługą imprez turystycznych zajmują się m.in. przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek. W 2017 roku uprawnienia przewodnickie w dolnośląskim PTTK posiadało 985 osób i było to o 82 osoby więcej niż w 2015 roku.

Ważnym obszarem działalności tej organizacji jest utrzymywanie oznaczeń istniejących szlaków turystycznych oraz wytyczanie i znakowanie nowych szlaków. W województwie dolnośląskim znajduje się najdłuższa sieć turystycznych szlaków górskich w Polsce. Łączna ich długość w 2017 roku wynosiła 4,7 tys. km (41,7% turystycznych szlaków górskich w Polsce), natomiast łączna długość szlaków turystycznych wszystkich rodzajów (górných, nizinnych, rowerowych i in.) wyniosła w końcu 2017 roku 6,9 tys. km (w 2015 roku 6,7 tys. km).

4.2. Turystyka na pograniczu – odwiedzający jednodniowi

4.2. *Tourism on the borderland - one-day visitors*

Województwo dolnośląskie graniczy na odcinku 80 km z Niemcami (Saksonią) i 234 km z Republiką Czeską. Przygraniczne położenie sprzyja przekraczaniu granic z krótkimi wizytami, bez korzystania z noclegów, przez mieszkańców sąsiadujących regionów, a szczególnie obszarów przygranicznych. Zjawisko to występuje na dużą skalę, szczególnie rozwinęło się po przystąpieniu Polski i Czech w 2007 roku do strefy Schengen. Od 2014 roku Główny Urząd Statystyczny i Urząd Statystyczny w Rzeszowie we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim oraz Ministerstwem Sportu i Turystyki wdrożyły zintegrowany system corocznych badań ruchu granicznego. Badanie przekroczeń granicy, jako badanie reprezentacyjne, realizowane jest na wybranych przejściach granicznych na wewnętrznej lądowej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski.

Według tych badań w 2016 roku na granicy polsko-czeskiej, która ma długość 796 km miało miejsce 27,8 mln przekroczeń Polaków i 29,4 mln przekroczeń cudzoziemców. Metodyka badania nie pozwala oszacować liczby przekroczeń tej granicy na odcinku będącym jednocześnie granicą województwa dolnośląskiego, lecz stosując uproszczone założenie, że ruch graniczny odbywa się z jednakową intensywnością na całej jej długości, można przyjąć, że około 1/3 tego ruchu przypada na województwo dolnośląskie. Na granicy polsko-niemieckiej, której łączna długość wynosi 467 km, liczba przekroczeń była jeszcze większa, największa spośród wszystkich granic naszego kraju i wyniosła 42,6 mln przekroczeń Polaków i 69,2 mln przekroczeń cudzoziemców, z czego 1/6 przypada na województwo dolnośląskie. Wśród cudzoziemców przekraczających poszczególne odcinki lądowej granicy Polski dominowali obywatele kraju sąsiadującego.

Badania pokazują, że przekraczający lądową granicę Polski cudzoziemcy, podobnie jak i Polacy, byli najczęściej mieszkańcami miejscowości zlokalizowanych w odległości do 50 km od granicy, na granicy polsko-niemieckiej – 72,8% cudzoziemców i 69,4% Polaków, na granicy polsko-czeskiej – 76,2% cudzoziemców i 81,0% Polaków.

Mapa 7. Drogowe przejścia graniczne w województwie dolnośląskim w 2018 r.

Map 7. Road border crossings in Dolnośląskie voivodship in 2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Sekretariatu Euroregionu Glacensis.
 Source: own elaboration based on information from the Secretariat of the Euroregion Glacensis.

W latach 2015-2017 nastąpił wzrost liczby przekroczeń na obu granicach zarówno cudzoziemców jak i Polaków, na granicy polsko-czeskiej odpowiednio o 6,3% i 3,5%, a na granicy polsko-niemieckiej o 6,7% i 5,5%.

Zdecydowana większość osób (83% cudzoziemców i 86% Polaków) przekraczających granicę lądową wyjeżdżała za granicę i powracała w ciągu jednego dnia. Ponad 2/3 przyjazdów cudzoziemców do Polski związanych było z dokonaniem zakupów (granica polsko-czeska 71,7%, granica polsko-niemiecka 68,9%). Natomiast wyjazdy zagraniczne mieszkańców Polski dotyczyły w dużej mierze wypoczynku, rekreacji, wakacji (granica polsko-czeska 71,3%, granica polsko-niemiecka 18,3%) oraz zakupów (granica polsko-czeska 17,6%, granica polsko-niemiecka 51,1%).

4.3. Działania transgraniczne wspierające turystykę

4.3. *Cross-border activities supporting tourism*

Przygraniczne położenie województwa dolnośląskiego sprzyja rozwojowi turystyki, zarówno wyjazdowej z uwagi na bliskość atrakcji turystycznych znajdujących się w Republice Czeskiej i Saksonii, do których Dolnoślązacy mogą relatywnie szybko dotrzeć, np. podczas wyjazdów weekendowych, jak i przyjazdowej. Szczególnie na pograniczu polsko-czeskim, dzięki wyjątkowym walorom naturalnym Sudetów, turystyka jest istotną gałęzią gospodarki o dużym, nie w pełni wykorzystanym potencjale. Istotny wpływ na rozwój turystyki mają działania o charakterze transgranicznym podejmowane na pograniczu polsko-czesko-niemieckim w zakresie rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej oraz promocji walorów turystycznych.

Ważną rolę wspierającą w tych działaniach pełnią euroregiony – dobrowolne transgraniczne związki stowarzyszeń samorządów lokalnych i regionalnych (gmin, powiatów oraz województw). W województwie dolnośląskim funkcjonują dwa euroregiony, polsko-czesko-niemiecki Euroregion Nysa i polsko-czeski Euroregion Glacensis. W obu rozwój turystyki jest jednym z priorytetowych obszarów działania. Ważnym narzędziem umożliwiającym wsparcie tych działań są środki finansowe dostępne w ramach programu INTERREG Republika Czeska – Polska 2014-2020 oraz Polska-Saksonia 2014-2020. Przedstawiciele obydwu euroregionów uczestniczą w opracowywaniu i opiniowaniu tzw. dużych projektów o charakterze inwestycyjnym, np. budowy nowych połączeń drogowych lub kolejowych przez granicę. Drugim obszarem wsparcia jest zarządzanie przez euroregiony tzw. funduszami małych projektów, wydzielonymi z programu INTERREG. Są to: na granicy polsko-czeskiej Fundusz Mikroprojektów Nisa-Nysa, Fundusz Mikroprojektów w Euroregionie Glacensis oraz Fundusz Małych Projektów na granicy polsko-saksońskiej. W obu euroregionach realizowanych jest wiele projektów wspierających rozwój turystyki.

W Euroregionie Nysa przykładem takiego działania jest zainicjowanie przez grupę ekspercką euroregionu, a następnie zrealizowanie przez Związek Transportowy Górnych Łużyc i Dolnego Śląska projektu o nazwie „EURO-NYSA-TICKET”. Projekt polegał na stworzeniu w każdej z części krajowych euroregionu oferty zakupu jednego, relatywnie taniego biletu uprawniającego do nieograniczonej liczby przejazdów w ciągu jednego dnia na pograniczu polsko-czesko-niemieckim. Bilety EURO-NYSA-TICKET obowiązują w pociągach przewoźników regionalnych polskich, czeskich i niemieckich (na wybranych liniach kolejowych), w autobusach przewoźników regionalnych, w autobusach komunikacji miejskiej, w tramwajach w Görlitz i w Libercu, w pociągach kolei wąskotorowej w Saksonii i w Mużakowskiej Kolejce Leśnej oraz na kolei linowej Liberec Horni Hanychov - Ještěd. Z biletem EURO-NYSA-TICKET można dojechać między innymi do: liczącego ponad 1000 lat niemieckiego miasta Bautzen, do oddzielnego Nysą Łużycką od Zgorzelca niemieckiego Görlitz z piękną średniowieczną starówką, do czeskiego kurortu w Karkonoszach Harrachova i dalej do Liberca lub do miasteczka Frýdlant, w którym można zwiedzić zbudowany na skalistym wzgórzu gotycki zamek z niezwykle bogatym wyposażeniem w meble, broń i sprzęt codziennego użytku.

Kolejnym przykładem działań euroregionalnych wspierających turystykę było utworzenie portalu InfoERN. Można tam znaleźć opisy wybranych atrakcji turystycznych w Euroregionie Nysa oraz propozycje

wycieczek wraz z opisem i przydatnymi informacjami (długość w kilometrach, możliwości dojazdu i pobytu). Ciekawym uzupełnieniem jest możliwość odbycia krótkiego kursu języka czeskiego, umożliwiającego komunikowanie się w podstawowym zakresie w tym języku. Dodatkowo istnieje również możliwość uzupełnienia wiedzy o kraju, ludziach, i ich postrzeganiu sąsiadów, poprzez zamieszczone na portalu publikacje statystyczne, historyczne i socjologiczne. Inicjatywa ta ma za zadanie promować obszar euroregionu po trzech stronach granicy przede wszystkim wśród mieszkańców tych ziem, ale jest również zachętą dla turystów z Czech, Polski i Niemiec do odwiedzenia opisywanych miejsc. Innym działaniem stymulującym rozwój turystyki jest corocznie przyznawana nagroda Euroregionu Nysa za najciekawszy projekt turystyczny.

W Euroregionie Glacensis, od lipca 2017 roku, w ramach Programu Interreg V-A Republika Czeska – Polska realizowany jest projekt pn. „Promocja współpracy w Euroregionie Glacensis”. Głównym celem projektu jest zwiększenie intensywności współpracy instytucji i społeczności w regionie przygranicznym. W ramach projektu prowadzona jest wspólna kampania informacyjna po obu stronach granicy.

Od 2017 roku prowadzona jest promocja produktów regionalnych. Na stronach internetowych partnerów projektu przeprowadzono badanie popularności 50 zgłoszonych produktów regionalnych polskich i czeskich producentów, które zostały wybrane z terenu Euroregionu Glacensis. W trakcie ogólnodostępnego głosowania oddano po obu stronach granicy ponad 10 tys. głosów na ulubione produkty regionalne, a następnie dokonano wyboru 24 najpopularniejszych produktów regionalnych, które są promowane na stronach internetowych euroregionu oraz w licznych wydawnictwach. Trzema najpopularniejszymi produktami po stronie polskiej zostały: szkło kryształowe z gminy Stronie Śląskie, ceramika ze Strzelina oraz smażony pstrąg z Głuszycy. Po stronie czeskiej trzy produkty, na które oddano najwięcej głosów to: drewniane domy i budynki o konstrukcji zrębowej (wieńcowej) z gminy Černý Důl, „Jablůszka z Synkova” w Górach Orlickich oraz chleb z gminy Deštné również w Górach Orlickich.

W 2018 roku rozpoczęto promocję atrakcji turystycznych o znaczeniu transgranicznym. W celu zbadania popularności 50 zgłoszonych atrakcji turystycznych z obu stron granicy, przeprowadzono ogólnodostępne głosowanie na stronach internetowych obu partnerów. Na atrakcje oddano łącznie ponad 21 tys. głosów, najpopularniejsze z nich (po 12 po każdej stronie granicy) będą promowane m.in. w reportażach radiowych o zasięgu ogólnokrajowym, w spotach promocyjnych oraz w wydawnictwach. Atrakcjami turystycznymi z polskiej strony, na które oddano najwięcej głosów zostały: wieża widokowa na Wielkiej Sowie w gminie Pieszyce, Twierdza Srebrna Góra i Jezioro Bielawskie. Najpopularniejszymi miejscami po czeskiej stronie zostały: Klasztor Benedyktynów w Broumovie, zabytkowy szpital Hospital Kuks oraz Králický Sněžník (Śnieżnik).

Na stronach internetowych partnerów projektu prowadzony jest kalendarz imprez umożliwiający szerokiej opinii publicznej zapoznanie się z wydarzeniami odbywającymi się na polsko-czeskim pograniczu. Kalendarz imprez, w którym internauci znajdą kompleksową i aktualną informację na temat imprez kulturalnych, społecznych i sportowych będących ofertą spędzania czasu wolnego zarówno w czeskiej jak i polskiej części pogranicza.

Przez cały okres realizacji projektu wydawany jest biuletyn Euroregionu Glacensis w języku polskim i czeskim, który jest kanałem informacji z zakresu współpracy transgranicznej na terenie Euroregionu Glacensis. W każdym biuletynie zamieszczane są informacje o najciekawszych atrakcjach turystycznych wybranego regionu, organizowanych tam imprezach, a także propozycje wycieczek rowerowych i pieszych. W okresie zimowym przedstawiane są trasy narciarstwa biegowego. W 2019 roku zostanie wydane wydawnictwo przedstawiające Euroregion Glacensis i mapa atrakcji turystycznych.

Uwagi metodologiczne

Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 692/2011 z dnia 6 lipca 2011 roku w sprawie europejskiej statystyki w dziedzinie turystyki (uchylające Dyrektywę Rady 95/57/WE), które ukazało się w wydaniu Dziennika Urzędowego UE nr 192 z 22 lipca 2011 roku termin „turystyka” oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Źródłem danych o stanie i wykorzystaniu turystycznych obiektów noclegowych w Polsce, posiadających 10 lub więcej miejsc noclegowych, jest stałe badanie statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, realizowane zgodnie ze specjalizacją przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie. Informacje pozyskiwane są za pośrednictwem sprawozdań o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego KT-1 w poszczególnych miesiącach.

Wykazy jednostek do badania KT-1 powstają w oparciu o Bazę Jednostek Statystycznych (BJS), która jest utworzona jako operat do wszystkich badań prowadzonych przez GUS. BJS zawiera informacje z rejestrów urzędowych (REGON) oraz innych źródeł danych. Kartoteka turystycznych obiektów noclegowych jest aktualizowana w oparciu o rejestry administracyjne, ewidencję obiektów skategoryzowanych prowadzoną przez marszałków województw oraz inne źródła.

Począwszy od danych za 2016 roku w statystyce dotyczącej turystycznej bazy noclegowej wprowadzono metodologię imputacji danych dla jednostek zobowiązanych do złożenia sprawozdania na formularzu KT-1, które odmówiły udziału w badaniu.

W statystyce bazy noclegowej przyjęto następujące rozwiązania:

- dane dotyczące liczby obiektów i miejsc noclegowych obejmują wszystkie obiekty czynne w dniu 31 lipca oraz obiekty nieczynne w tym dniu, ale czynne w innych dniach badanego miesiąca; przyjęto dla nich maksymalną liczbę miejsc;
- do liczby dni działalności obiektu nie wlicza się przerw międzyturnusowych, z powodu remontu, dezynfekcji itp.; – przez obiekt czynny rozumie się obiekt, którego co najmniej część była dostępna dla turystów (niezależnie od tego czy był on faktycznie wykorzystywany) w badanym okresie;
- stopień wykorzystania obiektu – wyrażony w procentach – wynika z porównania faktycznie udzielonych noclegów do nominalnej liczby miejsc noclegowych (suma miejsc noclegowych przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu), a dodatkowo dla hoteli, moteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych z porównania faktycznie wynajętych pokoi do nominalnej liczby pokoi;
- korzystający z noclegów to liczba osób (turystów), które rozpoczęły pobyt w obiekcie w danym miesiącu i powinny być liczone jeden raz, tj. w miesiącu przybycia do obiektu;
- liczba udzielonych noclegów to iloczyn osób (turystów) i liczby nocy ich pobytu;
- liczba wynajętych pokoi w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych, oznacza sumę pokoi wynajętych w każdym dniu działalności obiektu, bez względu na liczbę osób (turystów) nocujących w tych pokojach.

Methodological notes

According to the Regulation of the European Parliament and the Council (EU) No 692/2011 of 6 July 2011 on the European statistics on tourism (repealing Council Directive 95/57/EC), which was published in the Official Journal of the EU issue No 192 of 22 July 2011 "tourism" means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

The source of data about the capacity and occupancy of tourist accommodation establishments in Poland is a complete statistical survey conducted by the Central Statistical Office in accordance with the specialization pursued by the Statistical Office in Rzeszów. Information is obtained through the KT-1 reports of the occupancy of tourism accommodation establishments in each month. Since 2016 data is presented including the imputation for units which refused to participate in the survey.

The lists of units for KT-1 surveys are developed on the basis of the Statistical Units Base (BJS), which is established to serve as the frame for all surveys conducted by the CSO. The BJS includes information from official registers (REGON) and from other data sources. The index of collective accommodation establishments is updated on the basis of administration registers, categorized establishment registers and other sources.

Starting from data for 2016 in statistics regarding tourist accommodation establishments the methodology of data imputation was introduced for entities obligated to submit a report on KT-1 form, which refused to participate in the survey.

The following solutions were adopted in the statistics on the accommodation base:

- data concerning the number of accommodation places and establishments covers all establishments open on 31 July and establishments closed on 31 July, but open on other days of the surveyed month. The maximum number of places has been assumed for them;
- the number of days of establishment activity does not include breaks between periods, caused by repairs, disinfection, etc.;
- an active establishment is understood as an establishment which was accessible to tourists, at least in part (regardless of the actual occupancy), during the surveyed period;
- the establishment occupancy rate – presented in percentage – results from the comparison of actually provided accommodations with the nominal number of bed places (total bed places prepared for tourists on each activity day of the establishment), and for hotels, motels, boarding houses and other hotel establishments additionally from the comparison of actually rented rooms and the nominal number of rooms;
- the number of tourists accommodated is the number of persons (tourists), who began their stay in an establishment in a given month (i.e. who checked in). This means that the persons staying in the establishment at the turn of months will only be included in the survey once, which means that they will only be listed for one month (i.e. at the time of registration);
- number of overnight stays (nights per capita) is the product of persons (tourists) and the number of days (nights) of their stay;
- number of rented rooms in hotels, motels, boarding houses and other hotel establishments is the total of rooms rented in each day of the establishment's activity, regardless of the number of persons (tourists) accommodated in these rooms.